Ministeru tal-Finanzi

Diskors tal-Budget

2005

L-Onor. Dr. Lawrence Gonzi
Prim Ministru u Ministru tal-Finanzi
Malta
24 ta' Novembru, 2004

Inġeddu Pajjiżna Flimkien

budget 2005

ekonomija edukazzjoni ambjent

WERREJ

Diskors tal-*Budget* għall-2005

	Paġna
Daħla	**1**
Ħarsa lejn l-Ekonomija	**5**
i. Tkabbir Ekonomiku	6
- *Dħul*	7
- *Impjiegi*	7
- *L-Inflazzjoni*	8
- *Kummerċ Barrani u il-Bilanċ tal-Pagamenti*	8
i. Żviluppi Settorali	9
- *Il-Manifattura*	9
- *It-Turiżmu*	9
ii. Tbassir Ekonomiku	9
iii. L-Addozzjoni tal-*Euro*	10
L-EWWEL PRIJORITA' – Il-Finanzi Pubbliċi u l-Ekonomija	**11**
1. Inkomplu nsaħħu l-Qagħda Finanzjarja ta' Pajjiżna	11
- Il-Kunċett tal-Gvern Estiż	12
2. Innaqqsu n-Nefqa tal-Gvern	13
▪ Ristrutturar ta' Entitajiet Pubbliċi	13
▪ Nikkontrollaw l-Impjiegi Ġodda fis-Settur Pubbliku u Nnaqsu l-Ispejjeż Amministrattivi sal-Massimu Possibli	15
▪ L-Attakk kontra l-Abbużi	16
- Il-Pitrolju	18
- Bejgħ ta' *Diesel* bla Dazju fuq is-Sisa	19
3. Ir-Riformi Strutturali	19
▪ Ir-Riforma tal-Pensjonijiet	20
▪ Ir-Riforma fis-Settur tas-Saħħa	21

4. Inkomplu Ninvestu fis-Setturi Produttivi ta' Pajjiżna 22
- Inżidu l-Kompetittività' ta' Pajjiżna 22
  - Il-Privatiżżazzjoni 22
  - Ir-Riforma fil-Portijiet 23
  - Ir-Riforma fit-Trasport Pubbliku 24
  - Il-Patt Soċjali 26
  - Il-Programm Nazzjonali għar-Riċerka u l-iŻvilupp Teknoloġiku 27
  - L-Industrija, l-Intrapriżi u n-Negozji ż-Żgħar 28
  - Inċentivi lill-Industrija 29
  - L-Industrija tas-Servizzi 33
  - It-Turiżmu u l-Kultura 33
  - Il-Qasam tas-Servizzi Finanzjarji 35
  - L-Istrateġija Nazzjonali dwar it-Teknoloġija ta' l-Informazzjoni u l-Kommunikazzjoni 36
  - Pjan ta' Azzjoni Nazzjonali għall-Impjiegi 37

IT-TIENI PRIJORITA' - L-Edukazzjoni **40**
- L-Isport 43

IT-TIELET PRIJORITA' - L-Ambjent **44**
- L-Immaniġġjar ta' l-Ambjent 44
  - Ħlas ta' darba waħda fuq ix-Xiri ta' *Solar Heating Energy Savers* u l-Akkwist ta' Karozza taħdem bl-Elettriku 46
  - Riċiklaġġ taż-Żejt tal-Ikel u *Bio-diesel* 47
- Il-Prinċipju ta' Min Iħammeġ Iħallas 47
- Agrikultura u Sajd 49
- Titjib u Tisbieħ tat-Toroq 49
- Għawdex 52

Miżuri Fiskali 53

- Il-prezz taż-Żejt u l-Impatt fuq l-Ispiża Pubblika 53
- Il-Prezz tal-Gass 57
- Tabakk u Sigaretti 57
- Dazju tas-Sisa fuq *Mobile Telephony* 58
- Żieda fil-*Passenger Departure Tax* fuq Vjaġġi Mibdija f'Malta 58
- Ħlas ta' Taxxa fuq Dokumenti 59
- Propjetà Akkwistata b'Wirt 60
- Trasferiment jew Bdil ta' Propjetà Mmobbli u Ishma bejn Kumpaniji ta' l-Istess Grupp 61
- Nindirizzaw il-Faqar u l-Esklużjoni Soċjali 61
- Żieda fiċ-*Childrens'Allowance* 62
- Għajnuna lill-Ġenituri b'Ulied bi Bżonnijiet Speċjali 63
- Rifużjoni fuq Spejjeż għall-Prodotti Mixtrija minn Persuni b'Diżabilità 64
- Għajnuna lill-Koppja b'Diżabilita' li trid tiżżewweġ 64

Għeluq **65**

DAĦLA

Mr Speaker,

Fl-1 ta' Mejju li għadda, il-poplu tagħna beda mixja lejn orizzonti ġodda li nfetħu mas-sħubija ta' pajjiżna fl-Unjoni Ewropea. Aħna diġa ngħixu f'pajjiż mill-isbaħ. Għandna qafas soċjali avvanzat b'sistema ta' saħħa eċċellenti; għandna ħaddiema kapaċi u ħawtiela u intraprendituri kbar u żgħar li huma kapaċi jikkompetu anke barra minn xtutna; bnejna sistema edukattiva tajba w aċċessibbli għal kulħadd u għandna storja u wirt kulturali li huwa uniku.

Tassew għandna għaliex inkunu kburin b'dak li ksibna matul is-snin. Imma nkunu qegħdin indaħħlu rasna fir-ramel jekk naħsbu li l-kisbiet li għamilna fis-snin li għaddew huma waħedhom biżżejjed biex jagħtuna garanzija għall- ġejjieni.

Illum pajjiżna qiegħed jiffaċċja kompetizzjoni qawwija fuq il-fronti kollha. Naturalment, dan qed jiffaċċjawh ukoll pajjiżi oħra li għal żmien twil kienu ġganti ekonomiċi. Dawn kollha, mingħajr eċċezzjoni, qegħdin jieħdu d-deċiżjonijiet li hemm bżonn biex iżommu l-kompetittività tagħhom u bħalissa għaddejjin b'riformi fl-oqsma kollha tas-soċjetà tagħhom.

Malta ma tistax tkun eċċezzjoni – anke għaliex illum kbirna bħala nazzjon. Immoderniżżajna u ftaħna l-ekonomija tagħna biex hi timraħ fis-swieq internazzjonali. Isseħibna f'Unjoni ta' pajjiżi li għarrfu li l-għaqda ġġib is-saħħa u li flimkien għandhom forza ekonomika enormi. Fid-deċiżjoni tas-sħubija tagħna, ingranajna f'sistema fejn bdejna nirċievu għajnuna biex ir-riformi li hemm bżonn isiru fl-interess tagħna lkoll.

Irrid nemfasiżża l-kliem 'fl-interess tagħna lkoll'. Jekk nibqgħu ċassi quddiem l-isfidi u l-opportunitajiet li qed niffaċċjaw, allura nibdew nitilfu lkoll kemm aħna. Jeħtieġ nappreżżaw li hemm numru ta' bidliet li hemm bżonn nagħmluhom għax hu fl-interess tagħna u tal-ġenerazzjonijiet futuri tagħna li nagħmluhom. Aħna l-politiċi ġejna fdati mill-poplu tagħna biex nagħtu d-direzzjoni lill-pajjiżna u mhux biex nitkaxkru mill-buffuri tar-riħ jew mill-mewġ li jaħbat kontrina.

Il-*budget* li qegħdin inressqu għal kunsiderazzjoni ta' dan il-Parlament huwa mfassal propju b'dan il-ħsieb.

Il-Gvern immexxi minni jara lil pajjiżna mġedded f'medda ta' ħames snin. Dak li hu tajjeb illum, irridu nagħmluh aħjar sa l-2010. Dak li għandu bżonn jinbidel irridu nbiddluh ukoll sa l-2010. Ir-riżultat sejjer ikun pajjiż li jkollu:

- ekonomija b'saħħitha li tiġġenera aktar impjiegi w impjiegi aħjar;
- qagħda finanzjarja li tippermetti aktar żvilupp;
- qafas soċjali sostenibbli li jiggarantixxi l-ġejjieni b'sistema tas-saħħa ta' l-ogħla livell u sistema edukattiva ta' kwalità li tagħti l-aħjar lil uliedna; u
- ambjent li jagħtina l-ispazju, l-arja u l-indafa li jixirqilna bħala poplu.

Beħsiebna nkomplu nibnu fuq ix-xogħol qawwi li sar matul dawn l-aħħar snin b'mod speċjali f'din l-aħħar sena, biex inkomplu nindirizzaw l-oqsma kollha li joffrulna sfidi w opportunitajiet differenti. Il-miri ewlenin huma elenkati fit-Tabella Nru 1 li nitlob lill-Kamra biex tieħu bħala moqrija.

Ser niddjalogaw, nisimgħu u nagħtu valur lill-kritika – imma sejrin niddeċiedu. Hekk biss nistgħu inġeddu pajjiżna flimkien. Il-Gvern immexxi minni għandu fiduċja fil-poplu tagħna u ninsab konvint li,

Tabella Nru 1

L-ISFIDI EWLENIN LI L-GVERN IRID JIFFAĊĊJA BLA DEWMIEN, B'DETERMINAZZJONI U B'KURAĠĠ

Il-Qasam Ekonomiku

- Tkabbir u żvilupp tal-ekonomija: dan ifisser fil-prattika xejra ġdida fis-settur tat-turiżmu fejn nivvalorizzaw dawk il-vantaġġi li għandu pajjiżna, u pajjiżna biss, fosthom il-kultura u l-istorja tagħhom;
- Niġbdu lejn pajjiżna nvestiment barrani l-aktar f'dawk l-oqsma li għandhom futur fis-swieq kbar tad-dinja;
- Il-kompetittività: ngħatu l-appoġġ kollu li għandhom bżonn in-negozji ż-żgħar u dawk ta' daqs medju billi, fost kollox, inaqqsu l-burokrazija u nippremjaw lil min ikun kreattiv u nnovativ;
- Nsewwu l-finanzi tal-Gvern billi, fost oħrajn, inkattru l-produttività fis-settur pubbliku, naqtgħu il-ħela u nżidu l-effiċjenza.

Il-Qasam Soċjali

- Nwettqu bla dewmien il-pjan nazzjonali għall-impjiegi;
- Nsaħħu l-familja maltija billi naġġornaw il-liġijiet u l-politika tagħna li tmiss magħha;
- Naslu bi djalogu għad-deċiżjonijiet meħtieġa fil-qasam tal-pensjonijiet u tal-għajnuna soċjali biex dawn jitqegħdu fuq bażi soda u sostenibbli;
- Nħarsu l-ambjent billi nsolvu l-problema tal-iskart, intejbu l-indafa pubblika, fost imkejjen oħra, fix-xtut u nnaqsu t-tinġiż kullimkien.

It-Tmexxija tal-Gvern

- Il-gvern jaħdem b'mod ħafna aktar marbut flimkien billi jissaħħaħ l-Uffiċċju tal-Kabinett;
- Il-provvediment ta' servizzi pubbliċi jkun aktar effiċjenti u jkun hemm aktar djalogu kontinwu mal-poplu bis-sehem attiv u dejjem aktar responsabbli li jingħata lil kull membru tal-parlament u tal-kunsilli lokali;
- Nagħmlu suċċess f'kull sens tal-kelma mis-sħubija tagħna fl-Unjoni Ewropea. Dan nistgħu nagħmluh mhux biss biex nieħdu l-aktar li nistgħu iżda wkoll billi nagħtu sehmna sew fit-tisħiħ tal-valuri f'dinja dejjem tinbidel aktar bil-għaġġla u sew fil-viżjoni tar-rabta tal-mediterran mal-Ewropa u tal-mixja tal-bniedem lejn soċjetà aktar ġusta.

Din hija triq li naslu fi tmiemha jekk ikollna fiduċja fina nfusna u ambizzjoni għal futur xieraq għal uliedna.

jekk niffaċjaw ir-realtà kif inhi tabilħaqq u nieħdu d-deċiżjonijiet bil-għaqal u b'sensitività, allura, jkollna garanzija ta' ġejjieni aħjar.

Il-miżuri w inizzjattivi li l-gvern immexxi minni qiegħed iħabbar f'dan il-*budget* huma kollha mfassla bil-bniedem fiċ-ċentru tal-ħidma politika tagħna. Irridu li kulħadd igawdi mill-opportunitajiet kollha biex jiżviluppa bħala persuna umana. Ir-realtà tal-lum titlob minnha dawn il-prijoritajiet:-

L-ewwel: Finanzi pubbliċi b'saħħithom u ekonomija li tikber b'ritmu aktar mgħaġġel.

It-tieni: Edukazzjoni ta' kwalità għal kulħadd.

It-tielet: Ambjent sabiħ, nadif u b'saħħtu.

Ħarsa lejn l-Ekonomija

Issa li s-suq Malti sar jifforma parti ntegrali mis-suq intern ta' l-Unjoni Ewropea, l-ewwel ħaġa li rridu nagħmlu huwa li neżaminaw l-andament tal-ekonomija tagħna f'din ir-realtà ġdida.

Dan hu l-ewwel *budget* tal-gvern wara d-data storika ta' l-1 ta' Mejju 2004. Kienet data storika mhux biss għax f'dak il-jum ġeddidna l-vokazzjoni Ewropea tagħna bi sħubija fl-Unjoni Ewropea, iżda wkoll għax minn dak in-nhar, il-gvern ta direzzjonijiet bħal qatt qabel għal prosperità akbar u għal titjib tal-kwalità tal-ħajja tagħna l-Maltin u l-Għawdxin.

F'dan il-proċess, fassalna pjan ta' konverġenza li stabilixxa l-miri fiskali tagħna fuq medda ta' erba snin sa l-2007, bi pjan li nkunu naqqasna d-defiċit tagħna minn 9.6% tal-Prodott Gross Domestiku fl-2003 għal 1.4% tal-Prodott Gross Domestiku tagħna fl'2007.

B'sodisfazzjoni inħabbru li din is-sena ser inkunu għalaqniha bil-miri milħuqa, jiġifieri, bi żbilanċ fil-Fond Konsolidat ta' Lm94 miljun. Ser inkomplu bid-determinazzjoni tagħna biex nilħqu l-miri stabbiliti għas-sena 2005 u allura nnaqsu d-defiċit għal 3.7% tal-Prodott Gross Domestiku.

Hemm ħafna fatturi li jiddeterminaw l-akkwist ta' dawn il-miri, fosthom kif tkun sejra l-ekonomija Ewropea fl-isfond globali. Huwa importanti għalhekk li neżaminaw l-andament tal-ekonomija tagħna fil-kuntest ta' dak li qiegħed iseħħ fl-ekonomija ta' l-Unjoni Ewropea u dik globali. Din l-analiżi hi mehmuża f'Appendiċi A ta' dan id-diskors.

Tkabbir Ekonomiku

Matul dawn l-aħħar snin, l-ekonomija tagħna kienet kontinwament milquta mill-ambjent ekonomiku ħafna drabi ħażin u mill-iżviluppi dejjem jikbru fil-kompetittività globali.

Wara li kellna tnaqqis żgħir ta' 0.3% fil-Prodott Gross Domestiku reali, l-ekonomija tagħna rat tkabbir marġinali ta' 0.6% fl-ewwel disa' xhur ta' din is-sena. F'termini nominali, il-Prodott Gross Domestiku kiber bi 2.1% għal Lm1.4 biljun. Matul l-ewwel disa' xhur tas-sena kien hemm żidiet f'termini reali f'kull qasam tal-Prodott Gross Domestiku. L-infiq fil-konsum finali, sew privat u kemm tal-gvern estiż, żdied f'termini reali b'1.2% u b'2.2% rispettivament. Kien hemm żieda wkoll marġinali ta' 0.6% fl-investiment kapitali. L-esportazzjoni f'termini reali ta' oġġetti u servizzi kibret bi 3.6% iżda ż-żieda qawwija ta' 3.2% fl-importazzjoni xejnet kemmxejn l-impatt pożittiv fuq it-tkabbir fil-Prodott Gross Domesiku li kellha ż-żieda fl-esportazzjoni. Tajjeb wieħed jinnota li ż-żieda reġistrata fl-esportazzjoni ta' oġġetti u servizzi ssaħħet bi tnaqqis żgħir fil-medja tal-prezzijiet għall-esportazzjoni.

Dħul

Matul l-ewwel disa' xhur ta' din is-sena, id-dħul ta' dawk f'impjieg żdied b'1.1% għal Lm647 miljun. Il-medja ta' dħul f'termini nominali għal kull persuna li taħdem f'impjieg kienet Lm123.51, jiġifieri, żieda ta' 2% jew ta' Lm2.43 fuq l-istess perjodu s-sena l-oħra. F'termini reali, il-medja ta' dħul fil-ġimgħa għal kull persuna li taħdem f'impjieg niżlet b'0.8%.

Il-flus fl-idejn għal kull familja matul l-ewwel disa' xhur ta' din is-sena żdiedu bi ftit aktar minn Lm7 miljuni jew b'0.8%. Minkejja aktar flus fl-idejn, żdied l-infiq fuq il-konsum tant li naqas il-livell tat-tifdil b'Lm21 miljun.

Impjiegi

Matul l-ewwel disa' xhur ta' din is-sena żdiedu dawk li jaħdmu bi qliegħ biex b'hekk ntemmet ix-xejra li kien hemm matul l-istess perjodu s-sena l-oħra. F'Settembru li għadda, dawk li jaħdmu bi qliegħ żdiedu b'294 għal 137,274 persuna. Sadanittant, il-qagħad kompla jikber, minkejja li b'rata anqas minn dik reġistrata s-sena l-oħra. Tabilħaqq, dawk jirreġistraw taħt l-ewwel parti tar-Reġistru kienu 7,382, jiġifieri żieda ta' 149 persuna. Din tfisser rata ta' qagħad ta' 5.1% li hija kemmxejn ogħla minn dik reġistrata tul l-istess perjodu s-sena l-oħra u, għaldaqstant, dan il-*Budget* qed iniedi numru ta' inizzjattivi biex, b'mod konkret, insaħħu l-kompetittività ta' pajjiżna u b'hekk jinħolqu aktar impjiegi. Bħal ma ġara fis-snin li għaddew, is-settur privat, l-aktar fil-qasam tas-servizzi, kompla jkun is-sors ewlieni għall-impjiegi. Sadanittant, l-impjiegi fis-settur pubbliku naqsu b'riżultat ta' ristrutturar li għaddej l-aktar minħabba l-iskemi ta' rtirar kmieni volontarju f'xi uħud mill-entitajiet pubbliċi.

L-Inflazzjoni

Tul it-tnax-il xahar li ntemmu f'Settembru li għadda, ir-rata ta' inflazzjoni kienet ta' 2.57% meta mqabbla ma' 1.1% reġistrata s-sena ta' qabel. B'riżultat ta' dan, iż-żieda għall-għoli tal-ħajja s-sena d-dieħla se tkun ta' Lm1.75 fil-ġimgħa. Bħal fis-snin mgħoddija l-pensjonanti kollha ser jibbenefikaw miż-żieda ta' żewġ terzi ta' dan l-ammont.

Kummerċ Barrani u il-Bilanċ tal-Pagamenti

L-ewwel disa' xhur ta' din is-sena kien hemm żieda marġinali ta' 0.3% fl-esportazzjoni u żieda ta' 4.7% fl-importazzjoni. B'riżultat ta' dan, żdied l-iżbilanċ fil-kummerċ li tela' b'Lm43.1 miljun għal Lm319 miljun.

Importazzjoni ogħla dehret f'żieda fl-importazzjoni ta' ħwejjeġ għal konsum u ta' dawk ta' natura kapitali, b'riżultat ta' tneħħija tal-levies li kien fadal kif ukoll ta' aktar investiment kapitali. Kien hemm ukoll żieda fl-importazzjoni taż-żjut li kienet dovuta għall-prezzijiet ogħla fis-suq internazzjonali. Mill-banda l-oħra l-importazzjoni ta' oġġetti ndustrijali naqset matul l-ewwel disa' xhur ta' din is-sena.

Il-proċess ta' ristrutturar li għaddej bħalissa fl-ekonomija maltija ġie rifless fl-imġieba fl-esportazzjoni tul l-ewwel disa' xhur ta' din is-sena. B'riżultat ta' dan, l-esportazzjoni żdiedet b'madwar Lm2 miljuni fuq l-istess perjodu s-sena l-oħra.

L-iżbilanċ fil-kont kurrenti tela' b'madwar Lm83.4 miljuni għal madwar Lm144 miljun bejn Jannar u Settembru ta' din is-sena. Din iż-żieda kienet dovuta l-aktar għaż-żieda fil-qliegħ ta' kumpaniji barranin li joperaw f'Malta li kkontribwiet għal ħruġ ta' Lm37 miljun.

Żviluppi Settorjali

Il-Manifattura

L-industrija lokali tal-manifattura kompliet tiffaċċja ambjent ta' sfidi wara aktar liberalizzazzjoni fil-kummerċ u żieda fil-kompetizzjoni. Matul l-ewwel disa' xhur ta' din is-sena, il-valur tal-manifattura naqas marġinalment b'0.2%. Dan juri tnaqqis fil-bejgħ lokali ta' 4.9% li ġie mtaffi kemmxejn b'żieda ta' 1.2% fl-esportazzjoni. Bħal ma seħħ fi snin oħra l-investiment fil-manifattura kompla jikber u laħaq Lm40 miljun bejn Jannar u Settembru li għadda.

It-Turiżmu

Tul l-ewwel disa' xhur ta' din is-sena, in-numru ta' turisti li żaruna tela' b'2.3% għal 919,728. Id-dħul gross mit-turiżmu kien ta' Lm203 miljun, jiġifieri żieda ta' 3.5% fuq l-istess perjodu s-sena l-oħra. Ras għal ras id-dħul żdied b'Lm2.50 għal Lm221.30, filwaqt illi d-dħul għal kull lejl li turist għamel Malta żdied minn Lm20.90 għal Lm22.50 bejn Jannar u Settembru ta' din is-sena. Sadanittant, in-numru ta' turisti li żaruna fuq *cruise liners* naqas b'31.7% matul l-ewwel disa' xhur.

Tbassir Ekonomiku

Wara li is-sena l-oħra kien reġistrat tnaqqis f'termini reali ta' 0.3%, il-Prodott Gross Domestiku din is-sena mistenni jikber b'0.6%. Din iż-żieda marġinali hi l-aktar dovuta għaż-żieda fl-esportazzjoni ta' ħwejjeġ u servizzi filwaqt illi ż-żieda fl-importazzjoni mistennija tnaqqas l-effett pożittiv fit-tkabbir fil-Prodott Gross Domestiku. F'termini nominali l-Prodott Gross Domestiku mistenni jikber bi 3%. Fl-2005, l-ekonomija ta' Malta mistennija tikber b'1.5% f'termini reali u b'4.7% f'termini nominali.

Ir-rata tal-qagħad mistennija tilħaq 5.8% f'Diċembru ta' din is-sena u ta' 5.7% f'Diċembru 2005. Il-medja tar-rata tal-inflazzjoni tul it-tnax-il xahar ta' din is-sena mistennija tilħaq 2.9% filwaqt li għas-sena d-dieħla din mistennija tiżdied b'2.4%.

L-Addozzjoni tal-Euro

Bi sħubija tagħha fl-Unjoni Ewropea, Malta ntrabtet li tidħol fl-Għaqda Ekonomika u Monetarja. Iżda d-deċiżjoni ta' meta tidħol f'din l-Għaqda hi waħda li kull pajjiż jieħu waħdu skond il-kapaċitajiet tiegħu biex jilħaq il-kundizzjonijiet meħtieġa. Dawn il-kundizzjonijiet huma maħsuba biex jiżguraw li l-ekonomija tal-pajjiż tkun f'qagħda li tgawdi mill-benefiċċji magħrufa ta' sħubija f'għaqda monetarja.

Il-proċess għall-addozzjoni tal-euro jiddependi ħafna minn kemm nilħqu l-miri tagħna għat-tisħiħ fil-finanzi pubbliċi kif propost fil-Pjan ta' Konverġenza għas-snin 2004-2007. Kif diġà għidt aktar qabel, hu ta' sodisfazzjon għalija li din is-sena rnexxielna nżommu mal-miri kif ipproġettati fid-Diskors tal-*Budget* is-sena l-oħra. Bit-tisħiħ li se nkomplu nagħmlu s-sena li ġejja, nkomplu nwettqu l-kundizzjonijiet biex indaħħlu l-lira maltija fil-mekkaniżmu tar-rata tal-kambju ewropew, magħruf aħjar bħala l-*ERM II*.

Rapport dettaljat ta' kif sejra l-ekonomija tal-pajjiż jinsab fl-*Economic Survey* li tiegħu qed inpoġġi kopja fuq il-Mejda tal-Kamra.

L-EWWEL PRIORITÀ': IL-FINANZI PUBBLIĊI U L-EKONOMIJA

Il-miri tagħna huma li:

1. Inkomplu nsaħħu l-qagħda finanzjarja ta' pajjiżna biex niżguraw li pajjiżna jibqa' jiżviluppa fuq sisien sostenibbli u jagħti l-fiduċja meħtieġa lil min irid jinvesti.

2. Innaqsu n-nefqa tal-gvern primarjament billi, fost oħrajn:
   - i nirristrutturaw l-entitajiet tal-gvern fejn hemm bżonn;
   - ii nikkontrollaw l-impjiegi ġodda fis-settur pubbliku u nnaqsu l-ispejjeż amministrattivi kemm hu possibli;
   - iii nattakkaw l-abbużi.

3 Inwettqu r-riformi strutturali meħtieġa biex ikollna sistemi kompetittivi;

4. Inkomplu ninvestu fis-setturi produttivi ta' pajjiżna, nżidu l-kompetittività, u nsaħħu l-infrastruttura biex niġbdu l-investiment li joħloq il-postijiet tax-xogħol.

1. Inkomplu nsaħħu l-qagħda finanzjarja ta' pajjiżna

Fl-Appendiċi 'B', qiegħed nagħti rendikont tal-qagħda tal-finanzi pubbliċi li ser tkun qed tirriżulta sa l-aħħar tas-sena kurrenti. Kif għedt diġa, minn dan ir-rendikont jirriżulta li l-ħidma tal-gvern biex jikkontrolla l-ispiża pubblika u jibda jindirizza uħud mir-riformi kruċjali, ħallew ir-riżultati, tant li ser jirnexxielna nagħlqu s-sena b'defiċit tal-gvern estiż ta' Lm98.5 miljun. Dan jirrapreżenta 5.18% tal-Prodott Gross Domestiku.

Fl-istess Appendiċi qiegħed nagħti analiżi tal-impatt ta' l-investiment pubbliku fl-ekonomija. Irrid nemfasiżża li l-konsolidament fiskali, flimkien ma' stabilità politika u finanzjarja għandhom iżidu l-

kredibilità u l-fiduċja fit-tmexxija ta' l-ekonomija u jikkontribwixxu għat-tkabbir tagħha. L-investiment lejn pajjiżna jiġi jekk inkomplu nuru serjetà fir-riformi li rridu nagħmlu. Dan, apparti mill-fatt li suċċess f'din il-mira tfisser li l-pajjiż jibqa' jżomm il-*credit rating* għoli tiegħu jekk mhux ukoll itejbu.

Biex inġibu aktar investiment lejn pajjiżna u allura biex inżidu l-impjiegi, huwa kruċjali li jirnexxielna nnaqsu d-defiċit skond kif qegħdin nippjanaw. Waħda ma tistax tiġi mingħajr l-oħra.

Il-Kunċett tal-Gvern Estiż

Bi sħubija tagħna fl-Unjoni Ewropea dħalna f'sistema fejn il-finanzi pubbliċi jiġu mkejla b'metodu differenti minn kif għamilna sal-lum. Is-sistema li addottajna fis-snin li għaddew kienet waħda li nkorporat id-dħul u l-ħruġ tal-gvern fil-Fond Konsolidat amministrat mill-gvern.

Iżda, mal-bilanċ li konna nirrapurtaw fil-Fond Konsolidat issa jrid jiżdied ukoll l-iżbilanċ u d-dejn ta' uħud mill-entitajiet pubbliċi tal-gvern kif ukoll tal-kunsilli lokali.

2. INNAQSU N-NEFQA TAL-GVERN

It-tnaqqis fin-nefqa tal-gvern tippermetti li r-riżorsi ta' pajjiżna jkunu jistgħu jintużaw għal inizjattivi oħra li jirrendu aktar u li jkunu ndirizzati lejn l-ixprunar ta' l-attività ekonomika. Il-Gvern għandu d-dmir jfittex li, b'mod għaqli u studjat, inaqqas din in-nefqa kull fejn hu possibli.

Hemm tliet kategoriji ta' inizjattivi li l-gvern tiegħi diga' beda jwettaq u ser ikompli jwettaq matul ix-xhur li ġejjin.

2. (i) Ristrutturar ta' Entitajiet Pubbliċi

Ir-ristrutturar ta' entitajiet pubbliċi ma kienx proċess faċli u nvolva deċiżjonijiet iebsa. Napprezzaw il-fatt li kien hemm min intlaqat negattiv, imma r-riżultati li qegħdin nakkwistaw jitkellmu waħedhom.

Għad fadal ħafna iżjed xi jsir, imma fejn intervenejna, bdejna naraw ir-riżultati. Dan hu l-mod konkret ta' kif nindirizzaw in-nefqa tal-gvern, inżidu l-produttività , u ngħinu lill-ekonomija tirriġenera lilha nfisha.

Fost l-entitajiet li għaddew minn proċess ta' ristrutturar hemm:

- It-Tarzna li, sa Settembru ta' din is-sena, ser tkun irreġistrat miljun lira anqas f'telf minn dak li kien proġettat;

- Il-*Gozo Channel Co. Ltd* li rnexxiela tnaqqas it-telf tagħha minn kważi Lm1 miljun għal Lm27,000 sa Settembru li għadda waqt li żiedet il-patronaġġ tagħha b'50,000 passiġġier u 10,000 karozza meta mqabbla mas-sena li għaddiet;

- Il-*Public Broadcasting Services*, li minn telf ta' miljun lira fis-sena ser tagħlaq din is-sena finanzjarja bi *trading profit* ta' madwar Lm200,000,

- L-*Air Malta* li f'dan l-ewwel perjodu wara r-ristrutturar, qiegħda turi sinjali nkoraġġanti.

Fost l-akbar sodisfazzjon għal poplu tagħna hu l-fatt li kieku ħallejna l-affarijiet kif kienu, dawn l-entitajiet waħedhom f'din is-sena kienu jixorbu minn flus il-poplu Malti it-total ta' Lm20 miljun mhux għal sena waħda biss, imma għal kull sena li tgħaddi.

L-Appendici 'Ċ' jispjega l-inizjattivi tal-gvern li saru u li ser ikun qiegħed jieħu fix-xhur li ġejjin. Kollha kemm huma jiffurmaw parti ntegrali mill-istrateġija tagħna għas-sena 2005 u fost l-oħrajn ser:-.

- Nirristrutturaw u eventwalment nipprivatiżżaw is-*Sea Malta*.

- Nagħmlu riforma mill-qiegħ tal-Korporazzjoni Enemalta bil-għan li ssir organiżżazzjoni waħda li tirrifletti l-bżonnijiet tal-klijenti tagħha u l-ħtiġijiet tal-pajjiż.

- Nimplimentaw ir-rapport dwar ir-ristrutturar tal-Awtorità Maltija għat-Turiżmu.

Sadattant, il-gvern għaddej b'eżerċizzju biex jidentifika dawk l-entitajiet li jistgħu jkunu amalgamati ma' entitajiet oħra w allura titnaqqas l-ispiża, tiżdied l-effiċjenza u titnaqqas il-burokrazija. Kif ser nispjega aktar il quddiem, il-gvern ħa deċiżjoni li Ċentru ta' Restawr ta' Bighi għandu jiġi assorbit f'*Heritage Malta*.

Ftit tal-ġimgħat ilu, il-gvern ħabbar it-twaqqif tal-*Financial Management and Monitoring Unit*. L-iskop huwa biex ikollna sorveljanza tajba w effikaċi fuq l-ispiża ta' l-entitajiet u aġenziji tal-gvern kif ukoll fuq l-ingaġġ ta' ħaddiema ma' l-istess entitajiet.

Din il-*Unit* ser tkun tista' tużà l-faċilitajiet tal-*Management Efficiency Unit*, tal-*Internal Audit and Investigations Directorate*, u ta' l-Uffiċċju

Nazzjonali ta' l-Istatistika, tal-*Budget Office*, tat-Teżor u tal-*Collective Bargaining Unit*.

Finalment, l-għan tagħna m'huwiex li titnaqqas l-inizjattiva tal-*management* imma għal kuntrarju rridu niżguraw li l-*Unit* tkun ta' għajnuna u appoġġ biex l-affarijiet isiru bl-għola *standards* possibbli.

2. (ii) Nikkontrollaw l-Impjiegi Ġodda fis-Settur Pubbliku u Nnaqsu l-Ispejjeż Amministrattivi sal-Massimu Possibli

It-tieni metodu ta' kif beħsiebna nnaqsu l-ispejjez tal-gvern huwa billi nieħdu miżuri speċifiċi li, fuq medda ta' żmien, jagħtuna r-riżultati li rridu.

- Il-gvern ser jibqa miexi bil-politika li, kull fejn hu possibli, l-persuni li jirtiraw minħabba l-età jew għal xi raġuni oħra, ma jiġux sostitwiti ħlief f'dawk il-każijiet fejn is-sostituzzjoni tkun assolutament neċessarja għaliex marbuta ma' servizzi li huma kkunsidrati essenzjali.

- Marbut ma' din il-miżura, hemm ukoll il-politika tal-gvern li jagħmel l-aħjar użu tal-ħaddiema li għandu miegħu. Għalhekk, kull min ikun ikkunsidrat li jista' jagħti servizz aħjar jew ikun aktar produttiv f'setturi oħra, għandu jkun obligat li jsegwi d-direttiva tal-gvern li jkun assenjat fuq xogħol ieħor. Dan jgħodd aktar u aktar għal dawk il-ħaddiema li jkunu ġew meqjusa żejda u jkunu rrifjutaw li jieħdu skema ta' rtirar.

- Kull fejn hu possibli, l-gvern ser ikun qiegħed jesplora opportunitajiet oħra biex jidħol fi sħab mas-settur privat permezz ta' *Public Private Partnerships*. L-għan aħħari jkun li jkollna prodott jew servizz aħjar b'anqas spiża għall-gvern.

- Għaldaqstant il-gvern beħsiebu jwaqqaf *unit* apposta fil-Ministeru tal-Finanzi biex ikun jista' jkollu l-*expertise* neċessarja ħalli niżviluppaw il-mudelli kollha ta' sħubija mal-privat u biex nimplimentaw inizjattivi partikolari.

- Għas-sena 2005, m'aħniex beħsiebna nawtorizżaw il-bdil tal-karozzi fis-settur pubbliku kollu ħlief f'każijiet eċċezzjonali awtorizżati mill-Finanzi.

- Barra minn dan, il-*perfomance bonuses* kollha għas-sena 2004 u dawk għas-sena 2005 ser jingħataw skond kriterji li jkunu jinkludu analiżi dwar jekk intlaħqux il-miri finanzjarji stabbiliti għad-dipartimenti jew entitajiet konċernati.

2. (iii) L-Attakk kontra l-Abbużi

It-tielet metodu ta' kif nistgħu nnaqqsu l-ispiża tal-gvern huwa billi nsaħħu l-istrutturi u l-inizjattivi li qegħdin nieħdu biex naqtgħu l-abbużi. Il-miżuri li ser inkunu qegħdin nieħdu huma dawn:

- Irridu nirrikonoxxu li hemm min jagħmel ħiltu biex jaħrab mid-dmir li jħallas il-VAT ghas-servizzi u għall-prodotti li jagħti. Ippruvajna diversi metodi li kienu jiddependu fuq il-kooperazzjoni tal-pubbliku, imma dawn il-metodi ftit kellhom suċċess. Għalhekk, ser nibdew billi nintroduċu sistema li permezz tagħha kull min ikun bena propjetà u japplika biex idaħħal id-dawl u l-ilma, ser ikollu mhux biss jippreżenta l-*compliance certificate* tal-MEPA, imma jrid ukoll jissottometti dikjarazzjoni ffirmata mill-perit li turi (a) l-isem tal-kuntratturi, (b) in-numru tal-VAT, u (ċ) l-ammonti mħallsa għas-servizz u għall-prodotti mogħtija. Din l-informazzjoni ser tkun f'forma sempliċi ħafna w allura ma jkunx hemm burokrazija żejda. L-informazzjoni kollha li tkun ingħatat ser tgħaddi għand it-*Tax Compliance Unit* biex tkun analizżata. Se

ndaħħlu wkoll numru ta' emendi fil-liġi biex insaħħu l-ġbir ta' nformazzjoni relatata ma' l-attività ekonomika fil-pajjiż.

- Matul is-sena d-dieħla ser inkunu qegħdin nindirizzaw għal darb' oħra l-abbuż mill-benefiċċji soċjali. Fis-snin li għaddew sar eżerċizzju b'suċċess li jindirizza l-abbużi marbuta maċ-*Children's Allowance* u wħud mill-benefiċċji mhux kontibutorji. Issa jmiss li tkun riformata s-sistema kollha li tirregola l-applikazzjonijiet għall-pensjoni tal-invalidità.

- Beħsiebna wkoll nattakkaw l-abbuż ta' min jaħdem mingħajr ktieb tax-xogħol u jkun qiegħed jirreġistra. Ser inbiddlu l-liġi, biex, min ikun qiegħed jirreġistra u jinqabad jaħdem, ma jkunx jista' jirreġistra ħlief jekk jagħti prova li jkun ħadem bi qliegħ għal perjodu ta' sitt xhur wara dik id-data u jkun tilef ix-xogħol mhux tort tiegħu.

- Barra minn dan dawk li qed jirreġistraw ikunu obbligati li jattendu għal korsijiet ta' taħriġ organizzati mill-ETC u, jekk jirrifjutaw, jinqatgħu mir-Reġistru.

- Dan kollu se jkun imsaħħaħ b'liġi komprensiva dwar l-abbuż tal-benefiċċji u l-frodi li beħsiebna nressqu s-sena d-dieħla.

Il-Pitrolju

Hemm qasam ieħor li fih qiegħed isir l-abbuż. F'pajjiżna jiġi kkunsmat ammont kbir ta' pitrolju. Biżżejjed wieħed isemmi li s-sena l-oħra ġew ikkunsmati kważi 18-il miljun litru u fl-ewwel disa' xhur ta' din is-sena ġew ikkunsmati aktar minn 22 miljun litru.

Iżda lkoll nafu li dawn il-miljuni kollha ta' litri mhux qed jiġu kkunsmati għall-użu domestiku, iżda, biex jitħalltu llegalment mad-*diesel* biex iħaddmu l-makni. Minkejja li dan hu illegali, il-fatt li fuq id-*diesel* hemm is-sisa u l-VAT u fuq il-pitrolju m'hemmx, id-differenza bejniethom ta' madwar 16-il ċenteżmu fil-litru, hi tali li tħajjar lil xi wħud jabbużaw.

Hu stmat li din l-attività llegali qed tiswa' lill-pajjiżna s-somma ta' Lm2.5 miljun fis-sena.

- Għalhekk, b'effett immedjat il-pitrolju – li tajjeb ngħid li fuq is-suq internazzjonali jinbiegħ għola mid-diesel – ser jibda jġorr miegħu kemm sisa kif ukoll VAT u l-prezz tiegħu fis-suq se jkun daqs id-diesel, jiġifieri 34.4ċ il-litru. Barra minnhekk b'effett immedjat ukoll, il-prezz tal-pitrolju ser jitla' u jinżel mal-prezz internazzjonali kif jagħmlu ż-żjut l-oħra kollha.

- Iżda, sabiex il-konsumaturi domestiċi ma jintlaqtux ħażin b'din il-miżura, l-gvern se jagħmel ħlas ta' darba biss ta' Lm12 li se jsir sal-aħħar ta' Marzu tas-sena d-dieħla lil dawk kollha li huma ntitolati għall-benefiċċji mhux kontributorji *means tested,* jiġifieri, pensjoni tal-età, għajnuna soċjali (inklużi għajnuna tal-qagħad, għajnuna soċjali għan-nisa, għajnuna soċjali għall-ġenituri mhux miżżewġa), għajnuna għall-mard, benefiċċju speċjali għall-qagħad u lil dawk li jieħdu l-benefiċċju tal-qagħad kif ukoll lil dawk li jieħdu l-benefiċċju tal-qagħad kontributorju.

Bejgħ ta' Diesel bla Dazju fuq is-Sisa

- Il-gvern, permezz tad-Dipartiment tad-Dwana, ser ikun qed iżid il-kontrolli amministrattivi biex jiżgura li t-tqassim tad-*diesel duty free* isir biss lil dawk il-persuni w entitajiet ntitolati u jsir biss għall-iskop li hemm stipulat fil-liġi. Din il-ħidma trid issir fl-isfond ta' sistemi li jiżguraw li *d-diesel* li jinbiegħ *duty free* bil-ħsieb li jintuża barra minn xtutna ma jerġax isib ruħu fiċ-ċirkolazzjoni f'Malta.

- Id-Dipartiment tad-Dwana sejjer għalhekk jinvesti f'sistemi elettroniċi biex ikun jista' jikkontrolla aħjar id-distribuzzjoni u l-bejgħ ta' *diesel duty free* waqt li ser jesiġi li operaturi f'dan il-qasam jinstallaw sistemi ta' kontroll li jkunu jistgħu jiġu mmoniterjati mid-Dwana.

- Fl-istess ħin se tinbidel is-sistema ta' bejgħ. Minflok is-sistema preżenti fejn id-*diesel* jinbiegħ *duty free*, id-*diesel* ser jiġi mibjugħ *duty paid* u min ikun intitolat jitlob *refund* lid-Dwana li tħallas id-differenza fil-kont bankarju tal-persuna konċernata.

B'dawn ir-riformi għandu jkollna sistema aktar ekwa, nnaqsu sew l-abbuż u nżidu d-dħul tal-gvern u dan kollu filwaqt li ma' neliminaw xejn mill-benefiċċji eżistenti f'dan il-qasam.

3. Ir-Riformi Strutturali

It-tielet prinċipju li semmejt biex insaħħu l-ekonomija huma r-riformi strutturali. Hawnhekk, irrid nispjega li l-iskop m'huwiex sempliċiment riforma biex ikollna sistemi sostenibbli, imma huma riformi ntiżi wkoll biex jagħtuna l-garanzija ta' sistemi li jżommu l-għola livelli ta' kwalita fuq medda twila ta' żmien. L-interess tagħna huwa li naraw l-ekonomija tagħna tirrispondi għal dawn ir-riformi,

imma huwa wkoll li nagħtu garanzija lill-ġenerazzjonijiet futuri ħalli huma jgawdu wkoll dak li aħna qegħdin ingawdu llum.

Taħt dan il-kapitolu hemm tlett riformi: ir-riforma tal-pensjonijiet, ir-riforma tas-saħħa u r-riforma fl-edukazzjoni. Ir-riforma ta' l-edukazzjoni u riformi oħra ser nittratthom aktar 'il quddiem f'dan id-Diskors.

Ir-Riforma tal-Pensjonijiet

Wasal iż-żmien li nagħmlu pass ieħor lejn ir-riforma tal-pensjonijiet. Il-gvern m'għandux għalfejn jirrepeti l-argumenti kollha li saru biex jiġġustifikaw il-bżonn ta' riforma. Irridu, iżda, nemfasizzaw li r-riforma hi nevitabbli. Xi darba trid issir għaliex is-sistema tagħna m' hijiex ser tkun tibqa' tiggarantixxi l-adegwatezza tal-pensjonijiet u l-anqas ma tista' tiggarantixxi s-sostenibbilita' tagħhom fit-tul.

L-istudji kollha jikkonfermaw li aktar ma ntawlu biex nindirizzaw din l-isfida aktar ser issir diffiċli 'l quddiem. Il-gvern jifhem li għandu r-responsabbiltà li jaħseb għall-ġenerazzjonijiet li ġejjin u għalhekk fl-1 ta' Ġunju li għadda, ttieħdet id-deċiżjoni biex jitwaqqaf *working group* li ġie inkarigat biex janalizza r-rapporti kollha li saru fis-snin li għaddew, inkluż l-eżerċizzju mportanti li sar fi ħdan il-Kunsill Malti għall-Iżvilupp Ekonomiku u Soċjali flimkien mal-Kummisjoni dwar ir-Riforma tal-Welfare.

Din l-analiżi issa tlestiet u tinkludi numru ta' rakkomandazzjonijiet u lista ta' deċiżjonijiet li jridu jittieħdu biex issir riforma mifruxa fuq medda ta' snin. L-analiżi ngħatat forma ta' *White Paper* li issa qiegħda tiġi ppublikata bħala parti mill-istrateġija tal-gvern għall- ħames snin li ġejjin u llum qiegħed inpoġġi kopja tagħha fuq il-mejda tal-Kamra.

Hu ttamat li din il-*White Paper* tistimula diskussjoni kostruttiva, realistika u matura biex eventwalment twassalna għad-deċiżjonijiet finali u għall-implimentazzjoni.

Ir-Riforma fis-Settur tas-Saħħa

Hawn ukoll qed issir ħafna ħidma bil-għan li sseħħ ma ddumx il-bidla meħtieġa fis-settur tas-saħħa biex dan isir wieħed sostennibli għall-pajjiż filwaqt li jibqa' jagħti servizzi tant utli li qed jagħti llum lil kull min għandu bżonn.

Is-sena li għaddiet, il-gvern ħabbar il-ħsieb tiegħu li jwaqqaf Fond għas-Saħħa li jkun *sub-fund* tal-Fond Konsolidat u li jkun iffinanzjat minn parti mill-kontribuzzjoni tas-sigurta' soċjali. Sa llum din id-deċiżjoni ma setgħetx titwettaq għaliex il-persentaġġ tal-kontribuzzjonijiet allokat għas-saħħa għadu ma ġiex stabbilit. Dan jiddependi minn deċiżjonijiet li jridu jittieħdu marbuta mar-riforma tal-pensjonijiet.

Madankollu, l-pjan tal-gvern huwa li jwaqqaf fil-mument opportun il-Fond tas-Saħħa kif maħsub.

Hawn ukoll, il-Kunsill Malti għall-Iżvilupp Ekonomiku u Soċjali waqqaf kumitat ta' ħidma magħmul mill-partijiet soċjali biex jistudja dak li qed iressqu quddiemu esperti f'dan il-qasam.

Il-gvern, bħal fil-każ tal-qasam tal-pensjonijiet, intrabat li jifrex djalogu wiesa' mal-partijiet kollha konċernati, bħal ma qed iseħħ, u allura beħsiebu jieħu r-reazzjonijet tal-pubbliku għal dak li jkun qed jipproponi.

Wieħed jittama li, bħal fil-każ tal-pensjonijet, anki f'dan il-qasam ma ndumux ma jkollna r-riformi xierqa li bihom insaħħuh u nagħmluh wieħed sostenibbli għar-riżorsi finanzjarji tal-pajjiż bla ma jnaqqas xejn mill-benefiċċji lil dawk li l-aktar jeħtieġuhom.

4. Inkomplu ninvestu fis-Setturi Produttivi ta' Pajjiżna

Kif spjegat aktar qabel, ir-raba' mira li rridu nilħqu biex l-ekonomija tagħna tieħu stimolu 'l quddiem hi dik li nkomplu ninvestu fis-setturi produttivi ta' pajjiżna biex inkomplu nattiraw l-industrija li tista' toħloq il-postijiet tax-xogħol f'pajjiżna, b'mod partikolari l-manifattura, t-turiżmu, l-industrija tal-films u setturi oħra importanti għal pajjiżna u nagħtu nifs lis-setturi produttivi kollha ta' pajjiżna billi nagħtu aktar spazju għall-intrapriża privata.

Inżidu l-Kompetittività ta' Pajjiżna

Il-Privatiżżazzjoni

Il-privatiżżazzjoni hi pern ewlieni tal-politika tagħna biex nilħqu l-għanijiet u l-miri li poġġejna għal pajjiżna.

Għalhekk, qiegħed nehmeż bħala Appendiċi 'D', spjegazzjoni dwar il-politika tagħna għall-privatiżżazzjoni kif ukoll indikazzjoni tal-pjan ambizzjuż li qegħdin nidħlu għalih.

Dan il-pjan jinkludi dawn l-inizjattivi li ser jibdew matul is-sena d-dieħla u ser jitwettqu matul it-tlett snin li ġejjin :

- jinbiegħu l-ishma kollha fl-*Interprint*;
- jinsab sieħeb strateġiku għat-*Tug Malta* sabiex sehem il-gvern fil-kumpanija jonqos għal mhux anqas minn 40%;
- jinbiegħu l-ishma li l-gvern għandu fil-*Malta Dairy Products*;

- jinbiegħu 20% oħra mill-ishma tal-gvern fil-*Malta International Airport* permezz ta' *Initial Public Offer* fil-Borża ta' Malta;
- jinbiegħu t-tliet lukandi li huma parti mill-assi tal-*Air Malta* u jinsabu sħab strateġiċi għall-immaniġġjar tal-i*Sterling Services Ltd.* kif ukoll għall-*Air Supplies Co. Ltd.*;
- jinkrew lil sieħeb strateġiku l-faċilitajiet taż-żejt li Korporazzjoni *Enemalta* għandha wara li din tkun integrat lill-*Malta Oil Bunkering Co. Ltd*. fl-operazzjonijiet tagħha u jinsab sieħeb starteġiku għall-produzzjoni u għad-distribuzzjoni tal-gass.

Ir-Riforma fil-Portijiet

Il-portijiet tagħna huma ċ-ċavetta għall-iżvilupp ekonomiku tagħna – żvilupp sostnut il-ħin kollu minn importazzjoni ta' ħwejjeġ ta' konsum għall-popolazzjoni tagħna kif ukoll ta' materja prima għall-industriji tagħna u ta' esportazzjoni ta' prodotti manifatturati f'Malta għal swieq barranin.

Għaldaqstant, il-gvern ma jistax ma jiżgurax l-effiċjenza fil-ħidma tal-portijiet tagħna kif ukoll li s-servizz mgħoti mill-operaturi jkun irħis biex ma jdagħjjifx il-kompetittività tal-ekonomija tagħna.

Ir-riforma fil-portijiet hi mmirata lejn żewg oġġettivi: l-ewwel, il-liberalizzazzjoni tas-servizzi għat-tħaddim tal-portijiet fejn il-kompetizzjoni għandha tiżgura l-aħjar servizzi bl-orħos prezzijiet. It-tieni, titjib u tisħiħ tal-faċilitajiet eżistenti biex tkun żgurata l-effiċjenza u d-dinamiżmu ta' operat modern li jlaħħaq mal-ħtiġijiet tal-lum.

L-ewwel proċess ingħata bidu għalih meta l-gvern immexxi minni ddecieda li, sa l-ewwel tlett xhur tas-sena d-dieħla, tkun ħarġet it-talba għall-offerti fl-immaniġġjar tal-merkanzija fil-portijiet.

Anke fuq din il-kwistjoni l-interess nazzjonali jitlob li l-proċess jimxi u jsiru l-bidliet li hemm bżonn. Dan hu element kruċjali biex intejbu l-kompetittività tagħna. Is-setturi kollha tal-ekonomija tagħna jirbħu minn din ir-riforma, imma b'mod speċjali dak tal-manifattura, li jibqa' pilastru mportanti ta' l-ekonomija tagħna.

Ir-Riforma fit-Transport Pubbliku

Il-gvern hu mpenjat li jkompli bir-riforma fit-trasport pubbliku biex dan jaqdi l-ħtiġijiet tal-pubbliku w allura jsir dejjem aktar użu minnu. Ix-xahar li għadda, ntlaħaq ftehim mal-Assoċċjazzjoni tat-Trasport Pubbliku li dwaru għaddejjin taħdidiet dwar l-implimentazzjoni bla dewmien ta' ċerti aspetti minnu. Dan il-ftehim se jkun il-bażi ta' ftehim ġdid li jkun jorbot sal-2009.

It-trasport pubbliku wkoll intlaqat ħażin miż-żieda fil-prezzijiet taż-żejt. Mill-1999 'l hawn il-gvern dejjem refa' l-piż ta' żidiet bħal dawn u magħhom wkoll dawk tal-għoli tal-ħajja għall-ħaddiema f'dan il-qasam.

Qed jitħejjew studji li jistabbilixxu skeda ta' rotot meħtieġa għas-servizz li jistgħu joperaw b'mod effiċjenti u vijabbli. Għal aktar kontabbiltà u trasparenza, l-gvern se jkompli jinvesti fis-sistemi tal-*Auto Vehicle Locator* li twassal ukoll għal provvista ta' servizz aktar effiċjenti u modern. Dan ikun ta' aktar benefiċċju għat-turisti li jagħmlu użu minn dan is-servizz.

Il-gvern beħsiebu jibqa' miexi bil-politika li jawtorizza ħlasijiet ta' sussidju biss jekk u meta l-Awtorità tkun iċċertifikat li riformi mifthema ġew implimentati u qed jitħaddmu.

Il-gvern bi ħsiebu wkoll jipproponi l-introduzzjoni ta' bidla oħra billi s-sussidju ma jibqax jiġi kkalkulat fuq elementi marbuta ma' l-ispejjes ta' l-operazzjoni biss, imma jibda jiġi kkalkulat skond in-numru ta'

passiġieri li jinġarru. Dan ikun inċentiv biex it-trasport pubbliku jibda hu stess jopera b'mod li jħajjar patrunaġġ akbar milli hemm illum. F'każ li n-numru tal-patrunaġġ jaqbeż dak stabbilit, allura l-ammont ekwivalenti għas-sussidju ta' kull passiġier *extra* jidħol ġo fond biex jintuża għat-titjib tas-servizz.

Sadanattant, bħala parti mill-proċess ta' ftehim mal-Assoċjazzjoni tat-Trasport Pubbliku, il-gvern qed jawtorizża żieda fin-noll tà 5ċ fuq kull rata fit-tariffa b'effett mill-1 ta' Jannar li ġej. Din iż-żieda, iżda, mhux se taffetwa l-ħlas fil-biljett tat-trasport pubbliku li qed iħallsu l-anzjani u l-istudenti.

Il-Patt Soċjali

Bil-għan li niffukaw aktar fuq il-kompetittivita' tagħna, il-Kunsill Malti għall-Iżvilupp Ekonomiku u Soċjali waqqaf kumitat ta' ħidma, magħmul mill-imsieħba soċjali stess, sabiex dawn ifasslu pjan ta' miżuri li jistgħu jirrikmandaw lill-gvern biex insaħħu l-kompetittività ta' pajjiżna.

Dan il-pjan kien qed jiġi diskuss fil-Kunsill bil-ħsieb li jwassal għall Patt Soċjali maqbul bejn il-partijiet kollha. Illum, hu magħruf li l-qbil baqa' ma ntlaħaqx – żvilupp li m'għandux iżommna milli nieħdu d-deċiżjonijiet li hemm bżonn.

L-imsieħba soċjali kollha jirrikonoxxu l-ħtieġa li nsaħħu l-kompetittività w il-produttività ta' pajjiżna. Dan hu l-uniku mod biex inġibu lejn pajjiżna l-investiment li għandna bżonn u nsostnu l-impjiegi u noħolqu mpjiegi ġodda.

Fil-miżuri li semmejt s'issa, diġa hemm fosthom inizjattivi li ġew diskussi fi ħdan l-MCESD, partikolarment dawk li għandhom x'jaqsmu man-nies li qed jirreġistraw għax-xogħol. Hemm miżuri oħra li wkoll ġew diskussi fl-MCESD u li ser insemmihom aktar 'il quddiem fil-parti li għandha x'taqsam mal-edukazzjoni u mal-Pjan ta' Azzjoni Nazzjonali dwar l-Impjiegi.

Madanakollu, l-gvern jidhirlu li dawn waħedhom m'humiex biżżejjed biex iħallu mpatt fuq il-produttività u l-kompetittività ta' pajjiżna. Għaldaqstant, il-gvern iddeċieda li l-festi pubbliċi kollha li jinzertaw li jaqgħu s-Sibt jew il-Ħadd ma jibqgħux jiġu kkumpensati b'ġurnata oħra vakanza matul il-ġimgħa. Fil-prattika, dan iffisser li għas-sena 2005, is-settur produttiv f'pajjiżna se jirbaħ 4 ġranet tax-xogħol.

Il-Programm Nazzjonali għar-Riċerka u l-Iżvilupp Teknoloġiku

Sfida oħra li għandna quddiemna fl-isforzi biex insaħħu l-kompetittivita` tal-industrija tagħna u ntejbu l-kwalita` tal-ħajja hi dik tar-riċerka u l-innovazzjoni.

Hu nkoraġġanti l-fatt li s-settur privat, b'mod partikolari dak tal-manifattura, qed isir dejjem aktar konxju tal-ħtieġa għal investiment akbar fir-riċerka u l-innovazzjoni lejn kompetittività ogħla.

Il-gvern digà għaraf il-potenzjal ta' dan il-qasam u qed jagħti nċentivi għalih. L-akbar waħda hi li tnaqqis mid-dħul ta' kumpanija għall-fini tat-taxxa jista' jitla' sa 150% tan-nefqa attwali marbuta mar-riċerka. Minkejja dan, l-interpretazzjoni mogħtija fil-liġi tat-Taxxa fuq id-Dħul għar riċerka hi kemmxejn ristretta.

Dan hu settur li joffri potenzjal kbir għat-tkabbir. Imma, biex dan iseħħ, irridu l-ewwel nett nirrevedu l-qafas nazzjonali li hu responsabbli għal dan il-qasam u t-tieni rridu ninċentivaw u ngħinu lil min lest jisfrutta dan il-potenzjal.

Għaldaqstant, il-gvern immexxi minni qiegħed iħabbar dawn il-miżuri:

- Sa l-aħħar ta' Jannar li ġej, il-gvern se jieħu deċiżjoni dwar liema entita' għandha tkun responsabbli għal dan is-settur. L-entitajiet li għandna llum huma l-MCST, l-Universita` u l-Malta Enterprise. Dan ma jinkludix inizjattivi li qegħdin jittieħdu mis-settur industrijali tagħna jew minn individwi jew kumpanniji privati. F'dan l-eżerċizzju, huwa mportanti li jkun hemm spazju qawwi għall-kontribut tas-settur privat;

- Ser ngħollu l-eżenzjoni għal fini tat-taxxa fuq infiq marbut ma' riċerka minn 150% ta' nefqa attwali għal 200%;

- Ser inwessgħu d-definizzjoni ta' riċerka u żvilupp fil-liġi tat-taxxa biex l-interpretazzjoni ta' nefqa kapitali ma tibqax ristretta għal investiment f'impjant u tagħmir iżda tkun estiża wkoll għal akkwisti bħal m'hi propjetà għal skopijiet ta' riċerka;

- Ser ninkludu ma' dawn l-ispejjeż marbuta ma' riċerka għal fini ta' din l-eżenzjoni, il-pagi u l-miżati ta' studju mħallsa minn min iħaddem f'isem impjegati tiegħu li jkunu jistudjaw biex jakkwistaw grad ta' *Masters* jew ta' Ph. D. f'oqsma li se jiġu speċifikati ma' Universitajiet jew Istituzzjonijiet magħrufa;

- Ser nagħtu b'tnaqqis mid-dħul taxxabli ammont li ma jkunx aktar minn 50% tas-sehem ta' min iħaddem mill-ħlas tal-kontribuzzjoni għas-sigurtà soċjali għal żmien tliet snin ta' dawk l-impjegati bi kwalifiki ta' *Masters* jew Ph. D. f'oqsma li se jkunu speċifikati.

L-Industrija, l-Intrapriżi u n-Negozji ż-Żgħar

Wieħed mill-miri ewlenin tagħna hu li noħolqu attivitajiet kummerċjali b'valur miżjud għoli.

Proporzjon mhux żgħir tal-*labour force* tagħna għad m'għandux il-ħiliet meħtieġa u, għalhekk, irridu noħolqu xogħol ukoll għal dan il-grupp soċjali. Meta nkunu qed niffukaw biss fuq attivitajiet b'valur miżjud għoli inkunu nissugraw li noħolqu żbilanċ fost dawk li jkunu jfittxu x-xogħol.

Sa x-xahar li għadda, l-*Malta Enterprise* kienet approvat 56 proġett b'investiment globali ta' madwar Lm34 miljun fuq tliet snin. 11 minn dawn il-proġetti huma fil-qasam tal-istampar b'investiment globali ta' madwar Lm7 miljun. 7 oħra huma fil-qasam farmaċewtiku b'investiment totali ta' madwar Lm15-il miljun.

Fil-qasam tan-negozji ż-żgħar qed issir ukoll ħafna attivita'. Ingħata taħriġ lil madwar 1,300 persuna fin-negozju. F'Mejju li għadda, inawgurajna f'Għawdex ċentru ġdid ta' taħriġ fejn diġa' saru madwar 11-il attivita`. Diġa` bbenefikaw 110 negozju żgħir minn żewġ skemi ta' support filwaqt li hemm 100 oħra li se jkunu bbenefikaw sa l-aħħar ta' din is-sena. Qed ikun finalizżat ftehim mal-European Investment Fund għal aċċess ta' faċilita` ta' garanzija. Qed tingħata għajnuna lil negozji żgħar li jridu jibdew jiffurmaw ruħhom. Dan qed isir fil-*Business Incubation Centre* f'Kordin fejn bħalissa hemm 25 negozju ġdid li qed jirċievu l-għajnuna.

Hawn ħtieġa kbira, iżda, li nkomplu niffaċilitaw l-operat tan-negozju f'Malta. In-negozju fil-pajjiż hu s-sinsla tal-ekonomija fejn ikun ġenerat infiq u konsum li jagħmel id-dinamika tal-ekonomija.

Inċentivi lill-Industrija

L-industrija hija pilastru ieħor importanti ta' l-ekonomija tagħna. Hemm bżonn li nsostnuha u nsaħħuha kemm nistgħu. Il-politika ta' nċentivi għall-industrija trid tħares kemm lejn dak li bnejna tul is-snin kif ukoll lejn dak li għad irridu nressqu lejn Malta.

- Għalhekk, bi pjaċir ngħid li din is-sena qed nivvutaw is-somma ta' Lm1,850,000 f'għajnuna għall-industrija taħt il-*Business Promotion Act.*

- Ser jingħata vot ieħor lill-*Malta Industrial Parks Ltd.* għal għanijiet oħra marbuta ma' bini ta' fabbriki u manutenzjoni ta' żoni ndustrijali.

Irrid nerġa' nenfasiżża l-politika li t-tisħiħ fl-ekonomija hu wieħed mill-prijoritajiet ewlenin tagħna. Għalhekk, il-vot ta' Lm1,850,000 se jkun imsaħħaħ b'għadd ta' nċentivi fiskali oħra biex jolqtu oqsma speċifiċi li dan il-gvern jidhirlu għandhom jiġu mgħejjuna.

Talba kbira għall-fabbriki ġodda kif ukoll t-tip ta' investiment li qed ikollna, jitolbu fabbriki aktar sofistikati jew mibnija skond il-ħtiġijiet partikolari tal-klijenti. Dan wassal biex diġà hemm impenn għall-bini ta' fabbriki ġodda li jlaħħqu għall-Lm17-il miljun. Għalhekk, irid jinstab mezz alternattiv kif mhux biss niffinanzjaw l-impenji eżistenti fl-anqas żmien possibli iżda anke li nsibu metodu aħjar biex ninvestu f'fabbriki ġodda. Għalhekk, il-*Malta Industrial Parks Ltd.* sejra tistudja l-possibilità li tuża l-mudell li diġa' ħalla riżultati tajbin fil-bini ta' l-iskejjel u tmur għall-finanzjament privat.

Fil-qasam tal-*back-office industry*, sabiex inkomplu nkabbru dan is-settur se norganiżżaw, permezz tal-Korporazzjoni għat-Taħriġ u Impjiegi, korsijiet ta' taħriġ għall-ħaddiema li jaħdmu f'dawn l-oqsma. Qed inħejju wkoll inċentivi fiskali biex intaffu l-ispiża ta' min jimpjega ħaddiema minn dawn kif ukoll intaffu l-ispiża kapitali biex dan jibda jopera minn Malta.

Nemmnu ukoll li Malta għandha l-potenzjal ġeografiku li sservi ta' bażi ta' ħażna u tqassim tal-merkanzija għall-Mediterran kollu. Qed naraw x'partijiet mit-territorju Malti nistgħu nidentifikaw bħala "Żoni Ħielsa" skond ir-regolamenti doganali Ewropej. Qegħdin ukoll inħejju nċentivi fiskali biex ngħinu l-investiment kapitali f'dan il-qasam.

Kif stqarr il-gvern kemm-il darba, aħna nqisu s-sehem ta' l-ażjendi ż-żgħar fl-ekonomija tagħna bħala wieħed kruċjali. Diġà għandna diversi għajnuniet iżda naħsbu li hemm lok għal aktar għajnuna f'dan is-settur.

Fid-diskors tal-*budget* għall-2003 konna estendejna l-inċentivi għall-impriżi ż-żgħar billi nkludejna ntrapriżi li jħaddmu medja ta' ħames persuni u li t-*turnover* tagħhom ma jkunx aktar minn Lm250,000.

Dawn l-inċentivi kienu:

- in-nefqa li negozji żgħar jagħmlu fuq l-informatika tkun imnaqqsa mill-qliegħ fl-istess sena;
- negozji żgħar jibdew jieħdu l-ħlas lura tal-VAT fi żmien tletin jum mid-data tad-dikjarazzjoni tagħhom sakemm din tintbagħat fil-ħin.

- Il-gvern se jestendi l-iskemi li qed joffri llum lil dawk il-kumpaniji li jħaddmu anqas minn sitt *full-timers* għall-kumpaniji kollha li jħaddmu anqas minn ħdax il-*full timer*. Barra minn dan, mhux se nibqgħu ngħoddu lill-apprentisti jew lill-istudenti bħala mpjegati *full-time* biex b'hekk aktar kumpaniji żgħar ikunu jistgħu igawdu mill-inċentivi.

Ta' importanza kbira, irridu nerġgħu nagħmlu sforz biex inkabbru l-aċċess għall-*risk capital* għal min għandu idejat tajbin. L-ekonomija tagħna mhux se tikber jekk, biex tibda proġett, trid bilfors tfittex il-kapital minn self mill-bank li jkun garantit bi propjetà. Kompetituri tagħna qed jikbru minħabba li nvestituri privati huma disposti jafdaw l-investiment tagħhom f'ideat kummerċjali ġodda. Għalhekk, il-gvern se jinvesti Lm900,000, fuq medda ta' tliet snin, biex jinħoloq *Venture Capital Fund*. Biex inħajru dan l-investiment, se nagħtu lil kull investitur *tax credit* ta' parti mill-kapital investit u eżenzjoni parzjali fuq it-taxxa kapitali ġenerata minn dan l-investiment. Irrid nagħmilha ċara ħafna li qed ninċentivaw din l-inizjattiva bil-qawwi għax nemmnu li hi kruċjali jekk irridu li jkollna sors ta' finanzjament għall-intrapriżi tagħna. Iżda mhux se jkollna suċċess jekk mhux se nattiraw il-kapital privat.

Il-gvern se jniedi skema ta' darba li biha jaghti l-opportunità lill-operaturi biex jirregolaw ruħhom fil-kontijiet pendenti ta' VAT, billi jħallas l-ammont ta' VAT u nteressi sa żmien stabbilit u jekk jagħmlu hekk jiġu eżentati mill-ħlas ta' multa.

Il-gvern qed iqis bħala prijorità li jattira aktar attività ċinematografika u televiżiva lejn Malta. Il-mira hi li jkollna ritmu konsistenti ta'

produzzjonijiet f'Malta li jkattru aktar xogħol f'dan is-settur. Għalhekk, sejrin nipprovdu nċentivi biex inżidu l-kompetittività ta' pajjiżna f'dan il-qasam. Hawn l-inċentivi fiskali se jieħdu forma ta' tnaqqis fit-taxxa għall-investiment kapitali marbut ma' infrastruttura, tagħmir u faċilitajiet approvati, ħlas lura tal-VAT u tal-kontribuzzjoni sħiħa għas-sigurtà soċjali mħallsa f'Malta u 20% mit-taxxa fuq ċerti spejjes li jkollhom aktar minn 50% valur miżjud.

L-Industrija tas-Servizzi

It-Turiżmu u l-Kultura

It-turiżmu huwa wieħed mill-pilastri ewlenin tal-ekonomija Maltija. Biex dan jissaħħaħ jeħtieġ sforz effetiv u kollettiv.

Il-gvern qed jimmira għal żieda ta' bejn 100,000 u 150,000 turist sa l-2006-2007 jew aħjar għal żieda ta' 50,000 turist fis-sena għat-tliet snin li ġejjin b' akkomodazzjoni akbar f'lukandi *5-star*.

Il-gvern iddeċieda li l-Politika Strateġika għat-Turiżmu f'Malta għandha tindirizza żewġ għanijiet. L-ewwel għan hu li nżommu s-sehem tas-suq li għandna llum ta' turisti li jżuru Malta biex igawdu x-xemx u l-baħar u li jibbukjaw ma' aġenziji turistiċi stabbiliti u operaturi turistiċi speċjalizzati fuq Malta. It-tieni għan hu li nużaw aħjar r-riżorsi finanzjarji tagħna u l-isforzi tal-*marketing* tagħna biex niġbdu aktar turisti f'dawn l-oqsma:

i. turiżmu kulturali;
ii. turiżmu sportiv;
iii. turiżmu marbut mat-tagħlim tal-lingwi;
iv. turiżmu marbut mal-konferenzi;
v. Għawdex bħala destinazzjoni turistika;
vi. niċeċ oħra bħalma huma l-*cruise and stay*, saħħa u rtirar, *short breaks*, agro-turiżmu, gastronomija, ġrajjiet li jkunu qed iseħħu f'pajjiżna, u *yachting*.

- Hemm rabta ntima bejn il-wirt storiku tagħna u l-prodott turistiku li noffru bħala pajjiż. Huwa, għalhekk, doppjament importanti li nagħtu spinta lir-restawr u konservazzjoni tal-wirt kollu tagħna. Għaldaqstant bil-għan, li jkompli jsaħħaħ il-prodott turistiku malti l-gvern qiegħed iżid l-allokazzjoni ta' flus għall-*Heritage Malta* s-sena d-dieħla b' Lm400,000 għal Lm1,650,000 filwaqt li d-dħul ta' madwar Lm1 miljun kollu li tiġġenera hi se jibqa' għandha wkoll.

- Fil-kuntest ta' politika biex intejbu l-prodott tagħna, fil-ġimgħat li ġejjin il-gvern immexxi minni ser ikun qiegħed jieħu d-deċiżjoni dwar *golf courses* f'Malta u f'Għawdex.

- Barra minn dan, kif ser ngħid aktar 'il quddiem, ser nivvutaw Lm100,000 oħra biex jiġi mfassal il-proġett ta' restawr u konservazzjoni tat-tempji tal-Ġgantija ġewwa Għawdex biex ikun żviluppat il-prodott turistiku ta' Għawdex.

- Il-vot tal-Awtorita` Maltija għat-Turiżmu s-sena d-dieħla se jkun ta' Lm8 miljuni. Iżda, kemm-il darba l-ħidma tal-Awtorita` ġġib magħha żieda stabbilita' mill-gvern fin-numru tat-turisti li jżuruna, il-gvern ikun lest jalloka Lm500,000 oħra matul is-sena id-dieħla biex isaħħaħ l-isforzi tagħha. B'dan ukoll inkunu qed nagħtu bidu għall- kunċett ta' *performance targets* anki fl-istess entitajiet.

- Sadattant, il-gvern, filwaqt li għal darba oħra, qed iżomm stabbli r-rata tal-5% VAT għall-lukandi ser ikun qiegħed ifassal skema li biha ssir rifużjoni lill-organizzaturi ta' parti mill-ħlas ta' VAT fuq konferenzi internazzjonali li jsiru Malta.

- Fil-qasam tal-kultura jidhrilna li wasal iż-żmien li nikkonsolidaw l-istrutturi li għandna. Sabiex noħolqu aktar sinerġija u koordinament fil-ħidma tal-partijiet direttament involuti, iċ-Ċenrtru tar-Restawr f'Bighi se jidħol fir-responsabilita' tal-organiżżazzjoni tal-*Heritage Malta*. Iżda, l-aspett akkademiku ta' dan iċ-Ċentru jibqa' dejjem iseħħ fil-korsijiet organiżżati mill-Universita' ta' Malta jew il-Kulleġġ Malti tal-Arti, Xjenza u Teknoloġija.

- Sabiex inkomplu ninċentivaw aktar il-ħarsien tal-wirt kulturali ta' pajjiżna se neżentaw mit-taxxa f'livelli stabbiliti, l-għoti ta' donazzjoni lill-mużewijiet tagħna jew l-organiżżazzjoni

'Patrimonju Malti' u se noffru nċentivi fiskali lil min jagħmel xogħol ta' restawr ta' bini ta' wirt storiku.

- Aħna rridu nkomplu ninkoraġixxu t-talenti lokali fil-qasam mużikali. Għalhekk, sejrin nniedu skemi biex, mis-sena d-dieħla, dawk il-mużiċisti li jipprattikaw jew isegwu studji konnessi mal-mużika *tramite* istituzzjonijiet mużikali, inkluż Każini tal-Baned, ikunu ntitolati għal rifużjoni ta' 15.25% tal-valur tax-xiri ta' strumenti wżati f'tali okkażjonijiet.

Il-Qasam tas-Servizzi Finanzjarji

Il-qasam tas-servizzi finanzjarji kien ieħor li baqa' jespandi biex jipprovdi aktar opportunitajiet ta' xogħol u biex jiftaħ orizzonti ġodda għal dawk li joperaw f'dan is-settur. Il-qafas politiku, legali u regolatorju kompla jiżviluppa b'mod dinamiku mal-ħtiġijiet ta' settur finanzjarju modern li qed ikompli jkollu dejjem aktar dehra u orjentazzjoni internazzjonali.

Wara li daħħalna l-liġi ġdida dwar it-*Trust u Trustees* issa jmiss li ndaħħlu l-liġi tas-*securitisation*. Matul is-sena li ġejja beħsiebna nkomplu nagħtu l-ogħla mportanza lil dan is-settur. Għaldaqstant, il-Gvern beħsiebu li matul is-sena 2005, iressaq għall-konsiderazzjoni tal-Parlament liġi dwar is-*Securitisation* u dan b'konsultazzjoni mas-settur innifsu.

Il-gvern ser ikompli miexi fuq id-direttivi ta' l-Unjoni Ewropea fir-relazzjoni ma' kumpaniji b'kummerċ internazzjonali. Fl-istess ħin, iżda, Malta tesiġi li tiddefendi l-indipendenza tagħha fuq materji ta' tassazzjoni u żżomm mal proċeduri tal-*Code of Conduct Group* billi topera sistema ta' mputazzjoni kompleta. B'hekk, azzjonisti jgawdu kreditu fuq it-taxxa mputata fuq profitti mqassma minn kumpanija li tqassam id-*dividends*.

L-Istrateġija Nazzjonali dwar it-Teknoloġiji ta' l-Informazzjoni u l-Kommunikazzjoni

Matul dawn l-aħħar tliet snin, il-gvern qiegħed fuq nett fil-lista tal-prijoritajiet tiegħu l-għan li jtejjeb l-effiċjenza tas-servizz pubbliku b'aktar użu tat-teknoloġija tal-informatika. Il-gvern irid jara valur miżjud f'dawn is-servizzi pubbliċi li, allura, jirrendi aktar effiċjenza u produttività għas-settur privat u għall-pubbliku in ġenerali.

Għaldaqstant, il-gvern nieda l-Istrateġija Nazzjonali għat-Teknoloġiji tal-Informazzjoni u l-Kommunikazzjoni bil-għan li jimplimenta matul it-tliet snin li ġejjin. Dan hu proġett ambizzjuż li jżid l-importanza tat-teknoloġiji tal-informazzjoni u tal-kommunikazzjoni fil-gvern u t-titjib tal-produttività tagħna, u fil-kwalità tal-ħajja tal-Maltin.

L-istrateġija timmira li ġġib 90% tas-settur privat on-line mas-servizz pubbliku sat-tmiem l-2006. B'hekk, dawk l-industriji li jesportaw ikunu jistgħu jużaw is-servizzi pubbliċi elettronikament.

Dan it-titjib fit-teknoloġija tal-informazzjoni u l-kommunikazzjoni fis-servizz pubbliku għandu jinċentiva u jgħin l-industrija tagħna biex issaħħaħ l-investiment f'dawn it-tekonoloġiji bil-għan li ttejjeb l-effiċjenza u l-produttività tagħha.

L-istrateġija timmira li ġġib 50% tal-maltin li jużaw l-*internet* jieħdu s-servizzi pubbliċi tagħhom elettronikament sa tmiem l-2006.

Hawn ta' min isemmi li saħansitra fl-iskejjel ta' l-Istat din is-sena se jkun tlesta proġett li beda erba' snin ilu u li, b'mhux anqas minn 5,000 kompjuter fl-iskejjel kollha, l-istudenti kollha se jkollhom indirizz tal-*e-mail* kull wieħed. Dan jawgura tajjeb biex ikollna ġenerazzjonijiet futuri mhux biss familjari iżda wkoll imħarrġin biżżejjed fl-użu tal-informatika li saret għodda mportanti fil-ħajja ta' kull wieħed minna.

L-istrateġija timmira li ġġib 60% tal-maltin li jużaw l-*internet* imqabbda ma' *broadband connection* sa tmiem l-2006.

Sa tmiem l-2006 ukoll, Malta jkollha faċilitajiet eċċellenti fil-qasam tat-teknoloġiji tal-informazzjoni u tal-kommunikazzjoni li jkunu jaqdu l-ħtiġijiet tal-investitur barrani.

Nemmnu wkoll li l-ażjendi maltin, anke dawk żgħar, għandhom il-potenzjal li jiffjorixxu fis-suq dinji, kemm il-darba jagħrfu jużaw it-tekonoloġija u t-tkattir ta' l-*internet* biex jaħdmu aħjar. Għalhekk:

- Ser noffru inċentivi fiskali lil dawk il-kumpaniji li se joħolqu jew itejbu sistemi ta' kummerċ u bejgħ elettroniku kif ukoll dawk li jinvestu biex itejbu l-produttività tagħhom permezz tat-teknoloġija.

- Barra minnhekk, se niżviluppaw *trustmark scheme* biex min jixtri minn fuq l-*internet* mingħand kumpaniji Maltin, ċertifikati minn din l-iskema, jkollu rasu mistrieħa li qed jixtri prodott leġittimu u li t-transazzjoni qed issir f'ambjent ta' sigurtà.

Pjan ta' Azzjoni Nazzjonali għall-Impjiegi

Bl-iskop li ngħinu t-tkabbir ta' l-ekonomija u l-ħolqien ta' l-impjiegi, l-gvern qed jivvota Lm1 miljun oħra għal miżuri biex jitwettqu diversi inizjattivi li qed nipproponu fil-Pjan ta' Azzjoni Nazzjonali għall-Impjiegi (NAP) li diġà ġie ppubblikat u mqassam lill-Onorevoli Membri. Ftit ġranet ilu, l-Kamra approvat l-Estimi ta' Nfiq tal-Korporazzjoni ta' Xogħol u Taħriġ (ETC) li, bejn il-vot allokat lilha ta' Lm2.6 miljun, il-fondi ta' Lm1.5 miljun mill-Fond Soċjali Ewropew għal diversi proġetti, u l-Lm1 miljun għan-NAP, ser tkun qed tiġġestixxi servizzi u programmi ta' aktar minn Lm5 miljuni favur il-ħaddiema.

Il-Pjan ta' Azzjoni Nazzjonali għall-impjiegi jipprovdi total ta' 81 miżura minsuġin b'mod ko-ordinat bejn diversi aġenziji u dipartimenti tal-gvern, ewlenin fosthom l-ETC, il-*Malta Enterprise*, il-Ministeru għal Għawdex, it-Turiżmu u s-settur edukattivi.

Fost dawn il-miżuri nsibu:

- Miżuri preventivi mandatorji li jaħsbu biex fuq bażi kemm jista' jkun personalizzata kull persuna tingħata gwida effettiva biex issib ix-xogħol.

- Miżuri attivi mandatorji li jpoġġu lil min qed jirreġistra fi skemi ta' taħriġ u ta' xogħol, fosthom skemi ta' *traineeship* ta' bejn 13 u 52 ġimgħa f'oqsma ta' xogħol partikolari skond id-domanda tas-suq tax-xogħol, kif ukoll fi skemi ta' xogħol fil-komunità. F'uħud minn dawn l-iskemi, min iħaddem jingħata għotjiet għat-taħriġ jew sussidji li jammontaw għal nofs il-paga minima jew is-salarju għall-perjodu tat-taħriġ/xogħol jew parti minnu.

- *Training and Employment Exposure Scheme,* proġett finanzjat bl-għanjuna tal-Fond Soċjali Ewropew li jimmira li jħarreġ 400 persuna ta' 40 sena jew aktar li qed jirreġistraw għax-xogħol billi jpoġġihom fuq taħriġ u xogħol għal perjodu ta' sena bl-iskop li jirrintegrahom fis-suq tax-xogħol.

- *Childcare Project* li minbarra taħriġ jaħseb ukoll biex iniedi pakkett ta' inċentivi għall-kumpaniji li jwaqqfu u jmexxu servizz ta' ħarsien u kura għal ulied l-impjegati tagħhom.

- *Supported Employment Scheme* li ser taħseb biex tappoġġja b'mod speċjali persuni b'diżabilità li qed jirreġistraw għax-xogħol. L-ETC ser tipprovdi appoġġ temporanju jew

permanenti permezz ta' *job coaching*, assistenza personali, u inċentivi finanzjarji lil min iħaddem.

- Proġett speċjali għal Għawdex fejn jingħata servizz ta' appoġġ lin-negozji ż-żgħar, taħriġ lil min irid jarma għal rasu, korsijiet intensivi fl-industrija tat-turiżmu, u miżuri oħra għal min ikun qed jirreġistra għax-xogħol.

- Sallum ħaddiem *full-time* jew persuna *self-employed* kienet eleġibbli għall-rata ta' taxxa fissa ta' 15% fuq il-qligħ mit-tieni impieg, sa dħul massimu ta' Lm3,000. B'seħħ mill-ewwel ta' Jannar tas-sena d-dieħla, koppja li tagħżel li tkun intaxxata b'komputazzjoni konġunta, ser ikollha d-dritt li tibbenefika minn dan l-istess trattament.

- Mill-ewwwel ta' Jannar 2005, nisa li kienu inattivi mid-dinja tax-xogħol għal aktar minn ħames snin se jiġu mogħtija eżenzjoni mit-taxxa ta' darba għall-ewwel sena li jirritornaw lura għax-xogħol.

IT-TIENI PRIJORITÀ - L-EDUKAZZJONI

Il-Gvern ilu li għaraf bil-fatti kemm l-edukazzjoni hija l-fus li madwaru jseħħ kull żvilupp. L-iżvilupp li wettaqna f'kull saff u qasam tas-sistemà edukattiva qed jagħti riżultati tajbin li huma kruċjali għall-ekonomija ta' pajjiżna u l-iżvilupp soċjali u kulturali tal-poplu tagħna. Qatt daqs issa ma kellna daqstant żgħażagħ u adulti li jkomplu l-istudji u t-taħriġ tagħhom wara li jkunu komplew l-edukazzjoni obbligatorja. Iżda, il-pajjiż jeħtieġ ħafna aktar nisa u rġiel, Maltin u Għawdxin, u jekk jista' jkun lil kulħadd, li jkollhom l-aqwa u l-ogħla żvilupp possibbli ta' l-intelliġenza u t-talenti tagħhom.

Għas-sena d-dieħla, fl-edukazzjoni biss, il-gvern qed jistmà investiment ta' xejn anqas minn Lm103 miljuni. Din l-ispiża rikurrenti u kapitali għall-edukazzjoni se tkun Lm13-il miljun aktar minn dik li approvajna għal 2004.

Analiżi kritika ta' dan il-qasam turi li, filwaqt li l-politika u l-istrateġiji li ħaddimna fl-aħħar ħmistax-il sena taw ħafna frott bnin li mingħajru pajjiżna qatt ma seta' jilħaq il-kwalità ta' ħajja li laħaq, issa hemm ħtieġa urġenti ta' tiġdid tas-sistema edukattiva minn isfel sa fuq biex nassiguraw kwalità u *standards* aħjar għall-poplu kollu tagħna. Hu, għalhekk, li l-gvern qed ikompli jagħti l-ogħla prijorità lill-edukazzjoni.

- Il-gvern jitlaq mill-punt li kulħadd f'Malta jaqbel ma' din il-prijorità u kulħadd lest li, fid-diversità ta' l-ideat, iħares lejn l-edukazzjoni mill-lenti tal-interess nazzjonali u l-ġid komuni. Dan il-qbil nazzjonali għandu jkun il-bażi biex tul din is-sena jinkiseb konsensus l-aktar wiesà possibbli għar-riformi meħtieġa f'dan is-settur.

- Il-gvern qed iħares mill-ġdid lejn l-edukazzjoni bikrija sa mit-twelid. Il-gvern jemmen li ħadd ma jistà, jew għandu, jieħu post il-ġenituri fit-trobbija u l-edukazzoni tal-ulied fi ħdan il-familja. Iżda, fejn il-ġenituri ma jkunux jistgħu jagħmlu mod

ieħor, kif ukoll minħabba mpenji dejjem jiżdiedu ta' xogħol ikun jeħtiġilhom jafdaw l-uliedhom f'ċentri ta'kura għat-tfal żgħar.

- Għalhekk, il-gvern beħsiebu jirregola l-kwalità ta' dawn il-faċilitajiet biex ikun żgurat is-sigurtà u l-ħarsien kif ukoll l-iżvilupp edukattiv tat-tfal.

- Il-gvern beħsiebu wkoll iniedi riforma biex itejjeb u jsaħħaħ it-tmexxija u l-kwalità ta' l-iskejjel primarji u sekondarji ta' l-Istat. Il-gvern jaf li ġenituri u għalliema jridu proċess bl-anqas skossi u b'aktar kontinwità fil-mixja edukattiva ta' uliedhom. Nemmnu li l-pass importanti f'din id-direzzjoni huwa aktar awtonomija f'qafas miftiehem ta' tmexxija ta' l-iskejjel tal-Istat minsuġa fi gruppi, flimkien ma' strutturi ċentrali li kapaċi jirregolaw u joperaw b'mod aktar effettiv.

- Għal dan l-iskop, il-gvern qed jibda billi jalloka s-somma ta' Lm200,000 speċifikament biex jiġi mniedi l-Programm ta' Riforma Edukattiva f'qafas ġdid ta' edukazzjoni tul il-ħajja. Fil-ġejjieni qrib ser jiġi ppubblikat dokument għad-diskussjoni dwar proposti ta' ristrutturar f'dan il-livell tas-sistema edukattiva.

- Il-gvern jaf ukoll kemm huma kruċjali l-istrutturi, l-faċilitajiet u l-ambjent ta' l-iskejjel. Huwa, għalhekk, li l-gvern jibqa' kommess għall-pjan tiegħu ta' bini u mmodernizzar ta' l-iskejjel kollha ta' l-Istat biex fuq firxa ta' snin l-iskejjel kollha jkunu tal-kwalità meħtieġa. Filwaqt li din is-sena il-gvern qed jalloka s-somma kapitali ta' Lm3.2 miljun, bejn il-*Foundation for Tomorrow's Schools* u t-tagħmir u t-tekonoloġija ta' l-informatika fl-iskejjel tal-gvern, bl-arranġamenti finanzjarji eżistenti bejn il-gvern u l-*Foundation for Tomorrow's Schools* hu mistenni li l-programm ta' investiment f'bini u mmodernizzar

ta' skejjel fis-sena 2005 jammonta b'kollox għal aktar minn Lm6 miljuni.

- Irrid insemmi ukoll il-vot ta' Lm11.5 miljuni li l-gvern qed jipproponi għall-iskejjel tal-Knisja, somma li hi miljun u kwart aktar minn dik li vvutajna għal din is-sena.

- Settur li jippreżenta sfidi partikolari huwa dak post-sekondarju, vokazzjonali u terzjarju. Il-politika tal-gvern f'dan is-settur tant qed ikollha suċċess li n-numru taż-żgħażagħ li qed jifhmu l-bżonn li jkomplu l-istudju u t-taħriġ tagħhom wara li jagħlqu s-sittax-il sena żdied minn sena għall-oħra. B'danakollu, Malta għad jonqosha sew, biex tilħaq ir-rata ta' parteċipazzjoni fi programmi edukattivi ta' żgħażagħ taħt it-tnejn u għoxrin sena u adulti kif meħtieġ fl-ekonomija tal-lum. Huwa ċar li l-policies u l-istrateġiji li ħaddimna f'dawn l-aħħar ħmistax-il sena issa taw il-frott tagħhom u jeħtieġ li jiġu sostnuti, aġġornati u riformati.

- Il-gvern hu konxju tal-bżonnijiet immedjati f'dan is-settur u, għaldaqstant, għas-sena d-dieħla qed jipproponi żieda fil-vot rikurrenti ta' l-Università, l-*Junior College*, u l-MCAST ta' ftit anqas minn Lm2 miljuni, għas-somma globali ta' Lm17-il miljun.

- Barra minn hekk, il-gvern ser jerġa' jinvesti s-somma kapitali ta' Lm720,000 fl-Università u ta' Lm900,000 fl-MCAST.

Barra minn dan, qegħdin nivvutaw is-somma ta' kważi Lm9 miljuni għall-Għotjiet ta' Manteniment lill-Istudenti fis-settur post-sekondarju, vokazzjonali u terzjarju.

Iżda, il-gvern issa jrid iġedded l-istituzzjonijiet u joħloq bażi ġdida għall-ġejjieni tal-finanzjament sew ta' l-Università kif ukoll ta' l-*MCAST*, l-*ITS* u s-settur post-sekondarju kollu, inkluż l-appoġġ

finanzjarju li jirċievu l-istudenti. Kien, għalhekk, li l-gvern ħejja rapport dwar il-Finanzjament ta' l-Edukazzjoni Ogħla ta' l-Istat li diġà ġie ppubblikat u tqassam lill-Onorevoli Membri. Il-gvern iqis li r-rapport jagħti stampa fattwali tas-sitwazzjoni u tad-direzzjoni ġdida li għandha tiġi kkunsidrata. Issa bdejna djalogu miftuħ biex insibu l-akbar konsensus possibli għad-deċiżjonijiet li jridu jittieħdu.

Bl-iskop li l-gvern iwettaq aħjar dawn ir-riformi ser iwaqqaf Kummissjoni Nazzjonali għall-Edukazzjoni Ogħla u diġà qed jieħu l-passi biex dan is-settur jitpoġġa fuq is-sistema ta' *budgets zero-based*, rikurrenti u kapitali, ta' tliet snin.

Minbarra bażi ġdida ta' finanzjament għal dan is-settur, il-gvern ser idaħħal ukoll sistemi ġodda ta' verifika u evalwazzjoni biex l-istituzzjonijiet edukattivi, mill-iċken sal-ogħla livell, jagħtu rendikont sħiħ tal-kwalità tal-ħidma u r-riżultati kif ukoll tan-nefqa tagħhom.

L-iSport

L-attività sportiva hija wkoll parti ntegrali minn dan ix-xenarju.

- Għalhekk, il-Kunsill Malti għall-Isport ser jingħatawlu fondi li jammontaw għal Lm1.3 miljuni. Matul is-sena li ġejja għandhom ikunu ġew finalizzati l-pjanti u d-dokumenti għall-ħruġ għall-offerti għall-kostruzzjoni tal-kumpless sportiv reġjonali ħdejn l-iskola l-ġdida li qed tinbena fil-limiti ta' Ħal Kirkop.

- Barra minn hekk, il-Kunsill ngħata direzzjoni sabiex jiżviluppa proposta ta' sħubija bejn il-gvern u l-privat biex kemm jista' jkun malajr jkun disinjat u mibni l-kumpless sportiv reġjonali fin-naħa ta' fuq ta' Malta.

IT-TIELET PRIORITÀ: L-AMBJENT

L-Immaniġġjar tal-Ambjent

L-iżvilupp ta' pajjiż ma jitkejjilx biss f'termini finanzjarji iżda wkoll fit-titjib tal-kwalità tal-ħajja tal-popolazzjoni tiegħu. Biex niżguraw li l-kwalità tal-ħajja tagħna titjieb u biex nagħmlu lil pajjiżna isbaħ milli hu, jeħtieġ li, flimkien mal-kompetittività, intejbu wkoll l-ambjent.

Matul din is-sena, għamilna ħafna sforzi mhux biss biex intejbu l-ambjent iżda wkoll biex niżguraw li dawk kollha li qed jaħdmu fil-qasam ambjentali jagħmlu dan b'mod miftiehem u ko-ordinat u li t-titjib ambjentali jkun maħsub u żviluppat b'mod strateġiku. B'hekk, niżguraw li dawn l-isforzi jkunu mmirati lejn il-prijoratijiet ambjentali tal-gżejjer tagħna pass pass mal-impenji tagħna nternazzjonali.

Il-prijoritajiet ambjentali tagħna għas-snin li ġejjin se jġibu magħhom bidla, fost oħrajn, fl-oqsma tal-immaniġġjar tal-iskart, tal-kwalità tal-arja, tal-kwalità tal-ilma u bio-diversità.

- Għat-tliet snin li ġejjin hemm investiment ta' madwar Lm13.8 miljuni biex jinbnew il-faċilitajiet neċessarji. Dawn il-faċilitajiet huma maħsuba li jirċievu u jittrattaw skart iġġenerat mid-djar u minn entitajiet kummerċjali u ndustrijali. Ammont sostanzjali minn dan l-investiment, li jlaħħaq madwar 75% ser jiġi ffinanzjat minn Fondi ta' l-Unjoni Ewropea iżda dan ma jinkludix l-ispiża rikurrenti biex nimmaniġġjaw dawn il-faċilitajiet.

- Matul is-sena 2005, il-gvern ser jagħti kuntratt għall-proġett sabiex jissaħħu xi ġnub tal-miżbliet li huma dgħajfa kif ukoll jinġabru l-gassijiet ħerġin mill-miżbliet antiki tal-Magħtab, Qortin u Wied Fulija, jintfew in-nirien u jibda' l-proċess ta' riabilitazzjoni.

- Fil-frattemp, il-gvern ser ikompli jestendi l-inizjattivi għas-separazzjoni ta' skart mid-djar. In-numru ta' *bring-in sites* fl-iskejjel u fil-lokalitajiet tagħna se jkompli jiżdied sabiex l-inkonvenjent għal min irid jipparteċipa jitnaqqas.

- Se jiġu żviluppati wkoll siti fejn wieħed jista' jiddisponi minn skart goff; dan ukoll b'għajnuna finanzjarja mill-Unjoni Ewropea.

Is-sena d-dieħla se nwettqu xogħolijiet infrastrutturali kbar fil-qasam tal-iskart likwidu.

- Se jitwaqqfu żewġ impjanti għat-tisfija tad-drenaġġ, waħda f'Għawdex u oħra fit-tramuntana ta' Malta. L-impjant ta' Għawdex se jkun jiswa Lm1.67 miljuni li minnhom Lm1.3 miljuni se jkunu ffinanzjati mill-Fondi tal-*Pre-Accession* tal-Unjoni Ewropea. L-impjant tat-tisfija fit-tramuntana ta' Malta mistenni jiswa' madwar Lm5 miljuni li tliet kwarti minnhom se jkunu ffinanzjati mill-Ħames Protokoll Finanzjarju Taljan.

Qasam ieħor hu dak li nnaqqsu kemm nistgħu l-effett negattiv ambjentali fuq is-saħħa. Hawn qed isir ħafna xogħol fir-rigward tal-moniteraġġ tal-kwalità tal-arja u tal-ilma. L-għan hu li, fi żmien qasir ikollna tliet ċentri għall-moniteraġġ tal-arja.

Fil-qasam tal-bio-diversità ġew identifikati bl-għajnuna tal-Unjoni Ewropea u tal-Ġnus Magħquda madwar 26 lokalità f'Malta u 10 f'Għawdex barra Kemmuna, il-Gżejjer ta' San Pawl u Filfla fejn tkun protetta n-natura kif ukoll l-ewwel żona ta' Protezzjoni fil-Baħar (*Marine Protected Area).*

Malta għandha klima ideali għall-ġenerazzjoni tal-enerġija alternattiva bħal dik mix-xemx u r-riħ. Għal dan il-għan, l-Awtorità Maltija dwar ir-Riżorsi qed tfassal *policy* dwar l-enerġija alternattiva f'pajjiżna. Diġà sar abbozz ta' din il-*policy* dwar l-enerġija li hu bbażat fuq l-

obbligi ta' Malta mal-Unjoni Ewropea. Din il-politika għandha twassal biex tkun magħrufa liema hi l-aħjar sistema li tista' tintuża f'pajjiżna.

Ħlas ta' Darba Waħda fuq ix-Xiri ta' ***Solar Heating Energy Savers*** **u l-Akkwist ta' Karozza Taħdem bl-Elettriku**

Pass ieħor konkret li qed jieħu dan il-gvern biex ikompli jinċentiva l-użu ta' enerġija alternattiva hu dak dwar l-installazzjoni ta' *solar water heaters.*

Fid-Diskors tal-*Budget* 2001, il-gvern ħabbar tnaqqis fir-rata tal-VAT fuq apparat ta' enerġija alternattiva bħal *solar water heaters* u *solar panels,* minn 15% għal 5%.

Iżda, fl-1 ta' Mejju 2004, b'konformità mar-regoli fl-Unjoni Ewropea, din ir-rata telgħet lura għall-għola rata applikabbli, jiġifieri dik ta' 18%.

- B'effett mill-1 ta' Jannar li ġej, il-gvern se jagħti lura fi ħlas ta' darba ammont ekwivalenti għal 15.25% tal-valur CIF, sakemm dan il-ħlas ma jkunx aktar minn Lm50, fuq ix-xiri minn *household* ta' prodott li jaħdem bl-enerġija solari.

Tajjeb wieħed isemmi hawn, li l-Korporazzjoni *Enemalta* wkoll qed tagħti nċentiv ieħor li jissarraf fl-ewwel installazzjoni b'xejn tal-*mains* tal-elettriku f'dar ġdida fejn ikun imqiegħed apparat bħal *solar heaters* u *solar panels.*

- Fir-rigward ta' karozzi jaħdmu bl-elettriku, ukoll b'effett mill-1 ta' Jannar li ġej, il-gvern se jagħti lura fi ħlas wieħed ammont ekwivalenti għal 15.25% tal-valur tax-xiri ta' l-istess karozza, sakemm dan il-ħlas ma jkunx aktar minn Lm500.

Riċiklaġġ ta' Żejt tal-Ikel f'*Bio-diesel*

Bħala parti mill-isforzi tiegħu biex iħares l-ambjent, il-gvern qed ifittex sorsi alternattivi ta' enerġija. Wieħed minn dawn is-sorsi hu dak tal-*bio-diesel* – prodott li hu maħdum miż-żjut tal-ikel u mix-xaħmijiet li jinġabru mill-fdalijiet tat-tisjir fl-industrija tal-*catering* kif ukoll minn fdalijiet ta' annimali maqtula fil-biċċerija u fl-industrija tal-laħam.

Dan il-materjal ikun proċessat u jitħallat mal-*gas-oil* normali biex jipproduċi l-*bio diesel*. 20% mill-prodott finali jkun ġej minn dan is-sors.

L-użu ta' dan is-sors qed jilħaq żewġ għanijiet ewlenin – l-ewwel, li dawn iż-żjut u xaħmijiet ma jiġux skartati għad-dannu tal-ambjent u tas-sistema tad-drenaġġ u, t-tieni, li meta jintużaw kif qed insemmi, ma jarmux emmisjonijiet fl-arja li meta jkunu qed jinħarqu jniġġzu l-arja u jagħmlu ħsara lil saħħitna.

Għaldaqstant, il-gvern qed jaħseb biex, eventwalment, jagħti eżenzjoni mill-ħlas tad-dazju fuq is-sisa fuq dik il-parti mill-*bio-fuel* jiġifieri 20% tal-prodott finali. Din l-eżenzjoni hi maħsuba li tingħata f'kuntest ta' programm ta' żvillupp mifrux fuq numru ta' snin bil-għan li sservi ta' nċentiv għall-produzzjoni kummerċjali ta' dan il-prodott.

Il-Prinċipju ta' Min Iħammeġ Iħallas

L-ispiża totali għall-immaniġġjar tal-iskart se tkun iffinanzjata parti minn fondi mill-Unjoni Ewropea, parti minn fondi pubbliċi u parti mid-dħul li qed niġġeneraw minn din il-kontribuzzjoni.

Kif kien tħabbar fil-*budget* tas-sena l-oħra, din is-sena, daħal fis-seħħ l-Att dwar l-Eko-Kontribuzzjoni li jimplimenta l-ħlas ta' din il-kontribuzzjoni fuq numru ta' prodotti.

Issa, qed nersqu lejn fażi oħra bħala sehem mill-istess regolamenti, jiġifieri t-twaqqif ta' Kummissjoni teknika b'kompetenzi varji dwar l-amministrazzjoni ta' dan il-ħlas.

Qegħdin nimmiraw li l-importaturi u l-produtturi stess joħolqu inċentiv jew motivazzjoni għall-konsumatur biex dan ireġġa' lura minn fejn xtrah il-kontenitur tal-prodott użat taħt skemi mnedija mill-istess importatur jew produttur. Kemm-il darba dawn jassumu din ir-responsabilità bl-akbar impenn u effiċjenza, allura jkunu eżenti mill-ħlas tal-eko-kontribuzzjoni. Sakemm dawn l-iskemi jkunu maħsuba u mħaddma sew, l-industrija maltija tibbenefika mill-vantaġġ tas-suq li jseħħ minn tmexxija għaqlija, ambjentali u mill-kapaċità li jeħles mill-ħlas ta' din il-kontribuzzjoni.

Hu stmat li s-sena d-dieħla din l-ispiża għall-immaniġġjar tal-iskart u l-ħarsien tal-ambjent sejra tirdoppja minn Lm3 miljuni għal Lm6 miljuni. Għalhekk, mill-1 ta' Jannar li ġej ser tiżdied il-lista ta' oġġetti li fuqhom titħallas il-kontribuzzjoni, inkluż basktijiet tal-plastik u kontenituri ta' prodotti u oġġetti li jħallu impatt fuq il-volum ta' skart ġenerat f'pajjiżna. Id-dħul minn din iż-żieda fil-kontribuzzjoni s-sena d-dieħla mistenni jitla' għal Lm2 miljuni.

Dawn il-prodotti, minn barra basktijiet tal-plastik, jinkludu kontenituri tal-plastic għal *shampoos* u *toothpaste*, kontenituri tal-*plastic* għal-likwidu tat-tindif, saqqijiet, skrataċ u munizzjon, oġġetti tal-plastik tal-kċina, *chewing gum* u numru ta' prodotti eletroniċi oħra.

Tajjeb wieħed jgħid li madwar 52 miljun basket tal-plastic jintużaw kull sena, li l-parti l-kbira minnhom jispiċċaw jintremgħu.

Wara l-għeluq tal-Magħtab u f'Tal-Fulija f'Malta u l-Qortin f'Għawdex fl-1 ta' Mejju ta' din is-sena issa jeħtieġ ninvestu bil-kbir biex nibnu l-faċilitajiet moderni li għandna bżonn biex nipproċessaw l-iskart li niġġeneraw aħna stess.

Agrikultura u Sajd

Għas-settur agrikolu, f'dawn it-32 xahar sa tmiem l-2006, Malta qed tħaddem programm li se jkun jiswà total ta' madwar Lm15-il miljun li minnhom Lm12-il miljun jingħataw lilha mill-Fond Ewropew għall-Gwida u Garanzija Agrikola. Il-kumplament, jiġifieri madwar Lm3 miljuni, jinħarġu mill-gvern malti. Wieħed irid jifhem li l-investiment f'dan is-settur huwa nvestiment dirett ukoll għall-ambjent ta' pajjiżna. Dawn il-fondi se jmorru biex jiffinanzjaw prijoritajiet fosthom:

- l-immoderniżżar tal-oqsma agrikoli fejn għandhom x'jaqsmu l-kwalità u l-kompetittività kemm mill-bdiewa u r-raħħala;
- l-promozzjoni ta' metodi ta' produzzjoni li ma jagħmlux ħsara lill-ambjent filwaqt li jipproteġu l-patrimonju rurali;
- l-implimentazzjoni tal-Pjan ta' Żvilupp għall-Qasam Agrikolu.

Qegħdin ninvestu wkoll fil-qasam tas-sajd anke bl-għajnuna li ġejja mill-Unjoni Ewropea sabiex is-sajjieda tagħna jimmoderniżżaw l-opri tal-baħar tagħhom. Il-gvern qiegħed jinvesti wkoll fl-infrastruttura marbuta mà dan is-settur.

Aktar dettalji jinsabu f'Tabella Numru 2 f'dan id-Diskors li nitlob il-Kamra li tieħu b'moqrija.

Titjib u Tisbieħ tat-Toroq

Ma nistax ma nsemmix ukoll it-titjib kbir li qed isir fit-toroq ta' pajjiżna b'investiment totali ta' mhux anqas minn Lm14.4 -il miljun fis-sena.

Nixtieq ukoll nenfasiżża l-impenn tal-gvern li jkompli jsebbaħ id-dehra ta' l-ibliet u rħula ta' pajjiżna fi proġetti ta' tisbieħ. Għal dan il-

Tabella Nru. 2

EUROPEAN AGRICULTURE GUIDANCE AND GUARANTEE FUNDS 2004 - 2006

		ALLOCATED FUNDS (EUR)		
MEASURE	***SOURCE***	***TOTAL***	***EU***	***PUBLIC FUNDS***
Producers' Groups	EAGGF	1,350,000	1,080,000	270,000
Agri-Environment	EAGGF	4,800,800	3,840,640	960,160
Less Favoured Areas	EAGGF	6,000,000	4,800,000	1,200,000
Ad hoc Measures	EAGGF	7,400,000	5,920,000	1,480,000
Meeting Standards	EAGGF	6,064,200	4,851,360	1,212,840
Technical Assistance	EAGGF	1,285,000	1,028,000	257,000
State Aid Complement	EAGGF	6,725,000	5,380,000	1,345,000
TOTAL		**33,625,000**	**26,900,000**	**6,725,000**

għan il-Gvern qed jivvota s-somma ta' Lm2.4 miljuni bħala spiża kapitali, bl-allokazzjoni ta' Lm200,000 għal xiri ta' apparat biex b'hekk nużaw aħjar ir-riżorsi umani disponibbli fid-Diviżjoni tax-Xogħolijiet Pubbliċi.

Għawdex

Il-miżuri kollha li semmejt qabel huma kollha relatati direttament jew indirettament mal-gżira ta' Għawdex. Madanakollu, l-gvern jerġa' jtenni li Għawdex irid ikollu attenzjoni partikolari.

Il-gvern għandu tliet prijoritajiet li huma:

- li ntaffu kemm nistgħu l-problemi ta' periferalità u ta' insularità doppja;
- li nsaħħu l-ekonomija tal-gżira; u
- li nnaqqsu l-fraġilità soċjali tal-komunità Għawdxija.

Fost il-miżuri konkreti li jridu jitwettqu f'Għawdex hemm:

- il-bini ta' *golf course*;
- il-bini ta' aktar faċilitajiet ta' rmiġġ għall-jottijiet;
- casino f'Għawdex;
- aktar *dive-sites* artifiċjali u *recompression chamber*;
- it-tkomplija tal-proġett għall-portijiet tal-Imġarr u ċ-Ċirkewwa
- ċentru tà nkubazzjoni għat-twaqqif ta' negozji żgħar fl-oqsma ta' l-artiġjanat u tat-teknoloġija ta' l-informatika;
- bini mill-ġdid ta' toroq;
- skemi ta' mpjiegi u taħriġ għall-ħaddiema; u
- il-Proġett ta' *Chambray* u il-Proġett tal-Ġgantija.

Dawn il-proġetti jibdew jitwettqu fix-xhur li ġejjin u huma ko-ffinanzjati, fost proġetti oħra, minn fondi ta' l-Unjoni Ewropea.

Il-gvern qed jaħdem ukoll fuq strateġija ġdida għat-tisħiħ tal-industrija u l-kummerċ f'Għawdex u qed iħejji pakkett ġdid ta' għodda finanzjarja bil-għan li jagħmel tajjeb għall-iżvantaġġi li dawn l-oqsma jbatu minnhom f'Għawdex minħabba l-insularità doppja, il-periferalità u ċ-ċokon tas-suq fil-gżira.

Finalment, il-gvern jiddikjara li m'hemm l-ebda ħsieb li jżid it-tariffi tal-*Gozo Channel Co. Ltd* minnħabba l-VAT.

Miżuri Fiskali

Il-Prezz taż-Żejt u l-Impatt fuq l-Ispiża Pubblika

Ma nistgħux naħarbu mir-realtà li d-dinja qegħda tiffaċja minħabba ż-żieda fil-prezz taż-żejt.

Kulħadd jaf li l-qagħda ekonomika nternazzjonali tul din l-aħħar sena kienet karatteriżżata minn inċertezza kbira minnħabba fil-prezz taż-żejt. Malta tuża biss żjut biex tiġġenera l-elettriku u allura bilfors li l-*Enemalta* ħasset l-impatt taż-żieda eżorbitanti fil-prezz.

Mill-1998 'l hawn il-prezz ta' l-elettriku u l-ilma ma ċċaqlaqx waqt li ogħla l-prezz tal-kompetituri nternazzjonali tagħna. Iż-żieda fil-prezzijiet internazzjonali taż-żjut li se tkun seħħet sa l-aħħar ta' din is-sena mhux ser tgħaddi fuq il-konsumatur, iżda se tkun kollha assorbita mill-*Enemalta* u l-Korporazzjoni għas-Servizzi ta' l-Ilma (KSI). Dan ifisser li, waqt li l-kompetituri ta' l-industrija Maltija qed iħallsu kontijiet ogħla, l-kompetittività tal-prodotti Maltin ingħatat vantaġġ ieħor. Dan ifisser ukoll li l-*Enemalta* se tassorbi mal-Lm14-il miljun. Din hija l-kelma li kont tajt f'Awwissu ta' din is-sena u hekk fil-fatt għamilna. Għamilna dan filwaqt li xorta lħaqna l-miri finanzjarji għal din is-sena.

Irrid infakkar li l-aħħar ċaqliq fil-prezzijiet ta' l-elettriku u l-ilma li kellna f'Malta kien ċaqliq ta' tnaqqis u mhux tà żieda. Dak in nhar, il-gvern immexxi mill-Partit Nazzjonalista reġġa' lura ż-żidiet qawwija li kien impona l-gvern preċedenti u li ma kellhom x'jaqsmu xejn mal-prezz internazzjonali taż-żejt.

Dak in-nhar, il-gvern ta' dak iż-żmien, żied ir-rati ta' l-elettriku u l-ilma b'mod goff fejn, għal xi konsumaturi, l-kont tad-dawl kien tlett darbiet aktar milli kien qabel. Dan, minnbarra l-introduzzjoni ta' taxxa bieb bieb li suppost tħallas għall-ispiża tal-manutenzjoni tad-drenaġġ. Fl-1997, il-gvern ta' dak iż-żmien kien għolla bi kważi 90% l-

kont tad-dawl u l-ilma tà familja ta' tlett persuni b'konsum medju. Wara l-elezzjoni ta' l-1998 il-gvern niżżel din iż-żieda għal 19%.

Meta l-gvern Laburista ntroduċa dawn iż-żidiet fl-1997, il-prezz internazzjonali taż-żejt kien bejn wieħed u ieħor US$ 12-il barmil. Din is-sena, l-prezz internazzjonali taż-żejt qabeż il-US$ 50.

Il-gvern illum għadu tal-fehma li għandu jibqa' mpenjat bis-sħiħ biex kull sena jnaqqas l-ispejjeż amministrattivi u l-ineficċjenzi fl-Enemalta u fil-Korporazzjoni għas-Servizzi tal-Ilma. Kull sena, mill-1998 'l hawn li m'għolewx ir-rati tad-dawl u l-ilma, żdiedet il-pressjoni fuq l-Enemalta u l- Korporazzjoni għas-Servizzi tal-Ilma. Filwaqt li wieħed ma jistax jiċħad il-fatt li l-Enemalta m'għandiex kontroll fuq il-prezz internazzjonali taż-żejt, il-gvern irid jiżgura li kull minn qed jiġi mitlub iħallas iżjed jagħmel dan minħabba iż-żieda fil-prezzijiet internazzjonali taż-żejt u mhux minħabba ineffiċjenza.

Fl-2005, l-Enemalta mistennija tonfoq Lm48 miljun biex tħallas għaż-żjut għall-elettriku. Dan ifisser li l-impatt taż-żieda fil-prezzijiet internazzjonali taż-żejt fuq l-Enemalta għall-2005 hu proġettat li jkun ftit aktar minn Lm16-il miljun.

Ma rridux inqisu biss l-impatt fuq l-Enemalta. Kwart ta' l-elettriku kollu ġġenerat għal skopijiet industrijali jintuża mill-Korporazzjoni għas-Servizzi ta' l-Ilma biex tibdel l-ilma baħar fl-ilma tax-xorb.

Ħarxa kemm hi ħarxa, din hi r-realta u rridu nindirizzawha.

Fid-diskussjoniet li kellna mal-Kunsill Malti għall-Iżvilupp Ekonomiku u Soċjali, il-gvern għamel numru ta' impenji li tajjeb li ntenni hawn.

M'aħniex se niġbru lura s-sittax –il miljun lira mingħand il-konsumatur li rrizultat miż-żieda fil-prezz taż-żejt. Il-Gvern iddeċieda li l-Enemalta ser ikollha tassorbi Lm8.3 miljuni minn din iż-

żieda u tgħaddi biss Lm7.7 miljuni lil-konsumatur. Ser inwaqqfu wkoll kumitat konsultattiv magħmul minn ekonomisti, esperti fil-qasam taż-żjut u rappreżentanti tal-Bank Ċentrali biex jagħti pariri dwar kif l-aħjar li nixtru ż-żejt biex insibu l-aktar prezzijiet li jaqblu għalina. Il-mod li bih jinxtara iż-żejt m'għandux jibqa' *issue* politiku.

F'Malta għandna madwar 11,000 dar meqjusa bħala każijiet soċjali li llum iħallsu medja ta' Lm7.50 fis-sena għall-elettriku, inkluża l-kera tal-*meter*. Dawn il-familji ser jibqgħu iħallsu l-kont tad-dawl mingħajr il-*fuel surcharge*. Ebda miżura fil-kontijiet ta' l-elettriku m'hi se tolqot il-familji bi bżonnijiet soċjali speċjali.

M'aħniex ser immissu r-rati ta' l-elettriku u ta' l-ilma. Minflok, se tiddaħħal *surcharge* għaż-żejt li ser tkun tidher apparti fil-kont tal-konsumaturi. Għalhekk se niġbru biss Lm7.7 miljuni mingħand il-konsumaturi permezz ta' *fuel surcharge* ta' 17% fuq il-kont ta' l-elettriku u ta' l-ilma tal-konsumaturi kollha. Il-*fuel surcharge* ser tkun biss fuq il-konsum attwali, jiġifieri mhux se tkun applikata fuq il-ħlas tal-*meter*.

Qed ngħid ukoll illi d-differenza fil-kont ta' ebda fabbrika u ta' ebda lukanda m'għandha tkun ta' aktar minn Lm5,000 fis-sena. B'hekk ser inkunu qeghdin niżguraw li l-kompetitivita' ta' l-industrija tagħna ma titnaqqarx.

Tajjeb illi ngħid ukoll illi propju l-bieraħ ġejt infurmat mill-*Malta Hotels and Restaurants Association* li jista jkun hemm metodu differenti kif jinħadmu iż-żidiet li jkun aħjar għalihom waqt li jiżgura l-istess dħul għal Enemalta. Kif wegħedt qabel, jien nibqa'miftuħ għal kull proposta u, għalhekk, minn dan is-settur ngħid min issa li lesti nikkunsidraw dak li jiġi regolarment propost.

Il-Gvern impenjat li, l-*fuel surcharge* tiġi riveduta kull sitt xhur skond kif ikunu l-prezzijiet internazzjonali taż-żejt.

Dawn il-miżuri jibdew jgħoddu mil-1 tà Jannar tas-sena d-dieħla.

Kuntrarju għal dak li ġara fl-1997 il-gvern immexxi minni eżamina l-impatt tal-miżura li qed nieħdu fuq kull tip ta' kont.

Se nibda biex nispjega l-impatt li qed nantiċipaw fuq id-djar privati.

Kull dar ser ikollha żieda medja ta' 5ċ3 kuljum, jew 15%, fuq dak li qed tħallas illum, u li kienet tħallas fl-1998, għall-eletriku li tikkonsma. Mija u erbgħin elf dar Maltija – jiġifieri kważi kulħadd – ser jkollhom żieda ta' anqas minn Lm25 għas-sena kollha. Dan, minbarra l-11,000 każ soċjali li m'hu se jkollhom żieda ta' xejn.

Anqas ma konsumatur iħallas, anqas hija r-rata tas-*surcharge* bħala persentaġġ fuq il-kont kollu kif qed nispjega hawn :

- min illum iħallas kont sħiħ ta' Lm4.31 fix-xahar, il-kont ser jiżdiedlu b'39ċ fix-xahar(żieda ta' 9%)
- min illum iħallas kont sħiħ ta' Lm7.78 fix-xahar, il-kont ser jiżdiedlu bi 98ċ fix-xahar (żieda ta' 12.6%)
- min illum iħallas kont sħiħ ta' Lm10.09 fix-xahar, il-kont ser jiżdiedlu b'Lm1.37 fix-xahar(żieda ta' 13.6%)
- min illum iħallas kont sħiħ ta' Lm13.56, il-kont ser jiżdiedlu b'Lm1.96 fix-xahar(żieda ta' 14.5%)
- min illum iħallas kont sħiħ ta' Lm25.11 fix-xahar, il-kont ser jiżdiedlu bi Lm3.92 fix-xahar(żieda ta' 15.6%)

Fis-settur industrijali ser ikunu 168 fabbrika biss li ser jaraw l-ispejjeż tagħhom jiżdiedu b'aktar minn Lm1,700 fis-sena.

Irrid ngħid li l-*Enemalta* ser idaħħal programm ta' kontroll ġdid li ser ibiddel is-sistema preżenti ta' kif jiġi trattat is-serq ta' l-elettriku. Min ser jinqabad jisraq ser jeħel multi qawwija ħafna u mhux ser jingħata lura s-servizz qabel ma jkun ħallas l-ammonti kollha li l-

Korporazzjoni tkun dovuta. M'aħniex ser nittoleraw l-iċken abbuż minn fuq dahar l-*Enemalta,* li jispiċċa jintrefa' mill-biċċa l-kbira tal-konsumaturi li huma onesti u jħallsu għall-elettriku u l-ilma li jużaw.

Ser nieħdu wkoll miżuri biex inħajjru aktar Maltin biex fi djarhom u fuq ix-xogħol jużaw l-enerġija aktar bil-għaqal. M'hemm ebda dubju li min jikkonsuma l-elettriku bi ftit attenzjoni jista' jiffranka ħafna flus u hu d-dmir tagħna ninformaw aħjar x'miżuri sempliċi wieħed jista' jagħmel biex jaħli ftit anqas u jħallas bil-bosta anqas.

Il-Prezz tal-Gass

L-*Enemalta* qiegħda ġġorr u se tkompli ġġorr id-differenza fil-prezz taċ-ċilindri tal-gass.

Ċilindru ta' 12-il kilò, li hu d-daqs użat l-aktar spiss fid-djar, illum il-konsumatur qed iħallas għalih Lm2.32. Iżda llum lill-*Enemalta* jiswielha tant li l-prezz finali taċ-ċilindru suppost ikun Lm3.75. Minn fuq kull ċilindru tal-gass, l-Enemalta qed titlef Lm1.43.

Fl-aħħar tmien snin, l-operat tal-gass fl-*Enemalta* akkumula telf ta' aktar minn Lm6 miljun u din is-sena mistenni li dan l-operat jirreġistra telf ta' Lm2.5 miljuni.

Minkejja dan, m'aħniex din is-sena se nżidu l-prezz tal-gass u t-telf f'din id-direzzjoni se jiġi assorbit mill-gvern.

Tabakk u Sigaretti

Wara li l-gvern kien minn ta' l-ewwel li ħass il-ħtieġa li jilleġisla kontra t-tipjip tat-tabakk fil-pubbliku b'mod miftuħ u diskriminanti ma' dawk li ma jpejpux u li t-tipjip jagħmillhom ħsara għal saħħithom, jidher ċar li issa sab il-maġġoranza tal-poplu li temmen li dawn il-

miżuri kienu mhux biss meħtieġa iżda wkoll ekwi u ġusti ma' kulħadd.

L-imposta ta' taxxi hija miżura oħra ta' deterrent biex wieħed inaqqas it-tipjip jekk ma joqgħodx għal kollox 'il bogħod minnhom.

Din is-sena wkoll il-gvern ikkunsidra l-ħtieġa ta' ċaqliq aktar 'il fuq fid-dazju tas-sisa fuq il-prodotti tat-tabakk fosthom is-sigaretti. B'hekk, b'effett immedjat, ser isir aġġustament fir-rati tad-dazju tas-sisa fuq il-pakketti tas-sigaretti bl-iskop li l-prezz jogħla b'ħames ċenteżmi. Rati oħra tat-tabakk jiġu relattivament aġġustati l-istess. Filwaqt li l-gvern se jkompli jeduka bla heda l-persuni ta' kull età kontra t-tipjip, se jsaħħaħ il-ġlieda kontinwa kontra l-kuntrabandu ta' dawn il-prodotti.

Dazju tas-Sisa fuq Mobile Telephony

F'isfondi li nnaqqsu l-perċentwal ta' taxxi diretti, meta pparagunat mad-dħul totali fil-kaxxa ta' Malta, u li, jekk ikun hemm żieda fit-taxxi, din tkun indirizzata lejn taxxi indiretti, ser nintroduċu, b'effett immedjat sisa ta' tlieta fil-mija fuq l-ispejjeż kollha, inkluż il-kiri relatati mas-servizz ta' *mobile telephony*. Bħal kull każ ieħor fejn jidħol id-dazzju tas-sisa, id-Dipartiment tad-Dwana jiġbor is-sisa dovuta mill-kumpaniji li jipprovdu dan is-servizz.

Żieda fil-*Passenger Departure Tax* fuq Vjaġġi Mibdija f'Malta

Illum, vjaġġi għal barra minn Malta huma suġġetti għal *passenger departure tax* ta' Lm10 u *passenger service charge* ta' Lm6 li t-tnejn ikunu nklużi fil-biljett. Filwaqt li l-*passenger departure tax* fuq vjaġġi bil-baħar ma' tgħaddix għand il-gvern iżda tinżamm mill-Awtorita` Marittima Maltija, l-*passenger service charge* ukoll ma tgħaddix għand il-gvern u tinżamm mill-*Malta International Airport*. Dawn iż-żewġ miżati jmorru

biex bihom jitħallas is-servizz mogħti lill-passiġġieri minn dawn iż-żewġ aġenziji tal-gvern.

Il-*passenger departure tax* ta' Lm10, iżda, tinġabar mill-linji tal-ajru fuq passiġġieri li jibdew il-vjaġġi tagħhom minn Malta u dawn jgħadduha lill-gvern.

Din il-*passenger departure tax*, iżda, ma tapplikax fuq:

- passiġgieri li jsiefru biss għal ġurnata u jirritornaw lura fl-istess jum;
- passiġgieri li jkunu waslu minn barra u qed jirritornaw lura; u
- passiġgieri li jaslu minn barra fuq vapur jew jerġgħu jħallu Malta fl-istess jum fuq l-istess vapur.

Mill-1 ta' Awissu li ġej din il-*passenger departure tax* se titla' għal Lm20 għal kull vjaġġ li jibda minn Malta. Iżda, din iż-żieda mhux se tapplika għal vjaġġi li jsiru bil-baħar.

Il-kundizzjonijiet preżenti marbuta mal-ħlas ta' din il-*passenger departure tax* jibqgħu l-istess.

Ħlas ta' Taxxa fuq Dokumenti

Taħt l-Att dwar it-Taxxa fuq Dokumenti jsir ħlas ta' Lm5 f'boll fuq kull polza ta' sigurtà li ma tkunx polza fuq kura tas-saħħa jew ta' sigurta fuq il-ħajja.

Sabiex titneħħa anomalija fejn il-ħlas minimu ta' boll dovut, fl-1 ta' Jannar 2002 ir-rata imsemmija kienet tinżel għal 50% tà l-istess *premium* f'każ fejn dan ikun anqas minn Lm5.

Dan jidher li ma solviex din l-anomalija għal kollox. Għaldaqstant, b'effett mill-1 ta' Jannar li ġej din it-taxxxa minima ser titneħħa, meta

l-*premium* tkun anqas minn Lm5 il-ħlas tal-boll ikun biss ta' 10% tal-*premium*.

Propjetà Akkwistata b'Wirt

Fid-Diskors tal-*Budget* tas-sena l-oħra ħabbarna li bejgħ ta' propjetà mmobbli akkwistata b'wirt kienet se tkun intaxxata bħal kull propjetà oħra, ħlief għal propjetà li kienet intirtet qabel il-25 ta' Novembru 1992 li, f'dan il-każ, kellha tkun ntaxxata b'rata finali ta' 7% fuq ir-rikavat.

Bejn l-1994 u l-2003, bejgħ ta' propjetà mmobli li tkun ġejja mil-wirt ma kinitx suġġetta għat-taxxa fuq il-qligħ kapitali. Għal dawk il-persuni kollha li sal-25 ta' Novembru 2003 kellhom konvenju marbut mal-bejgħ ta' propjetà li ntirtet ingħataw benefiċċju fiskali li jkunu ntaxxati bir-rata finali ta' 5% tar-rikavat minflok ma jeħlu t-taxxa normali. Irriżulta li kien hemm każi fejn min ma kienx għadu daħal f'konvenju ta' bejgħ tal-propjetà li wiret kien se jkun żvantaġġat. Għalhekk, dawk kollha li wirtu xi propjetà bejn Novembru 1992 u Novembru 2003 u li sal-25 ta' Novembru 2003 ma kinux għadhom għamlu l-kuntratt ta' bejgħ, se jingħataw l-opportunità li jaġġustaw il-valur denunzjat biex jikkumpensa għaż-żieda fil-valur tal-propjetà u ż-żmien li tali propjetà kienet eżenti mill-ħlas tat-taxxa. B'hekk, dawk li wirtu qabel Novembru 2003 se nġibuhom fl-istess pożizzjoni ta' dawk li wirtu wara li ġiet introdotta din il-miżura.

Kull min jikkwalifika li jaġġusta l-valur denunzjat ikun irid jagħmel dan sa l-aħħar ta' Ġunju tas-sena d-dieħla u jħallas it-taxxa għall-finijiet tal-Att dwar it-Taxxa fuq Dokumenti u Transferimenti fuq id-differenza bejn il-valur oriġinali u dak aġġustat mingħajr ma jkun suġġett għal penalitajiet u imgħaxijiet. Il-valur kif aġġustat ikun ikkunsidrat bħala l-valur ta' l-akkwist meta tinbiegħ il-propjetà. Dettalji dwar kif se jsir dan l-aġġustament jitħabbru aktar tard.

Transferiment jew Bdil ta' Propjetà Mmobbli u Ishma bejn Kumpaniji ta' l-Istess Grupp

Is-sena l-oħra konna ħabbarna diversi miżuri li jolqtu xi transazzjonijiet bejn kumpaniji tà l-istess grupp. Bħala parti minn dawn il-miżuri, din is-sena kienet emendata l-liġi dwar it-Taxxa fuq id-Dħul. Dawn l-emendi jridu jkunu kkomplimentati b'regolamenti biex jirregolaw dawn it-transazzjonijiet.

Matul din is-sena, d-Dipartiment tat-Taxxi Interni għamel diversi laqgħat dwar dawn ir-regoli u fassal abozz ta' regolamenti li se jkunu ppublikati f'avviż legali fil-ġranet li ġejjin. Ir-regolamenti se jistabbilixxu l-mod kif għandhom ikunu vvalutati l-ishma meta jsir trasferiment ta' ishma b'interess ta' kontroll u xi spejjeż jistgħu jitnaqqsu għal dan l-iskop. Bdil ta' ishma li ma jirriżultax fi bdil ta' l-azzjonisti aħħarija (*ultimate individual beneficial shareholder*) jew fil-proporzjon ta' l-ishma miżmuma se jibqgħu eżenti.

Nindirizzaw il-Faqar u l-Esklużjoni Soċjali

Meta wieħed iħares lejn il-proporzjon tan-nefqa tal-gvern fil-qasam soċjali u jqabbilha man-nefqa kollha rikurrenti tal-gvern joħroġ bl-aktar ċar l-impenn tal-gvern f'dan il-qasam. Is-sena li għaddiet din in-nefqa laħqet is-somma ta' Lm330.4 miljun li kien ifisser 43% ta' l-ispiża rikurrenti kollha tal-gvern. Din is-sena, l-ispiża soċjali se tiżdied bi 3% għas-somma ta' Lm340.6 miljun li tfisser 46% tal-ispiża kollha tal-gvern.

Il-Pjan Nazzjonali ta' Azzjoni kontra l-Faqar u l-Esklużjoni Soċjali li nieda l-gvern aktar kmieni din is-sena jipprovdi stampa ta' dak li hu meħtieġ u tal-oġġettivi li għandna nimmiraw għalihom.

Dan il-pjan hu wieħed kompensiv u ambizzjuż. Hemm bżonn nindirizzaw bi sforz akbar il-pjaga tal-vjolenza domestika u, fejn agħar minn hekk, dik tal-vjolenza u abbuż fuq it-tfal.

Il-Pjan Nazzjonali ta' Azzjoni kontra l-Faqar u l-Esklużjoni Soċjali jiffoka fuq ħafna oqsma li għandhom bżonn bosta attenzjoni b'enerġija kbira sabiex is-soċjeta` tagħna timxi 'l quddiem b'koeżjoni sħiħa.

Iżda, tajjeb ukoll insemmu mhux biss li s-soċjeta` kullimkien tinsab iffaċċjata bi problemi bħal dawn iżda wkoll li l-ħidma tal-gvernijiet u ta' dawk kollha li jaħdmu f'dawn l-oqsma hi waħda kontinwa u li ma tieqaf qatt.

Il-ġlieda kontra l-faqar kemm jekk dan hu wieħed reali kemm jekk jeżisti riskju għalih, kif ukoll dik kontra l-esklużjoni soċjali hi waħda perennjali.

Hawn se nsemmi żewġ miżuri soċjali li l-gvern se jieħu s-sena li ġejja.

Żieda fiċ-Childrens' Allowance

Taħt s-sistema taċ-*Childrens' Allowance*, familja b'wild wieħed tingħata 6% tad-differenza bejn Lm10,270 u d-dħul tal-familja, familja b'żewġt itfal tingħata 9% ta' din id-differenza, dik bi tlett itfal tieħu 12%, u familja b'erbat itfal u iżjed tibbenifika minn somma addizzjonali ta' 2% għar-raba' wild 'il fuq.

Il-Gvern iħoss li huwa propizju li, filwaqt li jikkoreġi anomalija fir-rati (minn 3% żieda għat-tieni u t-tielet wild, għal 2% żieda, fil-każ ta' familji b'erbat itfal u iżjed għar-raba' wild 'l fuq), juża din il-miżura biex iwieżen ftit aktar lill-familji b'erbat itfal u aktar. Għalhekk, mis-sena d-dieħla, ser inżidu b'punt perċentwali, jiġifieri, minn 14% għal 15% għal familja b'erbat itfal u 3% oħra għal kull wild sussegwenti.

Minn din il-miżura, nistmaw li jibbenifikaw madwar 1,000 familja.

Għajnuna lill-Ġenituri b'Ulied bi Bżonnijiet Speċjali

Il-gvern irid ikompli bil-politika tiegħu li jkollna soċjetà nklussiva għal kullħadd. Biex dan il-prinċipju jissaħħaħ tajjeb wieħed jibda jinkulkaħ miċ-ċokon – possibilment mill-iskejjel tagħna. It-tagħlim ta' tfal bi bżonnijiet speċjali fl-iskejjel tal-istat, naturalment, jingħata b'xejn. Dak fi skejjel tal-knisja t-tfal ukoll jingħatalhom b'xejn iżda l-gvern qed jikkumpensa għal dan fis-sussidju li jgħaddi lil istess skejjel tal-knisja. L-ewwel Lm200 fi ħlas ta' miżati ta' tfal bi bżonnijiet speċjali li jattendu fi skejjel privati huma mnaqqsa mid-dħul tal-ġenituri għall-fini tat-taxxa.

Il-gvern se jkompli jgħin biex dawn it-tfal ngħatuhom dak kollu li nistgħu. Għaldaqstant, il-gvern qed jilqa' t-talba tal-Kummisjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilità biex dawk il-ġenituri li għandhom, jew li se jibgħatu, l-uliedhom bi bżonnijiet speċjali fi skejjel privati, u li jħallsulhom għas-servizzi ta' *facilitator*, kemm-il darba l-ħtieġa ta' facilitator tkun ċertifikata mill-*iStatementing Moderating Panel* u kemm-il darba l-impjieg ta' *facilitator* ikun skond kif rikkmandat mill-*Board* għal dan il-għan mwaqqaf mill-Ministeru ta' l-Edukazzjoni, jingħataw għajnuna fiskali permezz ta' eżenzjoni mid-dħul taxxabli tagħhom tà l-ewwel Lm4,000 mill-ispiża marbuta mas-servizz ta' dan il-*facilitator.*

Illum nafu li hawn 26 *facilitators full-time* u 10 *facilitators* oħra *part-time* impjegati f'6 skejjel privati li għalihom qed iħallsu l-ġenituri tat-tfal li qed jingħataw din l-għajnuna. Napprezzaw li dan hu piż mhux żgħir għal dawn il-ġenituri, u għalhekk, il-gvern ħass li għandu jgħin.

Rifużżjoni fuq Spejjeż għal Prodotti Mixtrija minn Persuni b'Diżabilità

Minn Mejju li għadda, ċerti prodotti ġew soġġetti għal VAT jew żdiedet il-VAT fuqhom minn 5 fil-mija għal 18 fil-mija.

Kif konna wegħdna, ġiet maħduma skema li, permezz tagħha, l-gvern jirrifondi l-VAT lil dawk li jkunu ħallsuha fuq dawn l-oġġetti kemm il-darba dawn ikunu intenzjonati għal użu eżklussiv tagħhom.

It-talba għal ħlas lura tiġi milqugħa fl-Uffiċċju tal-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilità. Naturalment, filwaqt li min japplika jrid ikun eliġibli, jkun hemm bżonn ukoll li ma' l-applikazzjoni tiġi mehmuża l-irċevuta oriġinali.

Għajnuna lill-Koppja b'Diżabilità li Trid Tiżżewweġ

Illum, meta żewġ persuni b'diżabilità li jkunu jieħdu l-pensjoni tad-disabilità jkunu jixtiequ jiżżewġu flimkien wieħed minnhom jitlef id-dritt għal din il-pensjoni.

Il-gvern iħoss li provvedimenti bħal dawn fl-Att tas-Sigurtà Soċjali mhux biss m'humiex t'għajnuna iżda jistgħu jitqiesu diskriminatorji – f'dan il-każ kontra din il-persuna li f'din iċ-ċirkostanza titlef il-pensjoni li għaliha hi altrimenti eleġibbli.

Għalhekk, il-gvern ma jsib l-ebda diffikulta li jkompli jħallas il-pensjoni ta' disabilità liż-żewġ persuni li jidħlu fi żwieġ bejniethom. B'hekk, ukoll ma jkunx qed ixekkel, anzi jkun qed isaħħaħ il-qagħda finanzjarja ta' din il-koppja fiż-żwieġ.

GĦELUQ

It-tiġdid ta' pajjiżna li ddiskrivejt mhux biss irid isir flimkien imma jrid jinkludi lil kulħadd. Din il-ħidma kollha tagħmel sens biss jekk il-valur tas-solidarjetà jibqa' dak il-valur li jagħqqad u jigwida l-prijoritajiet ta' l-ekonomija, l-edukazzjoni u l-ambjent u l-ħidma kollha marbuta ma' dawn il-prijoritajiet.

Is-settur tas-saħħa, s-servizzi soċjali personalizzati, il-benefiċċji soċjali, u l-pensjonijiet jibqgħu l-qafas li fuqu pajjiżna irid jiġġedded.

Il-gvern qed jagħti tmexxija lill-pajjiżna: tmexxija li tipprovdi opportunitajiet akbar, li titlob minn kull wieħed u waħda minna responsabilità biex noħolqu soċjetà aktar b'saħħitha fil-kobor ta' din il-gżira ċkejkna tagħna.

Mingħajr ma niġġeddu ma jirnexxilniex insostnu dan il-qafas ta' solidarjetà li bnejna flimkien u li rridu nsostnu flimkien.

Appendiċi

L-UNJONI EWROPEA F'PERSPETTIVA GLOBALI

L-ekonomija tal-Unjoni Ewropea kellha tkabbir sostnut dawn l-aħħar snin. Iżda, reċentement dan it-tkabbir waqa` lura. Infatti, matul l-1998-2002, il-medja perċentwali tar-rata annwali tat-tkabbir tal-Prodott Gross Domestiku reali wriet li t-tkabbir fl-Ewropa kien ta' madwar 2.4% fis-sena filwaqt li l-istess tkabbir kien aktar mgħaġġel fl-Istati Uniti (3.0%) u ferm aktar mgħaġġel fiċ-Ċina (7.6%).

Sa mill-2001 il-Prodott Gross Domestiku tal-Unjoni Ewropea kien ferm anqas minn dak imbassar. Dan ifisser li l-pajjiżi fil-*Eurozone* qed ikollhom tkabbir negattiv li qed jagħmel pressjoni fuq l-ispejjeż u l-inflazzjoni kif ukoll iżid il-livell tal-qagħad. Xi wħud tefgħu il-ħtija għal dan fuq il-Bank Ċentrali Ewropew li żamm għolja r-rati nominali tal-interessi. Oħrajn taw il-ħtija lill-Patt ta' Stabbilita` u Tkabbir li qed ipoġġi restrizzjonijiet bla bżonn fuq is-self u l-infiq tal-gvernijiet. Jista' jkun ukoll li l-ekonomija Ewropea għadha qed tbati mill-effett tar-ri-unifikazzjoni taż-żewġ Ġermanji li ħtieġilha sussidji kbar biex jiffinanzjaw il-qagħad għoli fil-lvant tal-pajjiż li issa qabeż it-18%. Fl-aħħar mill-aħħar, iżda, dak li jġib tkabbir ekonomiku hu dak li jwassal għal żieda fil-potenzjal produttiv tal-pajjiż.

Bit-tkabbir ekonomiku anqas minn dak imbassar, il-Kummissjoni tal-Unjoni Ewropea għarfet li l-proċess ta' twessiegħ fis-sħubija seta` jagħti l-imbuttatura f'waqtha għal tkabbir ekonomiku u għall-iżvilupp fl-Unjoni Ewropea kollha kemm hi. Tabilħaqq, hu issa magħruf li l-għaxar pajjiżi ġodda fl-Unjoni għandhom potenzjal eċċellenti għat-tkabbir u joffru opportunita` kbira għall-industriji fis-suq intern Ewropew.

L-izvilupp u t-tkabbir ekonomiku b'riżultat tas-sħubija hu mistenni li jseħħ hekk kif il-pajjiżi ġodda jiżviluppaw u jipprofittaw mill-vantaġġ komparattiv li għandhom, l-aktar id-diferenzi li jeżistu fil-livell ta'

pagi bejn il-pajjiżi. Dan il-vantaġġ komparattiv għandu jħajjar industriji mill-punent tal-Ewropa li qed ifittxu li jiċċaqalqu biex jikkompetu aħjar ma' dawk fil-Lvant imbiegħed. Dan ix-xenarju ta' vantaġġ ta' dawk is-setturi ta' produzzjoni li huma *labour intensive* iżda b'valur miżjud baxx filwaqt li pajjiżi oħra ġodda, fosthom Malta, fejn investejna tant fir-riżorsi umani, nieħdu vantaġġ f'oqsma tal-manifattura li għandhom valur miżjud għoli u f'industriji tas-servizzi li jeħtieġu preparazzjoni speċjalizzata, ħiliet u ħaddiema kwalifikati.

Qabel it-tkabbir f'Mejju li għadda, l-Unjoni Ewropea rat żieda f'investiment barrani sew minn pajjiżi oħra Ewropew li huma barra mill-Unjoni kif ukoll minn pajjiżi oħra li mhumiex Ewropew. Dan hu mistenni għaliex l-investiment barrani jiġi biss fejn ikun hemm effiċjenza u suq. Fejn tidħol l-effiċjenza, l-industrija Ġermaniża u dik Olandiża investew bil-qawwa fil-pajjiżi ġodda mill-Ewropa ċentrali u tal-lvant biex jipproduċu oġġetti u servizzi b'aktar effiċjenza u bi spiża anqas milli għandhom f'pajjiżhom filwaqt li l-aċċess għas-suq Ewropew għandu jġib miegħu investiment akbar fil-pajjiżi membri ġodda u fl-Unjoni Ewropea kollha kemm hi.

Fl-aħħarnett, il-fondi tal-Unjoni Ewropea mistennija jgħinu bil-bosta l-ġenerazzjoni tal-iżvilupp u tat-tkabbir fil-pajjiżi membri ġodda. Dawn il-pajjiżi mistennija jirċievu fondi sostanzjali minn diversi programmi tal-Unjoni. Dawn il-programmi jinvolvu investiment fi proġetti maħsuba biex jippromwovu żvilupp ekonomiku, livelli ogħla ta' mpjiegi u koeżjoni reġjonali u soċjali akbar. Minn hawn 'il quddiem, is-sħubija fl-Unjoni Ewropea għandha jkollha mpatt fuq l-impjiegi, il-produttivita` u l-investiment. Kemm-il darba dan iseħħ, allura għandu jseħħ ukoll tkabbir fil-Prodott Gross Domestiku tal-pajjiżi membri l-oħra li jwassal għal tkabbir sostenibbli fit-tul fl-Unjoni.

L-Ewropa, għaldaqstant, hi marbuta li taħdem għal aktar tkabbir u għal ħolqien ta' aktar xogħol kif jixhed rapport imħejji riċentement mill-Presidenza Olandiża u msejjaħ 'Niffaċċjaw l-Isfidi'. L-Istrateġija

ta' Lisbona s'issa għadha ma laħqitx l-għanijiet tagħha ta' tkabbir ta' madwar 3% fis-sena. Hu għalhekk li hemm il-ħtieġa għal aktar ħidma ekonomika effettiva biex jitwettaq żvilupp sostenibbli u nħarsu lejn il-bidla b'kuraġġ. Ir-rapport qed jitlob dan u aktar mill-pajjiżi membri.

It-tkabbir irid ikun imsejjes fuq is-solidarjeta`, il-kompetittivita`, u l-koeżjoni. Filwaqt li ssaħħaħ dak li bniet bil-politika tradizzjonali li sa issa kienet aktar iffukata fuq is-settur agrikolu, fuq il-koeżjoni u fuq il-ħolqien ta' suq intern u stabilita` makro-ekonomika, l-Unjoni Ewropea se tkun tindirizza issa dawk il-ħtiġijiet ġodda li huma miġbura fit-tliet prijoritajiet ewlenin, jiġifieri żvilupp sostenibbli msejjes fuq tfassil ta' politika ekonomika, soċjali u ambjentali; ċittadinanza Ewropea li tressaq l-Unjoni dejjem aktar lejn iċ-ċittadin billi tippromwovi aktar ħelsien, ġustizzja, sigurta` u aċċess għall-ħwejjeġ bażiċi ta' konsum; u rwol effettiv bħala sieħeb globali li bih tassumi responsabilitajiet reġjonali, tippromwovi żvilupp sostenibbli u tikkontribwixxi għal sigurta` strateġika.

IT-TISĦIĦ TAL-EKONOMIJA LOKALI FL-ISFOND EWROPEW

Il-Pjan ta' Konverġenza għal Malta li l-gvern ħabbar aktar kmieni din is-sena u li kien ippreżentat lill-Kummissjoni Ewropea bħala dikjarazzjoni ta' politika makro-ekonomika għal żmien mhux fit-tul, jipprovdi għal numru ta' għanijiet maħsuba biex jiġġeneraw qawmien meħtieġ fl-ekonomija tagħna għal waħda aktar stabbli u sostenibbli, fejn jinħoloq aktar ġid u prosperità u, b'konsegwenza, konverġenza reali mal-ekonomija tal-Unjoni Ewropea.

Dawn l-għanijiet makro-ekonomiċi huma:

- is-seħħ ta' tkabbir ekonomiku sostenibbli u ta' livell għoli u stabbli ta' mpjiegi sabiex iseħħ livell ogħla ta' għixien għal kulħadd;

- bilanċ fiskali għal-livell sostenibbli fi żmien qasir li, minn naħa l-oħra, għandu jiżguraw li d-dejn tal-gvern ma jitlax b'rata aktar mgħaġġla minn dik tat-tkabbir ekonomiku; u

- it-tisħiħ tal-intrapriżi tagħna u l-istabbilità fil-kummerċ ma' barra.

IS-SENA FINANZJARJA 2004

Il-gvern tiegħi għandu bħala waħda mill-miri tiegħu għat-tisħiħ tal-ekonomija t-tqegħid lura tal-finanzi pubbliċi fuq sisien sostenibbli. Din is-sena wkoll uriet li ma kinitx waħda faċli. Iżda, l-gvern mhux biss għandu r-rieda li jasal iżda wkoll determinazzjoni qawwija li dak li fassal u mpenja ruħu li jagħmel fil-Pjan ta' Konverġenza li ssottometta lill-Kummissjoni Ewropea aktar kmieni din is-sena iwettqu sakemm ireġġa' lura d-defiċit fiskali għal taħt it-3% tal-Prodott Gross Domestiku.

Is-sena l-oħra, l-gvern spiċċa bi żbilanċ fil-Fond Konsolidat ta' madwar Lm105 miljuni. Il-previżjoni għas-sena li qegħdin fiha kienet li dan l-iżbilanċ ikun niżel għal Lm95 miljun.

Dawn il-miri mhux biss ilħaqnihom iżda wkoll tejjibnihom bi ftit biex f'Diċembru li ġej id-defiċit strutturali mistenni jibqa' madwar Lm94 miljun, jiġifieri madwar Lm1 miljun anqas minn dak previst u Lm11-il miljun anqas mis-sena l-oħra.

Id-dħul mit-taxxi diretti mistenni jkun ta' madwar Lm404 miljuni, jiġifieri, madwar Lm4 miljuni anqas milli previst, u dan mill-*income tax*. Id-dħul minn taxxi ndiretti mistenni jkun ta' madwar Lm308 miljuni, jiġifieri, madwar Lm10 miljuni anqas milli previst. Ftit anqas minn nofs dan l-ammont mistenni fi dħul anqas mid-dwana u mis-sisa l-aktar għaliex żdiedet l-importazzjoni mill-Unjoni Ewropea filwaqt li naqset dik minn barra mill-Unjoni. Huwa mistenni wkoll dħul anqas mit-taxxi fuq il-logħob. Kif se ngħid aktar 'il quddiem, 75% tad-dħul mid-dwana fuq importazzjoni minn pajjiżi minn barra mill-Unjoni Ewropea li, minn Mejju li għadda sa l-aħħar tas-sena mistennija tilħaq madwar Lm4 miljuni,

il-gvern Malti jgħaddiha lill-Unjoni filwaqt li jżomm il-25% l-oħra għall-ispejjeż amministrattivi.

Dħul ieħor ta' Lm112-il miljun mistenni minn sorsi oħra. Dan hu madwar Lm4 miljuni anqas minn dak previst fil-bidu tas-sena. Filwaqt li l-Korporazzjoni Enemalta mhux se tkun f'qagħda li tirreġistra xi qliegħ din is-sena minħabba l-piż kbir li qed iġġorr b'riżultat tal-prezzijiet għolja taż-żejt fis-swieq internazzjonali, hemm dħul aktar mistenni fosthom ta' Lm1 miljun mill-profitti tal-Bank Ċentrali, ta' madwar Lm3 miljuni oħra minn kirjiet ta' propjetà tal-gvern, l-aktar f'arretrati mħallsa mill-*Malta Air Traffic Services Ltd.*, u dħul ieħor mixxelanju, fosthom arretrati fi ħlas ta' kontribuzzjonijiet għall-pensjonijiet imħallsa mit-Teżor lil ex-impjegati tal-gvern li rtiraw mis-servizz minn mal-Korporazzjonijiet.

Rapport aktar dettaljat dwar id-dħul għas-sena 2004 qed jidher fi Statement 'A' annessa ma' dan id-Diskors.

Minn naħa l-oħra, in-nefqa rikurrenti rnexxielna nikkontrollawha u nżommuha fuq il-livell ta' Lm739 miljun previst fil-bidu tas-sena. L-ispiża fuq il-ħlas ta' pagi u salarji mistennija titla' b'madwar Lm2 miljuni minħabba aġġustamenti annwali, promozzjonijiet, *bonuses* u ħlas ta' *allowances* kif ukoll minħabba mpjiegi ġodda li saru fejn kien meħtieġ fl-oqsma tas-saħħa, tal-edukazzjoni, tal-forzi armati ta' Malta, u dak tal-kura tal-anzjani, fost oħrajn.

L-ispiża għall-operat, iżda, mistennija titla' bi kważi Lm7 miljuni oħra, għal madwar Lm53 miljun. Nofs din iż-żieda marret fuq il-ħlas ta' mediċini u materjali oħra mediċinali għall-isptarijiet. Ħlas ieħor sar, fost oħrajn, f'sussidju ta' kważi Lm700,000 lill-*Gozo Channel Co. Ltd.* taħt il-*Public Service Obligation Contract* li ffirma magħha l-gvern aktar kmieni din is-sena u f'kontribut ta' kważi Lm700,000 f'ishma fil-Bank Ewropew

għall-Investiment li tiegħu sirna membri mad-dħul ta' Malta fl-Unjoni Ewropea.

Mill-banda l-oħra kien hemm infiq ta' madwar Lm9 miljuni anqas fi programmi w inizjattivi u f'kontribuzzjonijiet lill-entitajiet pubbliċi.

Il-ħlas ta' mgħaxijiet fuq id-dejn pubbliku kien ta' madwar Lm2 miljuni anqas milli previst u se jitla' għal madwar Lm70 miljun. Dan qed iseħħ għaliex kien hemm anqas bżonn ta' ħruġ ta' *Treasury Bills*.

Rapport aktar dettaljat dwar l-ispiża rikurrenti għas-sena 2004 qed jidher fi Statement 'B' annessa ma' dan id-Diskors.

In-nefqa kapitali mistennija tkun ta' madwar Lm110 miljuni, jiġifieri, madwar Lm17-il miljun anqas milli previst fil-bidu tas-sena, minkejja l-akkwist ta' propjetà ġdida fi Brussel li se sservi biex tilqa' fiha r-Rappreżentanza Permanenti ta' Malta għall-Unjoni Ewropea u l-Ambaxxata Maltija għall-Belġju. Waħda mir-raġunijiet li wassal għal dan kien il-fatt li, fir-rigward ta' diversi xogħolijiet proġettati għal ko-finanzjament minn fondi tal-Unjoni Ewropea u għal finanzjament taħt il-Ħames Protokoll Finanzjarju Taljan, ma kienx hemm żmien biżżejjed bejn l-approvazzjoni tal-proġetti u l-bidu tal-implimentazzjoni tagħhom biex ikun ġenerat infiq. Ngħaġġel inżid, iżda, illi bl-ebda mod ma kien kompromess ir-rimbors tal-fondi miż-żewġ sorsi. Fil-każ tal-fondi mill-Unjoni Ewropea l-Kummissjoni għaddiet din is-sena lil Malta 10% tal-fondi li għalihom hi eleġibbli filwaqt illi 6% oħra mistennija jidħlu s-sena d-dieħla. Dawn il-flus qegħdin f'kont li l-Kummissjoni għandha fil-Bank Ċentrali ta' Malta. Fil-każ tal-Protokoll Taljan, kif se nispjega 'l quddiem, ġiet estiża l-ħajja tiegħu sal-2007 minħabba li r-ratifika tiegħu mill-Parlament Taljan ittardjat.

Rapport aktar dettaljat dwar in-nefqa kapitali għas-sena 2004 qed jidher fi Statement 'Ċ' annessa ma' dan id-Diskors.

B'riżultat ta'dan kollu, l-iżbilanċ fil-Fond Konsolidat mistenni jinżel taħt dak previst, jiġifieri għal Lm94 miljun.

Biex minn hawn wieħed jasal għall-qagħda tal-gvern ċentrali li, kif diġà għidt, jinkludi fih ukoll entitajiet pubbliċi li jaqgħu taħt kriterji stabbiliti u b'hekk jiffurmaw parti mill-gvern ġenerali jew gvern estiż, jeħtieg li jsiru xi aġġustamenti għal numru ta' transazzjonijiet kif se nsemmi:

- bilanċ nett ta' madwar Lm4 miljuni minn self magħmul lil *Gozo Ferries Co. Ltd.* biex din tħallas lura self li ħadet għal bini tal-vapuri t'Għawdex;

- żbilanċ globali tal-entitajiet pubbliċi li jiffurmaw parti mill gvern estiż u li din is-sena mistenni jilħaq madwar Lm9 miljuni; u

- aġġustament ta' madwar Lm1 miljun li jirrappreżenta ħruġ mit-*Treasury Clearance Fund* għal *non-financial transactions* lejn *id-deposit accounts* u lejn l-*advance accounts.*

B'hekk, id-defiċit tal-gvern ċentrali din is-sena mistenni jkun madwar Lm97.9 miljun. Ma' dan l-iżbilanċ irid jingħadd ukoll żbilanċ ieħor ta' nofs miljun lira maltin li l-kunsilli lokali mistennija jispiċċaw bih fil-kontijiet konsolidati tagħhom din is-sena biex b'hekk id-defiċit tal-gvern ġenerali jew gvern estiż mistenni jilħaq Lm98.5 miljun jew 5.18% tal Prodott Gross Domestiku.

Dan ifisser ukoll li kellna tnaqqis mis-sena l-oħra fid-defiċit tal-gvern estiż ta' madwar Lm79 miljun u ta' 4.41% tal-Prodott Gross Domestiku.

Aktar dettalji tal-qagħda fiskali għal din is-sena qed jingħataw f'Tabella Nru. 3 hawn mehmuża.

Is-Sena Finanzjarja 2005

L-iżbilanċ fil-Fond Konsolidat is-sena d-dieħla mistenni li jkun ta' madwar Lm76 miljun kif maħsub fil-Programm ta' Konverġenza li l-gvern ippubblika aktar kmieni din is-sena.

Id-dħul rikurrenti tal-gvern mistenni jilħaq Lm900 miljun, jiġifieri madwar Lm76 miljun aktar minn kif qed nistmaw li nispiċċaw din is-sena. Minn dan l-ammont mhux anqas minn Lm44 miljun se jkun ġej f'għotjiet diretti mill-Unjoni Ewropea filwaqt li madwar Lm22 miljun oħra mistennija jidħlu primarjament minn fondi strutturali u ta' koeżjoni, fondi ta' transazzjoni u ta' qabel id-dħul, kif ukoll fondi għall-agrikultura, b'rimbors ta' nfiq li mistenni jkun għamel inizjalment il-gvern matul is-sena fuq proġetti, programmi u inizjattivi oħra eleġibbli għall-finanzjament mill-Unjoni Ewropea.

Ma' dan ukoll mistenni rimbors ieħor ta' madwar Lm8 miljuni taħt il-Ħames Protokoll Finanzjarju Taljan għal infiq magħmul inizjalment mill-gvern malti fuq proġetti maqbula taħt l-istess ftehim.

Tabella Nru. 3

IL-QAGĦDA FISKALI - 2004

Lm'000

	2003 ATTWALI		2004 PREVIST		2004 RIVEDUT	
Il-Qagħda fil-Fond Konsolidat						
Dħul Totali		**739,221**		**843,000**		**824,193**
Dħul minn Taxxi	668,291		726,542		711,970	
Dħul ieħor	70,930		116,458		112,223	
Nefqa Rikurrenti		**740,696**		**811,149**		**808,544**
Spiża Rikurrenti	677,654		739,237		738,818	
Ħlasijiet ta' imgħaxijiet	63,042		71,912		69,726	
Defiċit/Surplus rikurrenti	**(1,475)**		**31,851**		**15,649**	
Nefqa Kapitali		**103,970**		**126,656**		**109,575**
Nefqa Totali		**844,666**		**937,805**		**918,119**
Defiċit Strutturali		**(105,445)**		**(94,805)**		**(93,926)**
Il-Qagħda tal-Gvern Ċentrali						
Aġġustamenti għal transazzjonijiet finanzjarji		(71,090)				(4,051)
Defiċit tal-Gvern Ċentrali		(176,535)				(97,977)
Żbilanċ/Bilanċ tal-Gvern Lokali		(525)				(525)
Defiċit tal-Gvern Ġenerali		(177,061)				(98,502)
Prodott Gross Domestiku		**1,846.10**				**1,902.40**
Defiċit tal-Gvern Ġenerali % tal-PGD		**9.59%**				**5.18%**

Dħul minn sorsi ta' taxxi mistenni jkun ta' madwar Lm756 miljun, jiġifieri madwar Lm44 miljun aktar minn dak għal din is-sena. Lm17-il miljun minn din iż-żieda mistennija minn taxxi diretti, li minnhom Lm12-il miljun mit-taxxa fuq id-dħul b'riżultat ta' nfurzar, aktar effiċjenza u tkabbir fl-ekonomija. Id-dħul minn sorsi ta' taxxi ndiretti mistenni jkun madwar Lm27 miljun aktar minn din is-sena. Id-dħul mill-VAT hu pproġettat li jitla' b'Lm27 miljun aktar fl-2005, fosthom minħabba li din is-sena l-importaturi ma baqqgħux iħallsu VAT fuq importazzjoni mill-Unjoni Ewropea. Ħlas ta' Lm8 miljuni ta' liċenzja ta' darba biss mill-*Maltco Lotteries Ltd* fil-privatiżżazzjoni tal-Lottu Pubbliku mhux ħa jirrepeti ruħu s-sena d-dieħla. Sadanattant, saret ri-klassifikazzjoni ta' madwar Lm4 miljuni fejn ħlas ta' liċenzji tal-*wireless*, tat-telefonija fuq il-fil u tat-telefonija *mobile*, illum qed jinġabru f'sors wieħed li hu dak tal-*Malta Communications Authority*. Magħhom iridu jingħaddu aktar minn Lm2 miljuni f'liċenzji tat-televiżjoni li qabel kienet tiġborhom il-*Malta Broadcasting Services* u żżommhom għaliha.

Dħul ieħor ta' Lm6 miljuni anqas minn din is-sena mistenni mill-profitti tal-Bank Ċentrali, ta' Lm4.5 miljuni anqas minn kirjiet, li parti minnha se tirriżulta hekk kif il-kirjiet tal-fabbriki issa se jibdew jiġbruhom u jżommuhom il-*Malta Industrial Parks Ltd* biex tiffinanzja l-manutenzjoni taż-żoni ndustrijali, u ta' Lm9 miljuni anqas minn dħul ieħor mixxelanju. Min-naħa l-oħra, id-dħul mid-Drittijiet ta' l-Uffiċju mistenni jitla' bi Lm15-il miljun aktar mis-sena l-oħra l-aktar minħabba it-tisħiħ tal-eko-kontribuzzjoni u ta' ħlas għar-rimi tal-iskart tal-kostruzzjoni, il-ġbir tal-liċenzji tat-televiżjoni li qabel kienu jgħaddu għand il-*Public Broadcasting Services*, u dħul minn *rights of use*.

Fir-rigward tan-nefqa rikurrenti meta taqta' barra l-ħlas ta' imgħaxijiet fuq id-dejn pubbliku, l-ispiża s-sena d-dieħla mistennija tilħaq Lm761 miljun, jiġifieri madwar Lm23 miljun jew 3% aktar minn din is-sena.

Iż-żieda ewlenija s-sena d-dieħla mistennija tkun għall-programmi u inizjattivi fejn qed nipprevedu b'kollox nefqa ta' Lm445 miljun, jiġifieri Lm41 miljun aktar minn din is-sena.

Minn din iż-żieda, Lm23 miljun huma dovuti għal ri-klassifikazzjoni ta' ċerti nfiq li din is-sena jidher taħt kategoriji diversi: fost dawn hemm madwar Lm20 miljun għal ħlas ta' mediċini u ħwejjeġ anċillari, li din is-sena jinsab klassifikat taħt operat u manutenzjoni, u madwar Lm3 miljuni sovvenzjoni lill-*MIMCOL* għall-ħlas tad-dejn tagħha, li din is-sena jinsab klassifikat taħt il-kontribuzzjonijiet lill-entitajiet pubbliċi. Żidiet oħra qawwija huma dawk ta' kważi Lm5 miljuni f'benefiċċji tas-sigurta` socjali, filwaqt li s-sena d-dieħla se nħallsu madwar Lm22 miljun, jiġifieri Lm6 miljuni aktar minn din is-sena, f'kontribuzzjonijiet lill-*budget* ta' l-Unjoni Ewropea, peress li s-sena d-dieħla tkun l-ewwel sena sħiħa bħala membri. Sintendi, kontriha Malta, kif ġa spjegat ser idaħħal Lm44 miljun f'għotjiet diretti.

Żieda oħra ta' madwar Lm6 miljuni jew 3% se tmur fuq il-ħlas ta' pagi u salarji li jsir mill-gvern.

Din hi dovuta l-aktar minħabba aġġustamenti li jsiru kull sena li huma stmati li jqumu Lm2 miljuni, iż-żieda tal-għoli tal-ħajja li hi stmata li tilħaq Lm2 miljuni oħra, u provvediment ta' Lm1 miljun għall-pagi ta' mpjegati ġodda mistennija fil-qasam tas-saħħa.

Iżda, dawn iż-żidiet mistennija jitpaċu f'nefqa anqas ta' madwar Lm22 miljun fl-operat u manutenzjoni fejn l-ispiża totali s-sena d-dieħla mistennija titla' għal Lm31 miljun. Kif diġa` spjegat, dan hu dovut l-aktar għal ri-klassifikazzjoni ta' ċertu nfiq.

Il-ħlas ta' imgħaxijiet fuq id-dejn pubbliku s-sena li ġejja mistenni jitla' għal Lm78 miljun, jew Lm8 miljuni aktar minn din is-sena.

In-nefqa kapitali fl-2005 mistennija titla' għal Lm137 miljun jew Lm28 miljun aktar minn din is-sena.

Hu mistenni li jkun hemm infiq akbar fuq proġetti ffinanzjati mill-fondi tal-Unjoni Ewropea, hekk kif jiżdied ir-ritmu ta' progress fl-oqsma rispettivi. Meta pparagunat ma' din is-sena, l-infiq fuq proġetti ffinanzjati taħt il-Ħames Protokoll Finanzjarju Taljan ukoll mistenni li jkun ogħla fl-2005.

B'hekk in-nefqa globali tal-gvern s-sena d-dieħla mistennija tkun ta' madwar Lm976 miljun jew Lm58 miljun aktar minn din is-sena. Dan ifisser ukoll li, kontra d-dħul totali li semmejna aktar qabel ta' Lm900 miljun, l-iżbilanċ fil-fond konsolidat mistenni jkun ta' Lm76 miljun jew madwar Lm18-il miljun anqas minn din is-sena.

Dan hu xhieda tar-rieda u d-determinazzjoni tal-gvern li jkompli jsaħħaħ il-finanzi pubbliċi billi jqegħdhom fuq binarji ta' sostennibilita` għall-ġejjieni.

Il-Qafas Fiskali fuq Medda Qasira

Kif għidna tul dan id-Diskors kollu, l-gvern qed juri bl-għemil id-determinazzjoni tiegħu li jindirizza l-qagħda ekonomika u finanzjarja tal-pajjiż. Barra l-ħidma sħiħa li għadni kif semmejt il-gvern ta xhieda oħra din is-sena tal-mod serju kif qed ireġġa' lura l-finanzi pubbliċi lejn triq sostenibbli.

Fil-Pjan ta' Konverġenza l-gvern mpenja ruħu li jkun naqqas id-defiċit fil-finanzi pubbliċi taħt it-3% tal-Prodott Gross Domestiku f'termini nominali. U dan qed jagħmlu. F'Tabella Nru. 4 li nitlob il-Kamra li tieħu b'moqrija qed nagħti perspettiva tal-qagħda tal-gvern estiż sal-2007.

Is-sena d-dieħla d-defiċit se jkun niżel għal 3.73% tal-Prodott Gross Domestiku. Dan il-persentaġġ se jkompli jinżel għal 2.33% s-sena ta' wara u għal 1.41% fl-2007.

IL-QAGĦDA FISKALI GĦAT-TLETT SNIN LI ĠEJJIN

Lm'000

	2003		2004		2005		2006		2007	
	ATTWALI		RIVEDUT		PREVIST		PREVIST		PREVIST	
Il-Qagħda fil-Fond Konsolidat										
Dħul Totali		**739,221**		**824,193**		**900,084**		**908,881**		**910,948**
Dħul minn Taxxi	668,291		711,970		756,257		780,656		807,506	
Dħul ieħor	70,930		112,223		143,827		128,225		103,442	
Nefqa Rikurrenti		**740,696**		**808,544**		**839,108**		**847,567**		**859,473**
Spiża Rikurrenti	677,654		738,818		761,404		767,663		778,569	
Ħlasijiet ta' imgħaxijiet	63,042		69,726		77,704		79,904		80,904	
Defiċit/Surplus rikurrenti	**(1,475)**		**15,649**		**60,976**		**61,314**		**51,475**	
Nefqa Kapitali		**103,970**		**109,575**		**137,076**		**112,114**		**85,475**
Nefqa Totali		**844,666**		**918,119**		**976,184**		**959,681**		**944,948**
Defiċit Strutturali		**(105,445)**		**(93,926)**		**(76,100)**		**(50,800)**		**(34,000)**
Il-Qagħda tal-Gvern Ċentrali										
Aġġustamenti għal transazzjonijiet finanzjarji		(71,090)		(4,051)		1,797		2,356		3,517
Defiċit tal-Gvern Ċentrali		(176,535)		(97,977)		(74,303)		(48,444)		(30,483)
Żbilanċ/Bilanċ tal-Gvern Lokali		(525)		(525)		-		-		-
Defiċit tal-Gvern Ġenerali		(177,061)		(98,502)		(74,303)		(48,444)		(30,483)
Prodott Gross Domestiku		**1,846.11**		**1,902.40**		**1,992.05**		**2,079.16**		**2,161.92**
Defiċit tal-Gvern Ġenerali % tal-PGD		**9.59%**		**5.18%**		**3.73%**		**2.33%**		**1.41%**

Sena wara l-oħra, id-dħul rikurrenti tal-gvern se jkopri n-nefqa rikurrenti b'aktar minn Lm61 miljun s-sena d-dieħla u fl-2006, u b'madwar Lm51 miljun fl-2007 filwaqt li l-iżbilanċ fil-Fond Konsolidat se jkun nieżel minn Lm94 miljun din is-sena għall-Lm34 miljun fl-2007. Hekk, kif jonqos l-iżbilanċ jonqos ukoll il-ħtieġa tal-gvern għas-self b'tali mod li l-livell tal-ħlasijiet tal-imgħaxijiet fuq id-dejn pubbliku se jibqa' kważi kostanti bħala persentaġġ tal-Prodott Gross Domestiku.

Dan ifisser li t-tkabbir fin-nefqa rikurrenti tal-gvern li din is-sena kien ta' madwar 9% fuq is-sena l-oħra se jkun mnaqqas drastikament għal 3.7% s-sena d-dieħla u għal 1.4% sal-2007. Dan kollu jxejjen il-kritika li saret lill-gvern li ż-żieda fin-nefqa rikurrenti tiegħu qed tiżboq dik fit-tkabbir ekonomiku.

Il-Fondi mill-Unjoni Ewropea

Il-fondi mill-Unjoni Ewropea jirrappreżentaw waħda mill-għodod ewlenin għat-tħaddim tal-politika reġjonali tal-Unjoni u għat-twettiq tal-objettivi ta' koeżjoni li tħaddan.

Il-politika strutturali tal-Unjoni Ewropea hi ffinanzjata minn fondi strutturali jew aħjar mill-fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali, mill-Fond Soċjali Ewropew, mill-Fond ta' Gwida u Garanzija Agrikola Ewropea, u mill-Istrument Finanzjarju ta' Gwida għas-Sajd. Il-politika ta' koeżjoni tal-Unjoni hi ffinanzjata mill-Fond ta' Koeżjoni. Kull wieħed minn dawn il-fondi, jew strumenti finanzjarji, twaqqaf bil-għan li jindirizza qasam ta' prijorità minkejja li dawn l-oqsma kultant jidħlu f'xulxin.

Mad-dħul tagħha fl-Unjoni Ewropea, Malta daħlet ukoll tipparteċipa minn dawn il-fondi.

Hawn xtaqt nagħti ħarsa lejn id-dħul għal Malta minn dawn il-fondi u l-kontribuzzjoni li Malta qed tagħmel lejn il-budget tal-Unjoni Ewropea għall-perjodu 2004-2006.

Nibda bil-kwadru wiesa' tal-bilanċi netti favur Malta sal-31 ta' Diċembru 2006 li tagħhom qed nuri d-dettalji u l-figuri f'Tabella Numru 4 f'dan id-Diskors. L-għajnuna globali taħt il-fondi strutturali u ta' koeżjoni, kif ukoll taħt fondi oħra bħalma huma dawk ta' transizzjoni u tal-*pre-accession*, jammontaw għal madwar Lm64 miljun. Ma' dan, Malta għandha dħul ieħor ta' madwar Lm81 miljun, f'kumpens għall-*budget* nazzjonali u ta' għotja ta' madwar Lm32 miljun. Kontra dan id-dħul kollu Malta se toħroġ, fuq l-istess perjodu li jintemm f'Diċembru 2006, l-ammont globali ta' madwar Lm59 miljun lejn il-*budget* tal-Unjoni Ewropea. B'hekk matul dan il-perjodu, Malta se tkun irċeviet ammont nett ta' madwar Lm117-il miljun aktar milli tkun ħarġet.

Fondi Strutturali

Il-programm ta' numru kbir ta' proġetti, programmi, u inizzjattivi oħra hu stmat li se jilħaq madwar Lm42 miljun fuq tliet snin sa l-aħħar tal-2006. Minn dawn, b'kemm jiswew Lm37 miljun fi proġetti diġà ġew identifikati u maqbula mal-Kummissjoni Ewropea. Dawn il-proġetti mistennija jkunu ffinanzjati kwantu għal Lm24 miljun mill-fondi strutturali, kwantu għal Lm9 miljuni mill-gvern u l-kumplament jiġifieri madwar Lm4 miljuni mis-settur privat.

Dan il-programm ta' ħidma hu mifrux fuq 5 prijoritajiet li huma:

- investiment strateġiku u t-tisħiħ tal-kompetittività (madwar Lm24 miljun);
- l-iżvilupp tar-riżorsi umani (Lm5 miljuni);
- żvilupp rurali u sajd (Lm8 miljuni);
- bżonnijiet speċjali għal Għawdex (Lm4 miljuni);
- għajnuna teknika (madwar Lm1 miljuni).

Sadanittant, għaddejja ħidma sħiħa biex inkomplu nallokaw il-fondi l-oħra strutturali, i.e. Lm4 miljuni. Minn dawn il-fondi, Lm3 miljuni ġejjin mill-fondi strutturali, kważi Lm350,000 mill-gvern, u l-kumplament mis-settur privat.

Id-dettalji kollha dwar il-fondi strutturali jinsabu miġbura f'Tabella Numru 5 hawn mehmuża.

Fondi ta' Koeżjoni

Żewġ proġetti mportanti ġew magħżula u maqbula mal-Kummissjoni Ewropea għall-għan ta' finanzjament mill-fondi ta' koeżjoni. Dawn huma: t-titjib fl-impjant tat-tisfija tad-drenaġġ u tal-faċilità biex ikun irkuprat il-materjal – dan fil-qasam tal-ambjent – b'valur totali ta' Lm7 miljun, u r-restawr u t-titjib fit-toroq fil-qasam tat-trasport – b'valur totali ta' Lm4 miljuni. Minn dan il-valur globali ta' Lm11 miljuni għal dawn iż-żewġ proġetti, mhux anqas minn Lm9 miljun se jkunu ffinanzjati mill-Fond ta' Koeżjoni tal-Unjoni Ewropea: il-kumplament, jiġifieri Lm2 miljuni, mill-gvern malti.

Aktar dettalji qed jingħataw f'Tabella Numru 6 li hi hawn mehmuża.

Tabella Nru. 5

EU STRUCTURAL FUNDS 2004 - 2006

PRIORITY	HEADING	PROJECT	SOURCE	TOTAL MEASURE	ALLOCATED FUNDS (EUR) TOTAL	EU	PUBLIC FUNDS	PRIVATE SECTOR	UNALLOCATED FUNDS (EUR) TOTAL	EU	PUBLIC FUNDS	PUBLIC SECTOR
Priority 1	**Strategic Investments and strengthening Competitiveness**											
1.1	Improving the Environment Situation	Installation of Low NOx burners at the Marsa Power Station to comply with EU emission limits	ERDF		738,000	538,740	199,260					
		Acquisition of Air Moni+C31toring to comply with Acquis requirements	ERDF		500,000	375,000	125,000					
		Aerial emissions Control for Maghtab, Qortin and Wied Fulija Landfills	ERDF		8,400,000	6,132,000	2,268,000					
		Establishing Civic Amenity and bring in sites, a separable household waste collection and an integrated communications strategy	ERDF		4,600,000	3,358,000	1,242,000					
		Drinking Water Quality Project (DWQP)	ERDF		5,293,920	3,864,562	1,429,358					
		Malta South Sewage Transmission Infrastructure	ERDF		7,710,000	5,628,300	2,081,700					
		Implementing Natura 2000 of Filfla and its surrounding area	ERDF		200,000	150,000	50,000					
		Wied il-Mielah Valley Restoration and Management of Storm Water	ERDF		199,760	145,830	53,930					
	TOTAL MEASURE 1.1		***TOTAL***	***28,550,000***	***27,641,680***	***20,192,432***	***7,449,248***		***908,320***	***663,074***	***245,246***	
1.2	Infrastructure											
1.2.1 - Transport Infrastructure		Regional Road Bridge	ERDF		5,084,746	3,813,560	1,271,186					
		Reconstruction and Upgrading of Hal Far Road Phase III	ERDF		3,983,000	2,987,250	995,750					
		Implementation of a Vessel Traffic Monitoring System	ERDF		1,100,000	825,000	275,000					
		Imlementation of a Security Digital Infrastructure Monitoring System	ERDF		700,000	525,000	175,000					
1.2.2 - Education and Social Infrastructure		Construction of Extension to ETC's Skills Development Centre	ERDF		255,000	191,250	63,750					
		MCAST Child Care Centre and Community Services Provision	ERDF		152,174	114,131	38,043					
		Construction of Additional Floors, Refurbishing and Equipping of Existing Building	ERDF		1,523,478	1,142,609	380,869					
		MCAST Library and Resource Centre at Main College Campus	ERDF		217,391	163,043	54,348					
		Provision of Equipment for Modern and Relevant Vehicle Training Programmes	ERDF		173,913	130,435	43,478					
1.2.3 - Service Infrastructure for Industry		Upgrading and Improvement of Industrial Estates	ERDF		3,500,000	2,625,000	875,000					
	TOTAL MEASURE 1.2		***TOTAL***	***18,500,000***	***16,689,702***	***12,517,278***	***4,172,424***		***1,810,298***	***1,357,723***	***452,575***	
1.3	Support to enterprises	Enhancing Competitiveness of SMEs and Micro-Enterprises	ERDF		2,857,142	1,000,500	713,785	1,142,857				
		Grant Scheme for Tourism Enterprises	ERDF		2,500,000	874,500	625,500	1,000,000				
	TOTAL MEASURE 1.3		***TOTAL***	***5,357,142***	***5,357,142***	***1,875,000***	***1,339,285***	***2,142,857***	***0***	***0***	***0***	
1.4	Support to the Tourism Sector	Hagar Qim and Mnajdra Temples Construction and Interpretation Project	ERDF		3,500,000	2,205,000	1,295,000					
		Tourism Product Improvement Project	ERDF		1,000,000	750,000	250,000					
	TOTAL MEASURE 1.4		***TOTAL***	***4,500,000***	***4,500,000***	***2,955,000***	***1,545,000***		***0***	***0***	***0***	

<u>Priority 2</u> **<u>Developing people</u>**

2.1 Employability and Adaptability	Preservation of Traditional Maltese Crafts	ESF		242,020	181,515	60,505			
	Retraining and Reskilling of Workers for Engineering Industry	ESF		291,940	218,955	72,985			
	Retraining and Reskilling of Workers for Electronics Industry	ESF		194,380	145,785	48,595			
	Retraining and Reskilling of Workers for the Building and Construction Industry	ESF		193,480	145,110	48,370			
	Foundation Training for Adults with no formal qualifications	ESF		192,915	144,686	48,229			
	Training and Employment Exposure Scheme	ESF		4,884,127	3,663,095	1,221,032			
	Training in Traditional Boat Building	ESF		150,000	112,500	37,500			
	Enforcing the Knowledge Based Society	ESF		2,000	1,500	500			
TOTAL MEASURE 2.1		***TOTAL***	***6,360,000***	***6,150,862***	***4,613,146***	***1,537,716***	***212,138***	***159,103***	***53,035***
2.2 Gender Equality	To Improve the Representation of Women at Managerial Levels at the Main Public Hospital in Malta	ESF		85,135	63,851	21,284			
	Studies related to measures aimed at improving Gender Equality	ESF		214,980	161,235	53,745			
	Increasing Female Participation through Childcare Services at the Work Place	ESF		1,000,000	750,000	250,000			
	Technology Skills for Women Returning to the workforce	ESF		294,380	220,785	73,595			
TOTAL MEASURE 2.2		***TOTAL***	***1,640,000***	***1,594,495***	***1,195,871***	***398,624***	***45,505***	***34,128***	***11,377***
2.3 Life Long Learning and Social Inclusion	Research and Mobility Action Plan for developing in-house research capacity	ESF		259,860	194,895	64,965			
	Information and Communications Technology Training Programme	ESF		122,989	92,242	30,747			
	Pedagogical Training for Non-Formal Educators	ESF		227,137	170,352	56,785			
	Initiating and Managing Community Based Life-Long Learning Centre	ESF		239,779	179,834	59,945			
	Tourism and Support Services Training Programme	ESF		328,000	246,000	82,000			
	Improve retention of Specialist Staff by developing structured specialisation and post-qualification training programmes locally, in collaboration with professional associations and Non-Government Organisations	ESF		212,631	159,473	53,158			
	Enhancing the Competitiveness of SMEs and Micro Enterprises through Life Long Learning	ESF		300,000	225,000	75,000			
	Literacy Programme for those seeking employment	ESF		197,941	148,455	49,486			
	Supported Employment Scheme for Disabled Persons	ESF		793,653	595,233	198,420			
	Training and Support for Labour Market Integration of Socially Excluded Persons	ESF		180,400	135,300	45,100			
	Households Waste Separa+C95tion at Source - Training Job Seekers to Assist in the Implementation of Waste Separation at Source	ESF		200,000	150,000	50,000			
	EdUkate: Education/Training/Information Centre for Disadvantaged Women	ESF		278,878	209,159	69,719			
	Training of Inclusion Co-ordinators	ESF		118,179	88,634	29,545			
TOTAL MEASURE 2.3		***TOTAL***	***3,650,000***	***3,459,447***	***2,594,577***	***864,870***	***190,553***	***142,914***	***47,639***

Priority 3	**Rural Development and Fisheries**										
3.1	Investment in Agricultural Holdings	EAGGF		7,392,858	2,587,500	1,108,929	3,696,429	*0*	*0*	*0*	
3.2	Improving the Processing and Marketing of Agricultural Products	EAGGF		4,607,143	1,612,500	691,071	2,303,572	*0*	*0*	*0*	
3.3	Fleet Renewal - Aid Scheme for Fishing Enterprises	FIFG		712,500	249,375	35,625	427,500	4,590,833	2,588,125	1,339,285	2,142,857
TOTAL PRIORITY 3		*TOTAL*	*17,303,444*	*12,712,501*	*4,449,375*	*1,835,625*	*6,427,501*	*4,590,833*	*2,588,125*	*1,339,285*	*2,142,857*
Priority 4	**Regional Distinctiveness (Gozo Special Needs)**										
4.1 Basic Infrastructure and Development of the Tourism Sector	Extension of Centre for Art and Crafts and Setting Up of Crafts Development Centre	ERDF		662,783	497,087	165,696					
	Gozo Museum of Archaeology Display Project	ERDF		100,000	75,000	25,000					
	The Upgrading of the TINA Road Network in Gozo	ERDF		4,051,793	3,038,845	1,012,948					
	Creation of Artificial Dive Sites	ERDF		211,011	158,258	52,753					
TOTAL MEASURE 4.1		*TOTAL*	*8,140,000*	*5,025,587*	*3,769,190*	*1,256,397*		*3,114,413*	*2,335,810*	*778,603*	
4.2 Human Resources	ETC Courses and Schemes	ESF		260,071	195,053	65,018					
	Crafts Courses for Sustainable Careers in Gozo	ESF		137,205	102,904	34,301					
	University Gozo Centre - Courses	ESF		93,523	70,142	23,381					
	Gozo Educational and Training Foundation (GET)	ESF		17,410	13,057	4,353					
TOTAL MEASURE 4.2		*TOTAL*	*510,000*	*508,209*	*381,156*	*127,053*		*1,791*	*1,343*	*448*	
Priority 5	**Technical Assistance**										
5.1 Technical Assistance	General Technical Assistance and Administration Co-Operation	ERDF		1,413,519	1,060,140	353,379					
TOTAL MEASURE 5.1		*TOTAL*	*1,413,519*	*1,413,519*	*1,060,140*	*353,379*		0	0	0	
5.2 Technical Assistance	ESF Technical Assistance	ESF		450,000	337,500	112,500					
TOTAL MEASURE 5.2		*TOTAL*	*450,000*	*450,000*	*337,500*	*112,500*		0	0	0	
		GRAND TOTAL	**96,374,105**	**85,503,144**	**55,940,665**	**20,992,121**	**8,570,358**	***10,210,428***	***7,282,220***	***785,351***	***2,142,857***
		TOTAL EU FUNDS			*55,940,665*				*7,282,220* = *63.2m*		

Tabella Nru. 6

EU COHESION FUNDS 2004 - 2006

			FUNDS (EUR)		
HEADING	***SELECTED PROJECTS***	***SOURCE***	***TOTAL***	***EU***	***LOCAL***
Environment Section	Upgrading of the Waste Treatment Plant and Material Recovery Facility	CF	16,747,500	13,398,000	3,349,500
Transport Section	Restoration and Upgrading of Sections of the TEN-T	CF	8,474,000	7,203,750	1,270,250
	TOTAL SELECTED PROJECTS	***TOTAL***	***25,221,500***	***20,601,750***	***4,619,750***

Fondi ta' Transizzjoni

Sors ieħor ta' finanzjament għall-Malta mill-Unjoni Ewropea se jkunu l-Fondi ta' Transizzjoni. Sal-2006, il-flus allokati lil Malta minn dawn il-fondi se jammontaw għal Lm9 miljuni. Il-programm imniedi din is-sena diġà tlesta u se jkun jiswa' madwar Lm6 miljuni li minnhom ftit anqas minn Lm5 miljuni se jiġu taħt l-imsemmija fondi ta' transizzjoni: il-kumplament joħorġu l-gvern malti.

L-oqsma li fihom se jitwettqu numru ta' proġetti jinkludu:

- is-suq intern;
- il-politika tat-trasport u l-immaniġġjar amministrattiv;
- ġustizzja w affarijiet interni;
- politika soċjali u mpjiegi;
- agrikultura;
- l-ambjent; u
- t-tisħiħ tal-kapaċitajiet amministrattivi.

Id-dettalji kollha jinsabu f'Tabella Numru 7 hawn mehmuża.

Fondi ta' Qabel id-Dħul

Hawn ukoll, il-Kummissjoni Ewropea tat lil kull wieħed mill-għaxar pajjiżi li kienu kandidati għad-dħul fl-1 ta' Mejju 2004, l-opportunità li ma jitlifx mill-flus allokati lilu qabel dik id-data bħala *pre-accession* funds u li għad ma kinux utilizzat jew kienu marbuta ma' proġetti li kienu għadhom qed jitwettqu sa dak in-nhar.

Tabella Nru. 7

EU TRANSITION FACILITY FUNDS YEAR 2004

HEADING	SELECTED PROJECTS	SOURCE	TOTAL	EU	LOCAL
			FUNDS (EUR)		
Trade - Internal Market	Institution building of the Malta Standards Authority	TF	368,000	368,000	0
	Additional support for the Market Surveillance System	TF	749,000	639,000	110,000
	Upgrading the National Blood Transfusion Service	TF	595,000	353,000	242,000
	Capacity Building of the Department of Public Health	TF	1,300,000	1,075,000	225,000
	Intellectual Property Awareness	TF	180,700	148,000	32,700
		TOTAL	***3,192,700***	***2,583,000***	***609,700***
Transport Policy and Administrative Management	Capacity Building at the Malta Maritime Authority	TF	1,053,400	985,000	68,400
		TOTAL	***1,053,400***	***985,000***	***68,400***
Justice and Home Affairs	Strengthening Malta's capacity in the issuance of visas	TF	375,000	304,000	71,000
	Development of Border Management Control	TF	156,000	143,500	12,500
	Enhancement of the Asylum System	TF	94,500	94,500	0
	Capacity Building in the Justice Sector	TF	276,000	241,000	35,000
	Radio Network Infrastructure for 112 Call-Related Emergency Service Providers	TF	200,000	200,000	0
		TOTAL	***1,101,500***	***983,000***	***118,500***
Social Policies and Employment	Institutional Building of the Occupational Health and Safety Authority	TF	391,000	332,000	59,000
	Capacity strengthening of the Department of Social Security	TF	230,200	218,000	12,200
		TOTAL	***621,200***	***550,000***	***71,200***
Agriculture	Capacity Building in the Food and Veterinary Regulation Division	TF	1,002,000	1,002,000	0
		TOTAL	***1,002,000***	***1,002,000***	***0***
Environment	Capacity Building to introduce the Polluter Pays Principle	TF	200,000	200,000	0
	Capacity to implement the Air Quality Framework Directive	TF	256,500	208,000	48,500
	Implimentation of the Nature Protection Acquis	TF	400,000	400,000	0
	Implimentation systems for the Producer Responsibility Directives	TF	400,000	400,000	0
		TOTAL	***1,256,500***	***1,208,000***	***48,500***
Administrative Capacity	Technical Assistance	TF	2,630,000	2,630,000	0
	Strengthening of the VAT Department and the Tax Compliance Unit	TF	400,000	400,000	0
	Measures to assist the Customs Department	TF	90,000	90,000	0
	Capacity Building for Malta Enterprise	TF	400,000	400,000	0
	Capacity Building programme in Information Security	TF	695,000	646,500	48,500
	Strengthening capacity in the field of interpretation	TF	148,000	111,000	37,000
	Strengthening capacity in the field of translation	TF	215,250	211,500	3,750
		TOTAL	***4,578,250***	***4,489,000***	***89,250***

Għalhekk, Malta se tkompli tibbenefika minn ammont globali ta' ftit anqas minn Lm 7 miljuni matul din is-sena u matul is-sentejn li ġejjin fuq proġetti jew programmi li għadhom sejrin.

Fost dawn il-programmi insibu:

- għajnuna teknika għat-tisħiħ tal-kapaċitajiet amministrattivi u istituzzjonali fl-oqsma tat-tassazzjoni, politika reġjonali, il-ħarsien tas-saħħa u sigurtà fuq ix-xogħol, l-immaniġġjar tal-kosta, *standards*, l-ambjent, agrikultura u sajd, sigurtà fuq il-baħar, u r-regolamentazzjoni tal-mediċini;
- il-proġett tat-tisfija tad-drenaġġ f'Għawdex;
- studji dwar il-fattibilità u l-impatt ambjentali ta' proġetti infrastrutturali tat-trasport.

Dettalji oħra jidhru fit-Tabella Nru. 8 hawn mehmuża.

Ħidma biex Nattiraw Aktar Fondi Għas-Snin 2007-2013

Bħalissa għaddejjin diskussjonijiet tekniċi fid-diversi livelli tal-Kummissjoni tal-Unjoni Ewropea dwar il-proposti tagħha fuq il-Perspettiva Finanzjarja l-ġdida għas-snin 2007-2013. L-għan ta' dawn id-diskussjonijiet hu biex isir għarbiel tajjeb minn diversi aspetti tal-perspettiva proposta u biex kull wieħed mill-pajjiżi membri, barra milli jaraha minn angolu globali, jiżgurha li l-finanzjament propost ikun jirrifletti l-ħtiġijiet marbuta mat-twettiq tad-diversi inizzjattivi li hemm bżonn jittieħdu għar-realiżżazzjoni tal-objettivi politiċi, ekonomiċi u soċjali tal-Unjoni Ewropea.

Tabella Nru. 8

PRE-ACCESSION FUNDS

YEAR OF COMMITMENT	2004 *EURO*	2005 *EURO*	2006 *EURO*	TOTAL *EURO*
2000	141,870	-	-	**141,870**
2001	2,005,934	-	-	**2,005,934**
2002	2,000,000	1,000,000	-	**3,000,000**
2003**(A)**	-	2,500,000	8,059,000	**10,559,000**
TOTAL	***4,147,804***	***3,500,000***	***8,059,000***	***15,706,804***

(A) *Euro 2.441 million were paid in advance in 2003*

Dawn il-prijoritajiet huma miġbura taħt 5 oqsma ewlenin li huma:

1. It-tkabbir sostenibbli
    a. Kompetittività għat-tkabbir u mpjiegi
    b. Keożjoni għat-tkabbir u mpjiegi
2. Il-Ħarsien u l-immaniġġjar tar-risorsi naturali
3. Ċittadinanza, ħelsien, sigurtà u ġustizzja
4. L-Unjoni Ewropea bħala sieħeb globali
5. Nefqa Amministrattiva.

Kif għidt, dawn id-diskussjonijiet għadhom bikrin, iżda fihom tqajmu diversi punti mill-pajjiżi ndividwali li jindirizzaw ix-xena globali u l-interessi nazzjonali – fosthom Malta. Iżda s'issa dawn il-punti għadhom fuq bażi ta' prinċipji, jiġifieri ma bdew l-ebda diskussjoni dwar allokazzjoni ta' fondi mal-ħtiġijiet nazzjonali ta' kull pajjiż membru biex dan jew isaħħaħ jew jersaq aktar qrib lejn il-konverġenza ekonomika u soċjali tal-Unjoni. Tajjeb wieħed jgħid, iżda li pajjiżna, se jibqa' benefattur nett matul il-perjodu kollu msemmi, jiġifieri bejn l-2007 u l-2013. Dan ifisser li Malta se tkompli ddaħħal fondi mill-Unjoni Ewropea aktar milli toħroġ fi ħlas lejn il-*budget* tal-Unjoni.

Il-Kontribuzzjoni ta' Malta lejn l-Unjoni Ewropea

Il-kontribuzzjonijiet li l-25 pajjiż membru tal-Unjoni jagħmlu lill-Kummissjoni Ewropea jikkostitwixxi l-uniku dħul għaliha.

Hemm 4 sorsi ta' kontribuzzjonijiet, jiġifieri, id-dħul mid-dazju fuq importazzjoni minn pajjiżi li m'humiex membri u li minnu nżommu 25% biex naqtgħu l-ispejjeż amministrattivi u l-kumplament ngħadduh lill-Unjoni Ewropea; is-sorsi bbażati fuq id-dħul mit-taxxa tal-VAT u fuq il-Prodott Gross Nazzjonali: dawn huma żewġ sorsi li l-ħdim tal-ammont

kontributorju taħthom hu kumpless ħafna; u l-kontribuzzjoni għall-*UK Rebate*, li hi kontroversjali ħafna u li bħalissa għaddejjin taħditiet dwarha biex din issir waħda ekwa u ġusta għal kulħadd. Fl-aħħar hemm kontribuzzjoni għal riservi li huwa tlieta, jiġifieri, ir-riserva monetarja, ir-riserva għal garanzija fuq self, u r-riserva għal għajnuna ta' emerġenza. Il-kontribuzzjoni għal dawn ir-riservi jsiru wkoll fuq il-bażi tal-Prodott Gross Nazzjonali.

Il-kontribuzzjoni globali ta' Malta fi prezzijiet kurrenti għall-perjodu 2004-2006 se tilħaq madwar Lm59 miljun. F'Tabella Nru. 9, hawn mehmuża, qed tingħata indikazzjoni tal-fondi li Malta ser ikollha għad-dispożizzjoni tagħha minn u li trid tgħaddi lil Unjoni Ewropea.

Fondi taħt il-Ħames Protokoll Finanzjarju Taljan

Sors ieħor ta' fondi barranin huwa dak maqbul mal-gvern Taljan taħt il-5 Protokoll Finanzjarju ma' l-Italja fl-aħħar tas-sena 2003 u li issa ġie mġedded sas-sena 2007. Taħt dan il-ftehim Malta se tibbenefika minn għotja globali ta' madwar Lm30 miljun marbuta ma' twettiq ta' numru ta' proġetti li ġew maqbula mal-gvern Taljan.

Flimkien ma' dawn il-flejjes, il-gvern Malti se joħroġ madwar Lm2 miljun oħra bħala ko-finanzjament.

Dawn l-ammonti globali ta' madwar Lm32 miljun huma mifruxa fuq tliet snin.

Fost l-akbar proġetti li qed ikunu finanzjati taħt dan il-protokoll hemm program ta' modernizżar tat-toroq li qed jiġi mplimentat mill-Ministeru għall-Iżvilupp Urban u Toroq u l-Awtorità Maltija tat-Trasport b'ammont totali ta' Lm13 miljun.

Tabella Nru. 9

MALTA/EU NET BALANCES
(COMMITMENT APPROPRIATIONS)

(millions)

	2004		2005		2006		2004-2006	
	EURO	*LM*	*EURO*	*LM*	*EURO*	*LM*	*EURO*	*LM*
RECEIPTS								
Agriculture	8.10	3.50	9.00	3.89	9.80	4.23	26.90	11.61
Structural Funds*	14.80	6.39	21.10	9.11	27.30	11.79	63.20	27.28
Cohesion Funds**	6.96	3.00	5.84	2.52	7.80	3.37	20.60	8.89
Transition Funds	11.80	5.09	6.30	2.72	3.10	1.34	21.20	9.15
Pre-Accession Aid***	4.15	1.79	3.50	1.51	8.06	3.48	15.71	6.78
Total Receipts	***45.81***	***19.78***	***45.74***	***19.75***	***56.06***	***24.20***	***147.61***	***63.72***
PAYMENTS*								
TOR	6.70	2.89	10.04	4.34	10.04	4.34	26.78	11.56
VAT	4.38	1.89	6.58	2.84	6.58	2.84	17.54	7.57
GNI	20.21	8.72	30.31	13.09	30.31	13.09	80.84	34.90
UK Rebate	2.82	1.22	4.23	1.83	4.23	1.83	11.28	4.87
Reserves	0.07	0.03	0.10	0.04	0.10	0.04	0.26	0.11
Total Payments	***34.17***	***14.75***	***51.26***	***22.13***	***51.26***	***22.13***	***136.70***	***59.01***
Budgetary Compensation*	41.85	18.07	73.00	31.51	71.71	30.96	186.56	80.54
Lump Sum*	13.51	5.83	30.21	13.04	30.95	13.36	74.67	32.24
Total	***55.36***	***23.90***	***103.21***	***44.56***	***102.66***	***44.32***	***261.23***	***112.77***
Net Balance	***67.00***	***28.92***	***97.69***	***42.17***	***107.46***	***46.39***	***272.14***	***117.48***

** current prices*
*** 2004 prices subject to an annual euro deflator*
**** including disbursements/reimbursements of funds committed prior to 2004*

Rate of Exchange = 0.4317

Proġett ieħor kbir b'allokazzjoni globali ta' madwar Lm7 miljuni hu dak tat-tisħiħ tas-sorveljanza marittima li permezz tiegħu l-Forzi Armati ta' Malta se jkunu mgħammra b'*patrol boat* moderna b'*helicopter flight deck* fuqha. Ma' din il-*patrol boat* se jinxtraw *spare parts* u se jingħata wkoll taħriġ lill-membri tal-ekwipaġġ li se jħaddimha.

Fuq il-bini ta' inċineratur għall-biċċeriji f'Malta u f'Għawdex ġew allokati madwar Lm5 miljuni taħt dan il-protokoll finanzjarju. Dan il-proġett hu marbut mal-obbligi ta' Malta taħt l-*Acquis Communitaire* tal-Unjoni Ewropea biex jinħaraq il-materjal kollu li hu ta' xi riskju. It-titjib fl-inċineratur f'Għawdex jinsab lest kif ukoll inxtara inċineratur *mobile* għall-biċċerija f'Malta. Għaddejjin xogħolijiet oħra fuq it-tqegħid ta' inċineratur ieħor fiss fl-istess biċċerija.

Madwar Lm4 miljun oħra se jintefqu fuq il-bini u l-impjant għat-tisfija tad-drenaġġ fil-lokal magħruf bħala ċ-Ċumnija fin-naħa ta' fuq ta' Malta. Il-kuntratt għal dan il-proġett mistenni jkun iffirmat fi żmien qasir.

Fost il-proġetti l-oħra li se jkunu finanzjati taħt dan il-Protokoll Finanzjarju nsibu x-xiri ta' għamara kif ukoll id-disinjar, il-proviżjoni u l-installazzjoni ta' sistema ta' ħażna u ta' loġistika fl-isptar il-ġdid Mater Dei, xiri ta' tagħmir u għajnuna teknika għall-faċilitajiet ta' *grading* u *cold storage* fil-Pitkalija, it-tiswijiet u restawr tal-orgni tas-16 il-seklu u r-restawr tal-Kappella tal-Lingwa Taljana fil-Kon-Katidral ta' San Ġwann, u t-twaqqif ta' Siġġu fl-Università ta' Malta għall-Istudji Mediterranji u dawk Ewropew.

Dan il-Protokoll mistenni jkun l-aħħar wieħed f'sensiela ta' għajnuna finanzjarja li l-gvern Taljan għoġbu jgħaddi lil Malta matul dawn l-aħħar snin.

Id-Dejn Pubbliku u Żviluppi Oħra

Minbarra li diġà kien jeżisti dejn sostanzjali minn snin oħra li ġie mġedded, il-ħtiġijiet dejjem jikbru għal self sabiex l-amministrazzjoni tiffinanzja defiċit ta' kull sena fil-*budget* nazzjonali tul dawn l-aħħar snin komplew żiedu l-impatt fuq il-livell tad-dejn pubbliku. Id-defiċit fil-*budget* tal-gvern seħħew biex isostnu programmi ta' żvilupp kontinwu tul dawn l-aħħar snin fl-oqsma kollha tal-ekonomija, fosthom ħtiġijiet soċjali bħalma huma l-benefiċċji soċjali, is-saħħa u l-edukazzjoni. Stajna m'għamilna xejn minn dan kollu u ma konna nżidu xejn id-dejn pubbliku!

Ħadd, iżda, ma jista' jlumna li qed ngħabbu l-ġenerazzjonijiet li ġejjin b'dejn inutli. Apparti l-fatt li l-gvern kommess aktar minn qatt qabel li jrażżan id-defiċit fil-finanzi pubbliċi u allura l-ħtieġa għas-self, jibqa' l-fatt li dak kollu li bnejna s'issa u li qed inkomplu nibnu b'investiment qawwi u b'sagrifiċċju kbir qed nagħmluh mhux biss biex intejbu l-kwalità tal-ħajja llum iżda wkoll biex inħallu lil ta' warajna wirt b'saħħtu li jkunu jistgħu igawduh huma wkoll f'pajjiż żviluppat b'sistemi soċjali sani u sostenibbli u kwalità ta' ħajja dejjem aħjar. Għalhekk, ma jkunx ħazin li l-ġenerazzjonijiet li ġejjin jerfgħu huma wkoll ir-responsabiltajiet tagħhom marbuta mal-ġid li minnu jkunu jgawdu.

Fis-sena finanzjarja kurrenti l-livell tad-dejn tal-gvern estiż jew gvern ġenerali mistenni jkun ta' Lm1.4 biljun jew 73.2% tal-Prodott Gross Domestiku. Dan jinkludi Lm1.3 biljun dejn tal-fond konsolidat u madwar Lm100 miljun ieħor ta' entitajiet pubbliċi li jagħmlu parti ntegrali mill-gvern estiż, fosthom id-dejn tat-tarznari li l-gvern assuma s-sena l-oħra.

L-ispiża tal-ħlas ta' imgħaxijiet u ta' kontribuzzjonijiet għal *sinking funds* għal din is-sena mistennija tkun ta' madwar Lm83 miljun li minnhom

madwar Lm73 miljun li jmorru fuq dejn lokali u l-kumplament fuq dejn barrani.

Is-sena d-dieħla d-dejn pubbliku mistenni jitla' b'Lm115-il miljun ieħor li jirrappreżentaw il-ħtieġa għas-self tal-gvern biex jagħmel tajjeb għad-defiċit kumulattiv tiegħu. Minn dan l-ammont, Lm15-il miljun se jkunu ġejjin mill-Council of Europe Development Bank biex taħt faċilitajiet ta' kreditu eżistenti biex jiffinanzjaw infiq fuq ix-xogħlijiet fl-isptar Mater Dei.

B'hekk, is-sena d-dieħla d-dejn pubbliku mistenni jkun 72% tal-Prodott Gross Domestiku.

Tajjeb wieħed jgħid li, minn bilanċ ta' dejn pubbliku ta' Lm1.4 biljun, madwar Lm71 miljun, jew 5% huwa dejn barra mill-pajjiż. Dan ifisser li l-kumplament tad-dejn pubbliku, jiġifieri 95% l-oħra baqa' fl-ekonomija lokali u l-imgħaxijiet, wara l-ħlas tat-taxxa lokalment, imorru lura fil-bwiet ta' investituri lokali biex dawn jerġgħu jonfquhom fl-ekonomija lokali. Filwaqt li ebda mod ma rrid innaqqas mid-dimensjoni tal-problema, ngħid li l-impatt fuq l-ekonomija tagħna allura jieħu xejra oħra.

Rigward is-sostennibilità tad-dejn pubbliku il-gvern tiegħi għandu quddiemu żewġ għażliet, jiġifieri, jew dik li jnaqqas in-nefqa pubblika mingħajr ma jikkomprometti l-iżvilupp jew inaqqar mis-servizzi soċjali jew inaqqas l-impjiegi u d-dħul tal-familji, jew dik li joħloq aktar *cost-effectiveness* fis-settur pubbliku billi jtejjeb il-produttività u hekk jintlaħqu l-għanijiet ekonomiċi tagħna bl-anqas spejjeż possibli u bl-akbar kompetittività. Il-gvern għażel taħlita mit-tnejn u dan qed jagħmlu permezz tar-riformi soċjali u oħrajn strutturali fis-settur pubbliku li għadni kif semmejt aktar qabel.

B'dan il-mod, il-gvern impenjat li jnaqqas il-bilanċ fid-dejn pubbliku, bħala persentaġġ tal-Prodott Gross Domestiku, minn 73.2% din is-sena għal 70.4% fl-2007. Dan jirrifletti wkoll parzjalment il-fatt li l-Prodott Gross Domestiku mistenni jikber sa dak in-nhar b'rata aktar mgħaġġla mid-dejn pubbliku.

Dejn Ieħor Garantit mill-Gvern

Daqs kemm il-gvern tiegħi hu mpenjat li jnaqqas il-persentaġġ tad-defiċit mal-Prodott Gross Domestiku hekk ukoll hu għal kollox kontra li jaddotta xi politika libera li tipprovdi garanziji lill-entitajiet pubbliċi biex dawn ikollhom faċilitajiet ta' kreditu bankarju. Dan jixhdu l-fatt li l-garanziji tal-gvern għal entitajiet pubbliċi matul dawn l-aħħar ħames snin niżlu minn Lm456 miljun fl-1999 għal Lm343 miljun sa Settembru li għadda li minnhom mhux anqas minn Lm106 miljun huma marbuta ma' self tal-Korporazzjoni Maltija tal-Port Ħieles, li sar biex jiffinanzja l-bini tat-terminal numru 2 fil-Port Ħieles u li l-Korporazzjoni se tkun f'qagħda aħjar li tħallas lura mid-dħul tal-privatizzazzjoni tal-*Malta Freeport Terminals Ltd.*, Lm77.7 miljun oħra huma marbuta ma' self tal-Korporazzjoni Enemalta li sar għal bini tal-power station il-ġdid f'Delimara filwaqt Lm40 miljun oħra huma marbuta ma' self ta' dik li qabel kienet il-*Malta Drydocks Corporation*. It-33% l-oħra tal-garanziji tal-gvern huma mifruxa fuq entitajiet pubbliċi oħra fosthom il-Korporazzjoni għas-Servizzi tal-Ilma li għandha garanzija ta' mhux anqas minn Lm26 miljun marbuta ma' self għall-installazzjonijiet tat-tisfija tal-ilma għax-xorb.

L-Investiment u l-Politika ta' Konsolidament Fiskali

Is-sehem tal-investiment pubbliku fl-ekonomija tagħna bħala persentaġġ tal-Prodott Gross Domestiku żdied tul l-aħħar snin. Din ix-xejra ma taqbilx mal-esperjenzi ta' pajjiżi oħra ndustrijalizzati fosthom numru kbir ta' pajjiżi membri fl-Unjoni Ewropea.

It-tnaqqis fl-investiment pubbliku bħala sehem mill-Prodott Gross Domestiku hu normalment attribwit għal diversi fatturi, l-aktar għall-livell tal-iżvilupp ekonomiku u soċjali tal-pajjiż u l-proċess li bih is-settur privat ikun involut f'xogħolijiet pubbliċi sew permezz ta' privatizzazzjoni kif ukoll fl-isforzi tal-gvern biex isaħħaħ il-finanzi pubbliċi.

Fil-każ ta' Malta, l-investiment pubbliku m'huwiex jonqos għaliex il-proċess ta' żvilupp ekonomiku u strutturali għadu għaddej bil-gvern jalloka ammonti kbar ta' risorsi f'xiri ta' oġġetti u servizzi.

Filwaqt li għandhom impatt dirett fuq il-ġid komuni, xi wħud minn dawn l-investimenti m'humiex ekonomikament vijabbli biex is-settur privat jidħol għalihom. Per eżempju, każ tipiku hu dak ta' ċerti nvestimenti marbuta ma' titjib fl-ambjent. Iżda, l-esperjenza ta' ħafna mill-pajjiżi Ewropew turi li kemm it-twettiq kif ukoll it-tħaddim ta' proġetti nfrastrutturali ewlenin qed isiru bi sħab bejn il-gvern u l-privat.

Fuq dan it-tip ta' nvestiment u operat se nitkellem aktar 'l quddiem. Iżda, tajjeb ngħid li nvestimenti bi sħab mal-privat għandhom inaqqsu l-ħtieġa tas-self għall-gvern għaliex f'dawn il-każi l-infiq kapitali ma jsirx minn fondi pubbliċi. Barra dan, għandhom jiżdiedu l-opportunitajiet ta' nvestiment għall-privat bil-possibilità li jinġieb ukoll investiment minn barra għal proġetti ta' ċertu kobor. Ma' dan, tajjeb inżid ngħid li proġetti pubbliċi li jkunu mwettqa b'dan il-mod mhux se jimbuttaw 'il barra l-investiment privat minħabba l-pressjoni fuq ir-rati tal-imgħax. Għal

kuntrarju, kemm il-darba ċerti proġetti pubbliċi jsiru bil-parteċipazzjoni tas-settur privat ikollhom effett posittiv billi jżidu l-produttività u l-opportunitajiet ta' nvestiment.

Għaldaqstant, tnaqqis fl-investiment pubbliku b'riżultat ta' parteċipazzjoni akbar tal-privat u b'riżultat ta' aktar privatizzazzjoni għandu jwassal biex jgħin fl-isforzi tal-gvern lejn il-konsolidament fiskali bla ma jħalli mpatt negattiv fuq l-ekonomija.

Mhux biss, iżda fejn ikun qed iseħħ konsolidament fiskali jkun hemm ukoll tkabbir ekonomiku. Dan esperjenzawh diversi pajjiżi membri fl-Unjoni Ewropea fejn il-konsolidament fiskali li rnexxielhom iwettqu wassal għall-espansjoni fl-ekonomija tagħhom. Studji juru li matul perjodi, anki fuq medda qasira ta' tliet snin, li fihom gvernijiet wettqu politika ta' finanzjament sar permezz ta' razzjonalizzazzjoni fiskali, kibru sew il-konsum kemm l-investimenti privati. Dan għaliex sew il-konsumaturi kif ukoll l-investituri jħarsu 'l quddiem u jżidu l-aspettattivi tagħhom meta jaraw l-ekonomija tistgħana. F'dan ir-rigward, konsolidament fiskali jnaqqas, kif għidt, il-ħtieġa tal-gvern għas-self u l-possibilità li t-tassazzjoni ma' tiżdiedx.

Il-konsolidament fiskali, għalhekk, flimkien ma' stabilità politika u finanzjarja għandhom iżidu l-kredibilità u l-fiduċja fit-tmexxija tal-ekonomija u jikkontribwixxu għat-tkabbir tagħha. Barra dan, il-pajjiż jibqa' jżomm il-*credit rating* tiegħu jekk mhux ukoll itejbu. Dan hu fattur importanti għal Malta f'dan il-perjodu ta' bidla li ġabet magħha sħubija sħiħa fl-Unjoni Ewropea. Qabel id-dħul, il-*credit rating* tagħna kien jistrieħ fuq il-prospettivi tas-sħubija tagħna. Illum, il-*credit rating* tagħna jrid jintrabat mal-għaqal u l-ħidma tagħna biex nisfruttaw l-benefiċċji u r-responsabilitajiet ta' din is-sħubija.

Appendiċi 'Ċ'

Ristrutturar ta' Entitajiet Pubbliċi

Entitajiet u ntrapriżi pubbliċi kibru fid-daqs u fl-iskop matul dawn l-aħħar snin. L-operat tagħhom, iżda, sar jiddependi b'mod qawwi fuq realtajiet kummerċjali u hu magħruf sew li enti pubblika hi ħafna anqas kapaċi tirrispondi għar-realtajiet kummerċjali u finanzjarji milli waħda fis-settur privat.

Għalhekk, inħasset dejjem aktar il-ħtieġa għal riforma jew ristrutturar ta' uħud minn dawn l-intrapriżi. Il-programmi ta' riforma fis-settur pubbliku li qed iseħħu huma maħsuba biex, filwaqt li jtejbu kontinwament il-livell tas-servizzi tagħhom, ikomplu jkattru l-effiċjenza u l-produttività fl-operat tal-entitajiet sabiex kemm jista' jkun dawn ma jibqgħux jiddependu minn fondi pubbliċi iżda, minflok, jikkontribwixxu għat-tkabbir tal-kompetittività ta' pajjiżna mingħajr ma jitilfu l-obbligi soċjali li jġorru.

Kien wasal sew iż-żmien li jiġi ndirizzat it-telf strutturali ta' miljuni ta' liri fis-sena f'diversi ażjendi tal-gvern bħalma huma t-Tarzna, l-*Air Malta.*, il-Gozo Channel Co. Ltd.u l-*Public Broadcasting Services*. Minbarra t-trażżin ta' l-ispiża amministrattiva, ħolqa ewlenija f'dan l-eżerċizzju kien il-bżonn li r-riżorsi umani f'dawn l-entitajiet ikunu biss dawk meħtieġa għall-operat tagħhom.

Ovvjament, il-proċess ta' riformi m'huwiex wieħed faċli: jitlob determinazzjoni, konsistenza, ġudizzju sod, galbu u ħarsien fit-tul. Iżda, jitlob ukoll il-ħila u l-ħeġġa tat-tiġdid kontinwu li wieħed jistenna minn kull ażjenda li għandha rwol kompetittiv jew kruċjali għal pajjiżna.

It-Tarzna

It-Tarzna minn dejjem kienet entita' li ħadet sussidji kbar sena wara oħra. Madankollu, b'impenn qawwi l-gvern u l-*management* qabdu t-triq ta' riforma sensata mmirata li tpoġġi t-Tarzna fl-isfond tar-rejaltajiet tad-dinja globalizzata. Dan l-impenn diġa` beda juri r-riżultati. L-istimi finanzjarji għat-tarzna juru li, matul l-ewwel disa` xhur tas-sena, it-telf kien madwar Lm1 miljun anqas minn dak proġettat. Dan hu progress lejn il-miri tagħna li t-tarzna tasal lejn sostennibilità kummerċjali. Hemm sforzi qawwija mill-*management* biex jattira aktar xogħol u l-maġġoranza tal-ħaddiema jidhru li fehemu l-ħtieġa għall-bidla. Is-sena d-dieħla se tkun sena partikolarment diffiċli għaliex qed niffaċċjaw kompetizzjoni qawwija ħafna minn tarznari torok u kroati. Biex nirbħu din l-isfida rridu minn naħa nidħlu fi swieq ġodda u min-naħa l-oħra nifhmu lkoll li rridu nżidu l-produttivita` ħafna aktar milli żdiedet din is-sena.

Biex inkomplu nsaħħu l-potenzjal ta' din l-industrija, l-gvern qed jinvesti Lm1 miljun din is-sena għax-xiri ta' tagħmir li llum meħtieġ kontinwament u qed jinkera mit-tarzna.

Sadanittant, hemm interess qawwi minn diversi ntrapriżi li jixtiequ jinvestu fl-iżvilupp tas-sit fil-Marsa fejn qabel kien hemm il-*Malta Shipbuilding Co. Ltd.* Il-gvern waqqaf kummissjoni magħmula mill-i*stakeholders* kollha biex tagħmel rakkomandazzjonijiet dwar kif nistgħu nimxu 'l quddiem u qed jistenna li r-rapport ikun lest sa Frar tas-sena d-dieħla.

Gozo Channel Co. Ltd.

Hawn ukoll kellna riżultati nkoraġġanti meta t-telf ta' kważi Lm1 miljun fis-sena niżel għal Lm27,000 sa Settembru li għadda – riżultat li jinkludi kontribuzzjoni mill-gvern ta' Lm700,000 għas-sussidju tat-tariffi ridotti għall-Għawdxin. Fil-fatt, għas-sena d-dieħla l-gvern qed jikkalkola li s-sussidju se jlaħħaq is-somma ta' Lm 1,400,000.

Ta' min jinnota li, minkejja l-polemika li qamet meta ġew riveduti t-tariffi, il-ġarr tal-passiġġieri żdied meta mqabbel mas-sena preċedenti, b'50,000 passiġġier u 10,000 karozza. Ġie wkoll imdaħħal *Night Service* fix-xhur bejn Ottubru u Mejju biex tkun żgurata l-kontinwita` ta' servizz iżda l-patrunaġġ ma hu xejn inkoraġġanti. L-ispiża addizzjonali ta' dan is-servizz hija wkoll sussidjata mija fil-mija mill-Gvern.

Sadanitant, il-*Gozo Channel* għamlet ukoll riformi nterni biex tiżgura li tnaqqas l-ispejjeż tal-operat tagħha u b'dan il-mod tkun tista' tilħaq il-mira ta' vijabilita' kummerċjali sa l-aħħar tas-sena d-dieħla.

L-Air Malta Co. Ltd.

L-eżerċizzju ta' ristrutturar tal-*Air Malta Co. Ltd.*, li ngħata bidu għalih fis-sajf tas-sena l-oħra, kompla jitwettaq u jissaħħaħ matul din is-sena. Il-punti ewlenin ta' dan l-eżerċizzju huma:

- l-iżvilupp ta' pjan strateġiku abbinat ma' *business plan* bil-għan li l-kumpanija tasal biex, sal-2008, tagħmel qliegħ. Dan il-pjan jiżgura li l-kumpanija tiffoka fuq il-*core business* tagħha u li tiżvesti ruħha minn sussidjarji li għandha, fosthom l-ishma tagħha fi tlett lukandi;

- l-implimentazzjoni ta' eżerċizzju ta' ristrutturar sħiħ fil-*management* fejn qegħdin jiġu konsolidati r-responsabbiltajiet biex ikun hemm aktar responsabiliżżazzjoni fit-tmexxija tal-kumpannija;
- il-ftehim ta' pjan magħruf bħala *rescue plan* mifrux fuq tlett snin li għamilna ma' erba' *unions* li jirrappreżentaw l-impjegati tal-kumpanija u li ser inaqqas l-ispiża b'Lm1 miljun fis-sena;
- żieda ta' Lm30 miljun fil-kapital tal-kumpanija;
- l-implimentazzjoni ta' pjan ta' sistema ta' informatika li tinkludi l-aħħar sistemi fit-teknoloġiji tal-informazzjoni u komunikazzjoni fil-qasam tal-avjazzjoni u l-aħħar teknoloġija fl-avjazzjoni; u
- żvilupp tas-servizz ewlieni tal-kumpanija bl-ewwel attentati jitwettqu b'suċċess fit-titjiriet irħas lejn l-ajruport ta' Stansted f'Londra minn Marzu li għadda, il-*5th Freedom Operation* fuq ir-rotta Catania/Gatwick, u is-*7th Freedom Operation* bejn Manchester u Birmingham u destinazzjonijiet oħra.

Fl-ewwel xhur tal-implimentazzjoni tar-riformi jidher li l-miri prefissi bdew jintlaħqu iżda għadu ħafna kmieni biex wieħed jgħid li wasalna, l-aktar f'dawn iż-żminijiet fejn hemm inċertezza kbira dwar il-prezz taż-żejt.

Public Broadcasting Services

Il-PBS kienet titlef mal-kwart ta' miljun lira fis-sena minkejja li kienet tirċievi sussidju ta` madwar Lm2 miljuni fis-sena. Hu ċar li l-Gvern ma setax jibqa` joħroġ dawn il-flus biex jissussidja l-kumpanija u, għalhekk, kulħadd kien favur ir-riforma.

Wara li ntlaħaq qbil mal-GWU, ġew offruti lill-ħaddiema kemm *voluntary redundancy schemes* kif ukoll *re-deployment* biex b'hekk in-numru ta`

ħaddiema jonqos drastikament. Intlaħaq ukoll ftehim kollettiv ġdid li jagħti ħafna aktar flessibilita\`. B'hekk tqegħdu l-pedamenti biex ir-riforma tkun tista' tabilħaqq isseħħ. Bħal f'kull riforma oħra, fil-bidu tiltaqa' ma\` xkiel iżda jien fiduċjuż illi r-riżultati għandna nibdew narawhom matul is-sena d-dieħla.

Li nista\` ngħid hu li l-ewwel riżultati huma nkoraġġanti ħafna – l-ewwel riżultati finanzjarji juru li l-PBS għalqet din is-sena finanzjarja bi *trading profit* ta' madwar Lm200,000 meta sentejn ilu kienet tirreġistra *trading loss* ta' kwart ta' miljun lira: titjib ta' aktar minn nofs miljun lira fi ftit anqas minn sena. Din-is-sena, għall-ewwel darba, il-PBS se tkun qed taħdem mingħajr is-sussidju ta' Lm2 miljuni u, għalhekk, l-isfida quddiema hi kbira ħafna.

Il-Korporazzjoni Enemalta

Il-gvern għaddej bi programm ta' riforma sħiħa ntiż biex jirriforma mill-qiegħ din il-Korporazzjoni bil-għan li ssir waħda li tirrifletti l-bżonnijiet tal-klienti tagħha u l-ħtiġijiet tal-pajjiż. Il-punti ewlenin ta' dan il-programm huma:

- li l-korporazzjoni tingħata struttura organiżżattiva: qed jiġi konkluż eżerċizzju biex ikun ingaġġat it-*top management* kollu u, bħalissa, beda wkoll il-proċess ta' l-għażla tal-*middle management*. Qegħdin fil-proċess li nibdew *skills and manpower audit* biex jiġi determinat l-aħjar livell tan-numru ta' mpjegati;
- it-twaqqif ta' sistema nterna ta' verifika;
- riforma fundamentali fis-sistemi finanzjarji kollha ntiżi biex jaġġornaw is-sistemi wżati u jiżguraw effiċjenza finanzjarja. L-ewwel pass kien il-proċess ta' *unbundling* ta' l-*accounts* ta' l-

Enemalta biex il-Korporazzjoni tkun tista' tippreżenta stampa aktar ċara ta' l-operat tagħha;

- il-*Malta Oil Bunkering Co. Ltd*. se tkun integrata lura fil-korporazzjoni biex issaħħaħ il-faċilitajiet ta' ħażna u jagħtiha l-fakultà li tikri lura dak li ma jkunx ta' ħtieġa mmedjata għaliha;
- tlestew l-istudji kollha meħtieġa biex tkun introdotta sistema moderna ta' teknoloġija tal-informazzjoni u tal-kommunikazzjoni li tipprovdi wkoll li għall-qari elettroniku tal-*meters* tad-dawl, l-użu tal-*power lines* biex twassal *data* u ntegrazzjoni sħiħa fuq sistemi ta' *Enterprise Resource Planning, Customer Relationship Management* flimkien mas-sistemi tal-ħruġ u l-immaniġġjar tal-kontijiet.

Għeluq ta' Kumpaniji

Bħala parti mill-pjan tal-gvern li jkompli jiċkien u jibqa' biss imdaħħal f'dak li hu strettament marbut mal-iggvernar tal-pajjiż, il-gvern illikkwida kumpaniji parastatali li l-għan oriġinali tagħhom kien skadut. B'hekk matul is-sena l-oħra waqfu joperaw kemm il-*Medigrain Ltd*. kif ukoll il-*Malta Export Credit Insurance Ltd*.

L-Awtorità Maltija għat-Turiżmu

Tħejja rapport mid-ditta ta' konsulenti u awdituri *Deloitte & Touche* dwar ir-ristrutturar li jrid isir fl-Awtorità Maltija għat-Turiżmu. It-turiżmu jibqa' settur ewlieni tal-pajjiż u għandu potenzjal qawwi li jikber. L-Awtorità Maltija għat-Turiżmu hi waħda mill-istituzzjonijiet pubbliċi mportanti għal pajjiżna u, għalhekk, inħass li jkun effiċjenti li jsirilha eżami ntern.

Hu mportanti li l-Awtorità tiffoka aktar fuq id-dimensjoni tas-suq u tkun organiżżata b'mod li tirrispondi filwaqt għal xejriet u opportunitajiet ġodda. Is-settur turistiku għandu l-potenzjal li jikber kemm-il darba nikkordinaw u nsaħħu l-isforzi tagħna.

L-intenzjoni tal-gvern hi li l-abbozz ta' dan ir-rapport ikun ippubblikat u ssir konsultazzjoni wiesa' dwaru mal-Oppożizzjoni biex wara ngħaddu għall-fażi ta' implimentazzjoni.

IL-PRIVATIŻŻAZZJONI

Is-sena li ġejja, l-gvern bi ħsiebu jkompli bil-politika tiegħu li jgħaddi f'idejn is-settur privat dawk l-oqsma li huma kummerċjali jew li m'humiex strateġiċi, jew anki jekk huma, is-settur privat jaf jamministrahom b'mod aktar effikaċi u rħis.

It-terminu privatiżżazzjoni qed napplikawh bl-aktar mod wiesa'. Il-gvern drabi jbiegħ l-ishma kollha f'xi entità bħal ma sar fil-każ tal-*Mid Med Bank*, u drabi oħra jbiegħ parti biss mill-ishma bħal fil-każ tal-*Maltapost*. Jista' jkun ukoll li l-gvern jidħol f'allejanzi strateġiċi kif sar fil-każ tal-*Microsoft* u *Hewlett Packard*, jew li jikri faċilitajiet bħal ma għamel fil-*Malta Freeport* jew inkella li juża' strumenti oħra bħal ma hu l-*public private partnership* kif għamel fil-każ ta' *landscaping*.

Wara tliet snin ta' negozjati, matul din is-sena l-gvern għalaq b'suċċess in-negozjati għall-privatiżżazzjoni tal-*Malta Freeport*. Il-faċilitajiet fil-*Malta Freeport* inkrew lil waħda mill-akbar kumpaniji tal-vapuri fid-dinja – il-franċiża CMA-CGM – li magħha ġabet wieħed mill-akbar operaturi mondjali – il-P&O – għall-prezz kumplessiv ta' US$ 421 miljun mifruxa fuq 30 sena. Barra dan, l-operaturi l-ġodda ntrabtu li jinvestu f'tagħmir ġdid bil-għan li jkabbru l-operazzjonijiet tat-trasbord fil-*Freeport* minn 1.3 miljun *container* fis-sena għal 2.3 miljun *container* fis-sena. Dan iġib miegħu ħolqien ta' aktar impjiegi u tkabbir fl-ekonomija tagħna.

Bħalissa, il-*Privatisation Unit* qed taħdem fuq żewġ proċessi ta' privatiżżazzjoni ewlenin li huma l-*Maltacom* u l-*Bank of Valletta*.

Rigward il-*Maltacom*, il-ħsieb tal-gvern hu li jinbiegħu l-ishma tiegħu kollha lil sieħeb strateġiku. Qed tkun addottata din l-istrateġija għaliex l-industrija tat-telekomunikazzjoni riesqa sew lejn konsolidament globali waqt li l-espansjoni fil-ġejjieni tal-*Maltacom* hi msejsa fuq investiment qawwi għall-iżvilupp ta' prodotti u servizzi ġodda li jagħmlu tajjeb għat-tnaqqis gradwali li qed iseħħ fil-provvediment tat-telefonija fissa. Mhux l-għan tal-gvern li jbiegħ l-ishma tiegħu lil kwalunkwe investitur li forsi wkoll ma jkunx espert fil-qasam tat-telekommunikazzjoni. Il-gvern irid li jkollu miegħu sieħeb strateġiku f'dan il-qasam li jinvesti f'Malta u fil-Maltin.

Dan jgħodd ukoll għall-*Bank of Valletta* li dwaru, kif jaf kulħadd, intlaħaq ftehim ma' l-azzjonista ewlieni l-ieħor, il-*Banco di Sicilia*, biex flimkien inbiegħu l-ishma tagħna.

L-ewwel prijorità tal-gvern hi li fis-sieħeb strateġiku li jsib għax-xiri ta' dawn l-ishma joħloq impenn għal aktar tkabbir tal-bank li hu tant meħtieġ għall-ekonomija ta' pajjiżna.

Hu ttamat li dawn iż-żewġ proċessi jingħalqu s-sena d-dieħla sakemm l-offerti li jkollu l-gvern quddiemu jkunu offerti xierqa biex wieħed jinnegozja fuqhom.

Il-gvern qed ifittex li jipprivatiżża ukoll il-kumpanija *Sea Malta Co. Ltd.* Il-*Privatisation Unit* qiegħda bħalissa f'negozjati ma' żewġ xerrejja prospettivi li se jkollhom iġorru l-obbligi tal-kuntratt tal-*Public Service Obligation* li l-gvern għamel mal-kumpanija u jiżguraw it-tħaddim tar-rotta bil-baħar bejn Malta u n-naħa t'isfel tal-Italja.

Din is-sena wkoll, il-gvern għalaq b'suċċess in-negozjati dwar il-Forti *Chambray* f'Għawdex. Hawn, il-gvern biegħ l-ishma kollha tiegħu fil-

kumanija *Fort Chambray Ltd* għall-prezz ta' Lm1.2 miljuni waqt li nnegozja mill-ġdid il-kuntratt ta' ċens ma' investituri Għawdxin ġodda.

Il-gvern se jeżamina wkoll il-pożizzjoni tiegħu fil-*Kordin Grain Terminal,* fil-*Maltapost* u fil-*Libyan Arab Maltese Holding Co. Ltd*.

Dan hu programm vast u ambizzjuż iżda aħna determinati li naslu. Dan il-programm ta' privatiżżazzjoni mhux se jkun mifrux fuq is-sena d-dieħla biss iżda se jkun qed jitwettaq matul iż-żmien.

STATEMENTS

STATEMENT A

DĦUL 2004 : ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MA' L-ESTIMU APPROVAT

SORS	ESTIMU APPROVAT Lm	ESTIMU RIVEDUT Lm	BIDLA + Lm	BIDLA - Lm	RIMARKI
DĦUL MIT-TAXXI					
Diretti - Taxxa tad-Dħul	213,800,000	209,870,000	-	3,930,000	Dħul anqas minħabba li żdiedu r-*refunds* u kien hemm anqas dħul milli kien previst mill-*final withholding tax* .
Sigurta' Soċjali	194,600,000	194,000,000	-	600,000	Nuqqas marġinali meta mqabbel ma' l-estimu oriġinali; terz mill-ammont jirrapreżenta kontribuzzjoni mill-Istat.
Indiretti - Dwana u Sisa	69,240,000	65,340,000	-	3,900,000	Hu mistenni li jkun hemm anqas dħul milli kien previst mid-dazji ta' importazzjoni minħabba d-dħul fis-seħħ taċ-CET wara l-1 ta' Mejju 2004, u minħabba importazzjoni aktar minn pajjiżi fl-Unjoni Ewropeja.
Liċenzji, Taxxi u Multi	108,402,000	102,260,000	-	6,142,000	Dħul anqas milli kien previst mit-taxxa fuq il-logħob u mit-taxxa tar-reġistrazzjoni fuq il-karozzi.
Taxxa fuq il-Valur Miżjud	140,500,000	140,500,000	-	-	
	726,542,000	**711,970,000**	**-**	**14,572,000**	

STATEMENT A

DĦUL 2004 : ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MA' L-ESTIMU APPROVAT

SORS	ESTIMU APPROVAT Lm	ESTIMU RIVEDUT Lm	BIDLA + Lm	BIDLA - Lm	RIMARKI
Drittijiet ta' Uffiċċju	9,035,000	6,458,000	-	2,577,000	Id-dħul mistenni mill-eko-kontribuzzjoni ma ntlaħaqx peress li l-liġi daħlet fis-seħħ tard matul is-sena.
Ħlas lura lid-Dipartimenti	7,916,000	8,184,000	268,000	-	
Korporazzjonijiet Pubbliċi	3,233,000	2,483,000	-	750,000	Mhux mistennija kontribuzzjoni mill-Enemalta sa l-aħħar tas-sena.
Bank Ċentrali ta' Malta	17,000,000	18,233,000	1,233,000	-	Il-profitti attwali għas-sena 2003 li ġew mgħoddija lill-Gvern.
Kera	10,015,000	12,845,000	2,830,000	-	Żieda minħabba ħlas ta' arretrati ta' kera mill-MATS.
Profitti minn Investimenti	4,130,000	5,500,000	1,370,000	-	Hija mistennija żieda minn *dividends* f'investimenti mill-Gvern.
Ħlas lura u nteressi fuq self mogħti mill-Gvern	423,000	423,000	-	-	
Għotjiet Barranin	51,195,000	37,411,000	-	13,784,000	L-implimentazzjoni tal-programmi ffinanzjati mill-Protokoll Finanzjarju ma' l-Italja u mill-Unjoni Ewropeja se jitkompla fl-2005.
Dħul mixxellanju	13,511,000	20,686,000	7,175,000	-	Żieda minn dħul mixxellanju.
DĦUL TOTALI MINN DĦUL IEĦOR	**116,458,000**	**112,223,000**	**-**	**4,235,000**	
TOTALI TA' DĦUL RIKORRENTI	**843,000,000**	**824,193,000**	**-**	**18,807,000**	

STATEMENT A

DĦUL 2004 : ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MA' L-ESTIMU APPROVAT

SORS	ESTIMU APPROVAT Lm	ESTIMU RIVEDUT Lm	BIDLA + Lm	BIDLA - Lm	RIMARKI
DĦUL MHUX ORDINARJU					
Dħul minn bejgħ ta' ishma	35,000,000	0	-	35,000,000	Il-proċess tal-programm ta' privatizzazzjoni tal-Gvern ikompli fl-2005.
Sinking Funds ta' self lokali kkonvertit	9,000,000	9,000,000	-	-	
Self Lokali	0	100,000,000	100,000,000	-	Self lokali biex jiffinanzja d-*defiċit* tal-Fond Konsolidat.
Self Barrani	12,500,000	0	-	12,500,000	Din il-faċilita` ma ntużatx matul l-2004.
DĦUL TOTALI MINN DĦUL MHUX ORDINARJU	**56,500,000**	**109,000,000**	**52,500,000**	**-**	
DĦUL GLOBALI	**899,500,000**	**933,193,000**	**33,693,000**	**-**	

STATEMENT B

NEFQA RIKORRENTI 2004: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MA' L-ESTIMU APPROVAT

	VOT	ESTIMU APPROVAT Lm	ESTIMU RIVEDUT Lm	BIDLA + Lm	BIDLA - Lm	RIMARKI
1	Uffiċċju tal-President	684,000	732,000	48,000	-	
2	Kamra tad-Deputati	1,088,000	1,096,000	8,000	-	
3	Uffiċċju ta' l-Ombudsman	170,000	170,000	-	-	
4	Uffiċċju Nazzjonali tal-Verifika	875,000	825,000	-	50,000	Il-Kontribuzzjoni kienet anqas milli kienet mistennija.
5	Uffiċċju tal-Prim Ministru	5,650,000	5,361,000	-	289,000	Nefqa akbar milli prevista fil-kategoriji tal-Pagi u Salarji u ta' l-Operat u Manutenzjoni, li pattiet ftit għaliha nefqa anqas fil-kategoriji tal-Programmi u Inizjattivi u tal-Kontribuzzjonijiet lill-Entitajiet tal-Gvern.
6	Kummissjoni Dwar is-Servizz Pubbliku	148,000	146,000	-	2,000	
7	Forzi Armati ta' Malta	13,100,000	12,966,000	-	134,000	Hu maħsub li n-nefqa fil-kategorija ta' l-Operat u Manutenzjoni tkun akbar mill-istima oriġinali minħabba l-G*lobal Marine Distress and Safety System* . Iżda l-ammont ipprovdut fil-kategorija tal-Pagi u Salarji mhux se jkun meħtieġ kollu.
8	Informazzjoni	614,000	597,000	-	17,000	
9	Stamperija tal-Gvern	593,000	596,000	3,000	-	
10	Uffiċċju Elettorali	1,518,000	1,716,000	198,000	-	L-infiq fil-programm *Electoral Commission Activities* kien aktar mill-istima oriġinali.

STATEMENT B

NEFQA RIKORRENTI 2004: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MA' L-ESTIMU APPROVAT

	VOT	ESTIMU APPROVAT Lm	ESTIMU RIVEDUT Lm	BIDLA + Lm	BIDLA - Lm	RIMARKI
11	Ministeru għall-Politika Soċjali	5,273,000	5,467,000	194,000	-	Nefqa akbar minn dik maħsuba primarjament fil-kategorija tal-Kontribuzzjonijiet lill-Entitajiet tal-Gvern għall-operat tagħhom.
12	Sigurta' Soċjali	67,340,000	67,115,000	-	225,000	L-ammont ipprovdut għall-Kontribuzzjoni ta' l-Istat tas-Sigurta' Soċjali mhux se jkun meħtieġ kollu.
13	Benefiċċji tas-Sigurta' Soċjali	206,500,000	206,500,000	-	-	
14	Dipartiment ta' l-Assistenza Soċjali u tal-Familja	676,000	720,000	44,000	-	
15	Kura ta' l-Anzjani u Servizzi fil-Komunita'	13,580,000	13,642,000	62,000	-	Nefqa akbar fil-kategorija ta' l-Operat u Manutenzjoni, l-aktar fil-*Materials and Supplies*, *Transport* u *Contractual Services,* ittaffiet ftit b'infiq anqas fil-kategoriji tal-Pagi u Salarji u tal-Programmi u Inizjattivi.
16	Djar	1,250,000	1,232,000	-	18,000	
17	Dipartiment tar-Relazzjonijiet Industrijali u ta' l-Impjiegi	608,000	591,000	-	17,000	
18	Ministeru ta' l-Edukazzjoni	37,405,000	39,047,000	1,642,000	-	In-nefqa fil-kategoriji tal-Programmi u Inizzjattivi u Kontribuzzjoijiet lill-Entitajiet Pubbliċi kient aktar minn dik mistennija oriġinarjament.
19	Edukazzjoni	49,718,000	50,027,000	309,000	-	In-nefqa fil-kategorija tal-Pagi u Salarji kienet akbar mill-estimu oriġinali.

STATEMENT B

NEFQA RIKORRENTI 2004: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MA' L-ESTIMU APPROVAT

	VOT	ESTIMU APPROVAT Lm	ESTIMU RIVEDUT Lm	BIDLA + Lm	BIDLA - Lm	RIMARKI
20	Librerija u Arkivji	700,000	682,000	-	18,000	
21	Ministeru tal-Finanzi u l-Affarijiet Ekonomiċi	27,634,000	24,500,000	-	3,134,000	Nefqa akbar minn dik stmata oriġinarjament fil-kategorija ta' l-Operat u Manutenzjoni ttaffiet b'infiq anqas milli kien maħsub fil-kategoriji l-oħra.
22	Teżor	8,147,000	8,408,000	261,000	-	L-ispiża taħt il-kategorija tal-Programmi u Inizjattivi kienet akbar minn dik maħsuba oriġinarjament.
23	Pensjonijiet	30,762,000	28,801,000	-	1,961,000	It-tnaqqis fl-ispiża jirrifletti d-differenza fin-numru ta' persuni li rtiraw, li kien anqas minn dak mistenni.
24	Taxxi Interni	5,887,000	5,303,000	-	584,000	Nefqa anqas minn dik prevista fil-kategorija tal-Programmi u Inizjattivi.
25	Dwana	5,886,000	5,527,000	-	359,000	Nefqa anqas fil-kategorija tal-Programmi u Inizjattivi, partikolarment fl-*EU Pre-Accession Programmes*.
26	V.A.T.	3,246,000	3,319,000	73,000	-	In-nefqa f'diversi kategoriji kienet akbar minn dik stmata oriġinarjament iżda ttaffiet ftit b'nefqa anqas fil-kategorija tal-Kontribuzzjonijiet lill-Entitajiet tal-Gvern.
27	Kuntratti	362,000	380,000	18,000	-	
28	Politika Ekonomika	573,000	651,000	78,000	-	In-nefqa fil-kategorija tal-Kontribuzzjonijiet lill-Entitajiet tal-Gvern kienet akbar minn dik prevista.
29	Kummerċ	8,581,000	7,077,000	-	1,504,000	Il-ħtieġa akbar ta' sussidju mill-Gvern għall-importazzjoni tal-qmuħ ittaffiet bi spiża anqas fl-istess kategorija.

STATEMENT B

NEFQA RIKORRENTI 2004: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MA' L-ESTIMU APPROVAT

VOT		ESTIMU APPROVAT Lm	ESTIMU RIVEDUT Lm	BIDLA + Lm	BIDLA - Lm	RIMARKI
30	Konsumatur u Kompetizzjoni	471,000	486,000	15,000	-	
31	Ministeru għat-Turiżmu	2,530,000	2,487,000	-	43,000	
32	Ministeru għat-Trasport u Komunikazzjoni	6,398,000	7,532,000	1,134,000	-	Nefqa akbar minn dik mistennija fil-*Guaranteed Earnings Agreement with the Public Transport Association* u fil-kategorija ta' l-Operat u Manutenzjoni ttaffiet ftit b'nefqa anqas mill-istima oriġinali fl-*EU Pre-Accession Programmes*.
33	Avjazzjoni Ċivili	561,000	561,000	-	-	
34	Ministeru tal-Ġustizzja u l-Intern	2,662,000	2,848,000	186,000	-	Nefqa akbar fil-kategoriji tal-Pagi u Salarji u tal-Programmi u Inizjattivi.
35	Servizz Ġudizzjarju	3,683,000	3,694,000	11,000	-	
36	Kunsilli Lokali	11,097,000	10,543,000	-	554,000	In-nefqa fil-kategoriji tal-Programmi u Inizjattivi hi maħsuba li tkun anqas mill-istima oriġinali.
37	Pulizija	16,167,000	16,397,000	230,000	-	Spiża aktar minn dik prevista oriġinarjament fil-kategorija ta' l-Operat u Manutenzjoni, primarjament fil-*Utilities*, *Transport* u *Contractual Services*, ittaffiet ftit b'nefqa anqas minn dik stmata fil-kategorija tal-Pagi u Salarji.
38	Servizzi Korrettivi	2,386,000	2,528,000	142,000	-	Nefqa akbar minn dik prevista fil-kategorija tal-Pagi u Salarji.

STATEMENT B

NEFQA RIKORRENTI 2004: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MA' L-ESTIMU APPROVAT

VOT		ESTIMU APPROVAT Lm	ESTIMU RIVEDUT Lm	BIDLA + Lm	BIDLA - Lm	RIMARKI
39	Protezzjoni Ċivili	1,377,000	1,410,000	33,000	-	
40	Taqsima Propjeta' tal-Gvern	1,395,000	1,416,000	21,000	-	
41	Reġistrazzjoni	814,000	918,000	104,000	-	In-nefqa fil-kategoriji tal-Pagi u Salarji u ta' l-Operat u Manutenzjoni kienet akbar mill-estimu orġinali.
42	Ministeru għar-Riżorsi u l-Infrastruttura	20,329,000	21,414,000	1,085,000	-	Spiża akbar minn dik prevista fil-kategorija tal-Pagi u Salarji.
43	Ministeru għal Għawdex	20,162,000	20,230,000	68,000	-	Spiża akbar minn dik maħsuba fil-kategoriji ta' l-Operat u Manutenzjoni u tal-Programmi u Inizjattivi ttaffiet ftit b'infiq anqas fil-kategorija tal-Pagi u Salarji.
44	Ministeru tas-Saħħa	71,931,000	76,621,000	4,690,000	-	Nefqa akbar fil-kategorija tal-Pagi u Salarji u fix-xiri ta' mediċini taħt il-kategorija ta' l-Operat u Manutenzjoni ttaffiet ftit b'nefqa anqas minn dik prevista fil-kategoriji tal-Programmi u Inizjattivi u tal-Kontribuzzjonijiet lill-Entitajiet tal-Gvern.
45	Ministeru għat-Teknoloġija ta' l-Informatika u Investiment	41,198,000	41,626,000	428,000	-	Nefqa akbar mill-estimu oriġinali fil-kategorija tal-Kontribuzzjonijiet lill-Entitajiet tal-Gvern ittaffiet ftit bi spiża anqas fil-kategorija tal-Programmi u Inizjattivi.
46	Ministeru għall-Affarijiet Barranin	10,054,000	9,767,000	-	287,000	Hu maħsub li n-nefqa fil-kategorija ta' l-Operat u Manutenzjoni tkun akbar milli kienet stmata oriġinarjament, iżda mhux maħsub li l-ammonti pprovduti taħt il-kategoriji tal-Pagi u Salarji u tal-Kontribuzzjonijiet lill-Entitajiet tal-Gvern jintefqu kollha.

STATEMENT B

NEFQA RIKORRENTI 2004: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MA' L-ESTIMU APPROVAT

	VOT	**ESTIMU APPROVAT Lm**	**ESTIMU RIVEDUT Lm**	**BIDLA + Lm**	**BIDLA - Lm**	**RIMARKI**
47	Ministeru ta' l-Affarijiet Rurali u l-Ambjent	22,612,000	20,487,000	-	2,125,000	L-ispiża taħt il-kategorija tal-Programmi u Inizjattivi (primarjament fl-*EU Pre-Accession Programmes*) u tal-Kontribuzzjonijiet lill-Entitajiet tal-Gvern kienet anqas mill-estimu oriġinali, waqt li l-ispejjeż ta' l-Operat u Manutenzjoni kienu akbar minn dawk previsti.
48	Ministeru għaż-Żgħażagħ u l-Kultura	4,842,000	4,659,000	-	183,000	Nefqa akbar f'diversi kategoriji ttaffiet ftit bi spiża anqas fil-kategorija tal-Kontribuzzjonijiet lill-Entitajiet tal-Gvern.
	NEFQA RIKORRENTI TOTALI	**739,237,000**	**738,818,000**		419,000	
49	Ħlasijiet fuq Self	85,680,000	123,494,000	37,814,000	-	In-nefqa fuq ħlas lura ta' self tat-Tarznari (li minflokhom inħarġu *Stocks* tal-Gvern) u fuq ħruġ ta' *Stocks* ġodda tal-Gvern ittaffiet ftit bi spiża anqas milli kienet maħsuba oriġinarjament għat-*Treasury Bills* .
	NEFQA RIKORRENTI TOTALI U ĦLASIJIET FUQ SELF	**824,917,000**	**862,312,000**	**37,395,000**		

STATEMENT Ċ

NEFQA KAPITALI 2004: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MA' L-ESTIMU APPROVAT

	VOT	ESTIMU APPROVAT Lm	ESTIMU RIVEDUT Lm	BIDLA + Lm	BIDLA - Lm	RIMARKI
I	Uffiċċju tal-Prim Ministru	6,486,000	6,442,000	-	44,000	
II	Ministeru għall-Politika Soċjali	3,277,000	3,041,000	-	236,000	Sa l-aħħar tas-sena mhux se jilħqu jintużaw kollha l-fondi għar-Residenza ta' San Vinċenz de Paule u fuq is-sussidji ta' imgħax ta' self għax-xiri ta' djar. Spiża aktar fi proġetti ta' l-Informatika.
III	Ministeru ta' l-Edukazzjoni	7,393,000	5,568,000	-	1,825,000	L-infiq taħt dan il-vot mistenni jkun anqas fuq programmi ffinanzjati mill-Unjoni Ewropea (UE) u fuq proġetti ta' l-MCAST, tal-Fondazzjoni għall-Iskejjel t'Għada u l-Edukazzjoni.
IV	Ministeru tal-Finanzi u Affarijiet Ekonomiċi	5,985,000	5,857,000	-	128,000	Spiża inqas fir-rigward ta' proġetti ffinanzjati mill-UE. Aktar infiq fuq l-istima oriġinali għall-Informatika.
V	Ministeru għat-Turizmu	9,614,000	9,084,000	-	530,000	L-allokazzjonijiet ipprovduti oriġinarjament mhux mistennija li jintużaw kollha sa l-aħħar tas-sena.
VI	Ministeru għat-Trasport u Komunikazzjonijiet	17,630,000	10,059,000	-	7,571,000	Għal din is-sena, l-infiq taħt dan il-vot mistenni jkun anqas fuq programmi ffinanzjati mill-UE u fuq proġetti ta' Toroq kemm dawk li huma ffinanzjati taħt il-Protokoll Taljan u kif ukoll minn fondi lokali u s-sussidji għax-xiri ta' karozzi tal-linjaġodda.
VII	Ministeru tal-Ġustizzja u l-Intern	3,086,000	5,313,000	2,227,000	-	Aktar infiq seħħ minħabba ħlasijiet fuq kuntratti għall-artijiet akkwistati mill-Gvern.
VIII	Ministeru għar-Riżorsi u l-Infrastruttura	5,711,000	4,175,000	-	1,536,000	Nefqa anqas hija dovuta għall-proġetti ffinanzjati mill-UE, liema nfiq se jsir is-sena d-dieħla. Infiq kapitali anqas se jseħħ ukoll fuq l-proġett ta' l-Iskart.

STATEMENT Ċ

NEFQA KAPITALI 2004: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MA' L-ESTIMU APPROVAT

	VOT	ESTIMU APPROVAT Lm	ESTIMU RIVEDUT Lm	BIDLA + Lm	BIDLA - Lm	RIMARKI
IX	Ministeru għal Għawdex	3,618,000	1,993,000	-	1,625,000	Se jkun hemm nefqa anqas minn dik ipprovduta fuq il-kuntratt ta' l-impjant tat-tisfija tad-drenaġġ. Hemm ukoll infiq anqas fuq proġetti ffinanzjati mill-UE, liema infiq ikompli jsir mis-sena d-dieħla.
X	Ministeru tas-Saħħa	44,267,000	29,483,000	-	14,784,000	Nefqa anqas ġiet reġistrata fil-bini ta' l-Isptar il-ġdid u fil-proġett iffinanzjat taħt il-Ħames Protokol Taljan.
XI	Ministeru għat-Teknologija ta' l-Informatika u Investiment	13,417,000	15,255,000	1,838,000	-	Se jkun hemm aktar infiq konness ma' investimenti tal-Gvern. Madankollu, infiq anqas se jseħħ fuq l-impjant tad-drenaġġ fit-tramuntana ta' Malta, liema nfiq isir minnflok mis-sena d-dieħla.
XII	Ministeru għall-Affarijiet Barranin	400,000	8,440,000	8,040,000	-	Nefqa aktar taħt dan il-Vot seħħet minħabba x-xiri ta' propjeta fi Tripli u Brussell.
XIII	Ministeru ta' l-Affarijiet Rurali u l-Ambjent	4,401,000	3,718,000	-	683,000	Infiq anqas fil-proġetti ffinanzjati mill-UE u taħt il-Ħames Protokoll Taljan.
XIV	Ministeru għaż-Żgħażagħ u l-Kultura	1,371,000	1,147,000	-	224,000	Nefqa anqas hija dovuta l-aktar minħabba li l-infiq li kien maħsub għall-proġetti ffinanzjati mill-UE, liema nfiq isir minnflok mis-sena d-dieħla.
	NEFQA KAPITALI TOTALI	**126,656,000**	**109,575,000**	**-**	**17,081,000**	